

ДЖЕРАЛД ДАРЪЛ ГОНЧЕТАТА НА БАФУТ

Превод от английски: Борис Дамянов, 1974

chitanka.info

ПРИСТИГАНЕ

Описаните в „Гончетата на Бафут“ събития са от 1947 г.

Река Крос проправя пътя си надолу от Камерунските планини, докато на края, широка и блестяща, се разлива в грамадната, обрасла с гори котловина около Мамфе. След неспирния си и бърз бяг из планините, разпенвана от водопадите, тя се успокоява, щом достигне гората, и протича лениво в скалистото си корито. Бавните води трупат прегради от чист бял пясък напреко на течението, измиват тинята от корените на дърветата и те изглеждат изправени до самата вода, като че ли върху преплетени и нагърчени крака на октопод. Реката носи величествено своите пълни с хипопотами и крокодили кафяви води, а в топлия въздух над нея се стрелкат безброй сини, оранжеви и бели лястовици.

Непосредствено над Мамфе течението на реката става малко по-бързо и тя се промъква между две високи канари. Те са изгладени в основата си от водата, а откъм растящата отгоре гора по тях се спуска раздърпано покривало от храсталаци. Веднага след ждрелото реката се втурва в огромен овален басейн. Малко по-надолу през съвсем подобно на първото ждрело друга река се излива в същия басейн. Водите се срещат, вълма от размесени и разбъркани струи потичат заедно надолу през малки водовъртежи и вълнички. Посред реката на мястото на сливането се издига огромен блестящ хълм от бял пясък, осеян със следи на хипопотами и нашарен с вериги от следи на разни птици. Близко до пясъчния остров гората се отдръпва от брега и отстъпва мястото си на малко затревено пространство, което огражда селото Мамфе. Решихме да издигнем нашия главен лагер точно тук, на края на гората, непосредствено над спокойните кафяви води на реката.

Два дни изминаха в почистване и изравняване на лагерната площадка и на третия, когато всичко бе готово, двамата със Смит застанахме на края на поляната да наблюдаваме как тридесетте запотени и крякащи африканци дърпат и теглят голямо платнище,

наподобяващо огромен, кафяв и набръчкан труп на кит, положен върху току-що почистената червена пръст. Огромното платнище постепенно се издигна във въздуха, изду се като болна праханка, протегна се внезапно в страни и с гъвкаво като на пиявица движение се превърна във внушителна по размери палатка. Когато палатката се оформи напълно, от скупчилите се селяни, дошли да наблюдават построяването на нашия лагер, се изтръгна вик на изумление и възхищение.

След като се настанихме в палатката, измина още една седмица в упорита работа, докато се подготвим за събиране на животни. Трябваше да сглобим клетки, да изкопаем басейнчета, да разговаряме с разни главатари от близките села и да им обясним от какви животни се интересуваме, да се снабдим с хранителни припаси и да извършим още хиляди други неща. Най-сетне, когато лагерът започна да функционира нормално, почувствувахме, че можем да се заемем сериозно със събирането на животни. Решихме Смит да остане в Мамфе, да се грижи за лагера и да събира с помощта на местното население каквото може от горската фауна, а аз да отпътувам по-навътре в планината, където гората отстъпва на просторните високопланински пасища. В този планински свят с необикновена растителност и по-хладен климат се среща фауна, напълно различна от тази в района на влажната тропическа гора.

Не знаех коя част от високопланинските пасища ще се окаже най-подходяща за работата ми, затова се отправих за съвет към районния началник. Обясних му с каква задача съм пристигнал. Той измъкна една карта на планинските райони и двамата се наведохме над нея. Изведнаж опря показалец на картата и ме погледна.

— Какво ще кажете за Бафут? — попита той.

— Подходящо ли е това място? Какви са тамошните хора?

— Трябва да се съобразявате само с един човек в Бафут и това е фонът^[1] — каза той. — Спечелете го на ваша страна и хората ще ви помагат с всичко, с което могат.

— Той ли е вождът им?

— За този район той е нещо като Нерон — отвърна районният началник и очерта с пръст голям кръг върху картата, — там се слуша само неговата дума. Той е очарователен стар мошеник и най-сигурният и бърз начин да завладеете сърцето му е да докажете, че умеете да

пиете добре. Притежава голяма и великолепна вила, построена за в случай, че му дойдат гости-европейци. Сигурен съм, че ако му пишете, той ще ви разреши да отседнете в нея. Заслужава си да видите Бафут дори и да не останете там.

— Добре, ще му драсна няколко реда да видя какво ще отговори.

— Погрижете се вашето писмо да бъде, как да кажа, добре „смазано“, нали разбирате? — каза районният началник.

— Отивам още сега да купя „смазката“ от магазина — убедих го аз.

Още същия следобед за планината замина пратеник с моята бележка и бутилка джин. Той се завърна след четири дни с писмо от фона, един отлично съставен документ, което ми вдъхна голяма надежда.

Канцеларията на фона в Бафут,
Бафут, окръг Беменда
5 март 1949 г.

Драги приятелю.

Писмото от 3 март 1949 г. пристигна на ръка с приложението.

Съгласен съм да пристигнеш в Бафут за два месеца във връзка с твоите животни и с най-голяма радост ще ти предоставя под наем къща в моя двор, ако ти уредиш подробностите по наема.

Искрено Твой,
фонът на Бафут

Незабавно се разпоредих да тръгваме за Бафут.

[1] Фон — местна титла на владетеля на Бафут (бел.пр.). ↑

КРАСТАВИ ЖАБИ И ТАНЦУВАЩИ МАЙМУНИ

Повечето от камионите в Западна Африка не са в първата си младост и от горчив опит знаех, че не мога да разчитам особено много на тях. Камионът обаче, който пристигна да ме отведе в планините, надминаваше всичко, което бях видял дотогава: той се намираше на границата на старческа разруха. Стоеше върху изкорубените си колела, хриптящ и задъхан от изкачването на лекия наклон към лагера, и с известна тревога аз му поверих както себе си, така и моя багаж. Веселият шофьор заяви, че се нуждае от моята помощ по отношение на две много важни операции: първо, при спускане по наклона трябваше да натискам ръчната спирачка, защото ако не била държана успоредно на пода, упорито отказвала да действа. Второ, трябваше да наблюдавам много внимателно амбриажа, твърде своенравен механизъм, който използваше всяка удача му се възможност да изскача от гнездото си с рев на задушаваш се леопард. Тъй като беше ясно, че дори един западноафрикански шофьор не може да кара камиона си сгънат на четири под арматурното табло, ако скъпях живота си, трябваше аз да се заема с тези два механизма. И така сред силната миризма на изгоряла гума от време на време аз се навеждах и натисках ръчната спирачка, а нашият великолепен камион подскачаше и пътуваше към планините с постоянната скорост от 36 километра в час, а когато се спускахме лудешки по някой наклон, скоростта нарастваше с помощта на вятъра до 45 километра.

В продължение на първите 50 километра пътят от червена пръст лъкатушеше през обрасла с гори низина. Гигантските дървета се издигаха в плътни редици край него, а клоните им се преплитаха като зелен тунел над главите ни. Ята птици-носорози прелитаха над пътя и тръбяха като тромби на стари таксита, а отстрани, по огрените от слънцето места, се излежаваха, декоративно драпирани, гуцери агама; телата им проблясваха като слънчев залез и сърдито клатеха глави нагоре-надолу. Пътят започна да се изкачва бавно и почти

незабележимо нагоре и закривулички монотонно край обраслите с гори хълмове. Седналите отзад в камиона момчета извисиха гласове и запяха:

Да се върна у дома, се върна у дома.

Ще ли зърна моя дом?

Ще ли зърна мама?

Нивга няма да забравя моя дом...

Шофьорът затананика тихо мелодията и ме стрелна с поглед да разбере дали имам нещо против. За негова изненада аз също се присъединих към песента. Камионът се носеше с рев напред и вдигаше след себе си вихрушка от червена прах, момчетата отзад пееха, а шофьорът и аз пригласяхме от време на време с треперливи гласове, той дори акомпанираше с клаксона.

Колкото по-нагоре се изкачвахме, толкова по-чести ставаха пролуките в плътната стена на гората, докато на края започна да се появява нов тип растителност: грамадна дървовидна папрат растеше на заговорнически групи отстрани на пътя върху дебели, тантурести и космати стъбла. Дългите и нарязани листа, израснали от върховете, наподобяваха нежно зелени фонтани. Тази папрат стоеше на стража пред един нов свят. Хълмовете като че неочаквано се отърсиха от своето покривало и гората изчезна. Тя остана в долината зад нас — дебел зелен кожух, разлюлян в затрептялата от маранята далечина. Над нас се издигаше величествено склонът на хълма, покрит с наметало от развълнувана, висока до пояс, позлатена от слънцето трева. Камионът пълзеше все по-нагоре и по-нагоре със задъхан и разтреперан от необичайното напрежение двигател. Мислех си, че ще се наложи да бутаме проклетата машина, за да премине последните 50–100 метра, но за учудване на всички тя се справи сама. Разтреперан от умора и изхвърлящ като умиращ кит пара от радиатора, камионът изпълзя до билото на хълма. Спряхме колата и шофьорът изключи двигателя.

— Трябва за малко да спрем, двигателят загря — обясни той и посочи предницата на камиона, изчезнала напълно в облак от пара.

Измъкнах се с удоволствие от нагорещената едва ли не до червено кабина и отидох пеша до мястото, където пътят започваше да се спуска

към следващата долина. Оттам се виждаше местността, която бяхме преминали, и тази, в която тепърва щяхме да навлезем.

Зад нас се разстиляше огромната зелена гора. Погледната от това разстояние, тя изглеждаше гъста и непроходима като агнешко руно, единствено по върховете на хълмовете, където дърветата се открояваха на фона на небето като разбъркани ресни, личаха пролуки по гладката повърхност на милионите зелени листа. Пред нас се простираше друг свят, така различен от досегашния, та изглеждаше дори невероятно, че двата съществуват един до друг. Липсваха всякакви белези на постепенен преход: зад нас беше гора от огромни дървета, всяко облечено в роба от лакирани листа, блеснали като гигантски зелени горски царе; а отпреде ни, чак до неясно очертания син хоризонт, се простираха верига след верига хълмове, съединени и преливащи една в друга подобно на огромни, замръзнали вълни, с обърнати към слънцето склонове, обрасли от долу до горе с леко накъдрен плюш от златистозелена трева, ту изсветляваща, ту потъмняваща, когато вятърът я огъваше или успокояваше. Зад нас гората блестеше с украсата си в зелено и алено наситени и ярки цветове, а отпреде ни, в този необикновен планински свят от треви, преобладаваха меките и нежни тонове — сивобежово, светложелено, топло кафяво и златно. Покритите с пастелно обагрена трева леко надиплени хълмове наподобяваха силно английски пейзаж от южните части на страната, само че в много по-голям мащаб. Обаче пламнало като разкалена пещ слънце, съвсем не по английски, премахваше напълно тази илюзия.

Оттук нататък пътят наподобяваше зигзагообразна железопътна линия. Спускахме се с трясъци и скърцане в низините, после с пъшкане и пръхтене пълзяхме по стръмните склонове на хълмовете. На върха на един хълм спряхме отново, за да се охлади двигателят, и в низината пред нас забелязах някакво село. Колибите наподобяваха в далечината безразборно разпилени черни отровни гъби върху зелена трева. Когато двигателят заглъхна, тишината ни обви като одеяло. Ушите ни долавяха само тихото свистене на поклащаната от вятъра трева, а от разположеното далече под нас село долитаха лаят на куче и кукуригането на петле — звуци, тихи и далечни, но чисти като камбанен звън. Можаш да видиш през бинокъла, че в селото кипи някаква дейност. Около колибите се въртяха тълпи от хора. Проблясваха мачете и копия, а от време на време — и някой ярък саронг.

— Каква е тази врява в селото? — попитах шофьора.

Той се взря надолу по хълма, присви очи, после се обърна с очарователна усмивка към мен.

— Има пазар, са^[1]. Маса^[2] иска ли да спрем на това място? — попита той с надежда в гласа.

— Мислиш ли, че там продават някакви животни?

— Да, са!

— Честна дума?

— Честна дума, са!

— Лъжеш, бушмено — казах аз, привидно ядосан. — Искаш да спрем, та да си пийнеш ечемичена бира. Така ли е?

— Ех! Така е, са — съгласи се с усмивка шофьорът, — но понякога маса може да намери тук и животни.

— Добре, ще спрем за малко.

— Да, са — отвърна с готовност шофьорът и подкара бясно камиона надолу към селото.

Големите колиби с техните конусовидни сламени покриви бяха подредени спретнато около малко площадче, засенчено от група млади евкалиптови дървета. Пазарът се намираше именно на това площадче.

На шарената сянка под стройните дървета търговците бяха изложили стоките си направо на земята, всеки на собствено, отделно местенце, и около тях сега се тълпяха, жестикулираха, вдигаха гълчава и спореха селяните. Стоките за продан учудваха със своето разнообразие, а в известен смисъл — и със странния си и неуместен вид. Предлагаше се пушен сом, забоден на малки шишчета. Живи, тези риби са много неприятни на вид, но когато са изсушени, сбръчкани и почернели от пушека, заприличват на сатанински кукли за джуджу^[3], застинали в чудноватите и изкълчени форми на някакъв отвратителен танц. Имаше големи топове английски плат, някои в многоцветните, така обичани от африканците десени, макар и местният, плътен и мек плат да бе изтъкан с по-голям вкус. Между купищата пъстър плат имаше богат избор на яйца, пилета в бамбукови кошници, зелени чушки, зеле, картофи, захарна тръстика, големи окървавени късове месо, току-що изкормени и навързани на въженца гигантски тръстикови плъхове, глинени съдове и кошници от тръстика, столове от дървото ероко, игли, барут, ечемичена бира, капани, манго, паупау, иригатори, енема, лимони, местни обуца, великолепни чанти, изплетени от рафия,

пирони, кремъци, карбид и каскара, лопати и леопардови кожи, гуменки, меки шапки, кратуни с палмово вино и стари газени тенекии, пълни с палмово и фъстъчено масло.

Разнообразни и чудновати като предлаганите за продан стоки бяха и посетителите на пазара: хаусанци, облечени с блестящо бели роби и малки бели шапчици; местни вождове с разноцветни роби и богато бродирани шапчици с пискюлчета; езичници от отдалечени планински селища само с парче мръсна кожа около бедрата си, с остро изпилени зъби и татуирани лица. За тях селото бе нещо като многолюдна столица, а пазарът вероятно представляваше върхът на приятните забавления за годината. Заради няколко сладки тропически картофа или тръстикови плъха те спореха ожесточено, размахваха ръце, блъскаха се и очите им блестяха от удоволствие или пък, застанали на малки групички, съзерцаваха с безнадежден копнеж камарите разноцветен плат и пристъпваха от място на място, за да огледат по-добре този недостижим за тях разкош.

Придружаващата ме група потъна заедно с шофьора в суеятата се ярка тълпа като мравки в петмез и ме остави сам да се мотая наоколо. Малко по-късно реших да направя няколко снимки на някои туземци-езичници, затова насочих фотоапарата и започнах да го нагласявам на фокус. Незабавно настъпи същински хаос; туземците като един захвърлиха партушините си и с ужасен крясък побягнаха към най-близкото укритие. Твърде смутен от това обстоятелство, понеже средният африканец се снима с най-голямо удоволствие, аз се обърнах към един хаусанец и го запитах какво се е случило. Отговорът му бе твърде интересен: езичниците очевидно били виждали фотоапарат и знаели, че той произвежда картинки на онези хора, към които е насочен, но били убедени, че при всяка снимка фотоапаратът взема част от душата на заснетия. Направи ли много снимки на даден човек, той щял да има пълна власт над него. Превъзходен пример на магьосничество, приспособило се към модерните времена. Някога се е смятало, че придобиването на малко коса или нокти от краката на жертвата осигурява голяма власт над нея; в днешни дни снимането на даден човек очевидно даваше същите резултати. Все пак въпреки нежеланието от страна на фотографските ми обекти успях да им направя няколко снимки, като приложих един прост начин: застанах до

тях, обърнах се на противоположната страна и ги снимах с поставения под мишницата ми фотоапарат.

Малко след това зърнах нещо, което прогони всички мисли за фотография и магьосничество от главата ми. Върху една от тъмните малки сергии, които ограждаха площадчето, ми се мярна червеникава козина. Тръгнах да разбера какво е това и открих една от най-очарователните маймуни, завързана на дълго въженце. Приклепнала в прахта, тя издаваше силни звуци: „пррух, прруп“. Имаше светла

червеникавокафява козина, бели гърди и печално черно личице. Необикновените ѝ звуци наподобяваха нещо средно между крясък на патица и приятелско мъркане на котка. Тя седна и в продължение на няколко секунди ме наблюдаваше втренчено, после внезапно стана и започна да танцува. Първо се изправи на задните крака и заподскача енергично с широко разперени ръце, като че се готвеше да ме притисне до гърдите си. После се отпусна долу и заподскача на четирите си лапи като топка. Колкото повече се разпалваше, толкова скоковете ѝ ставаха по-високи. После спря малко да си отдъхне, преди да премине към следващата част на своя танц. Тя застана отново на четирите си лапи. Задницата ѝ оставаше съвсем неподвижна, а предната част на тялото започна да клати подобно на махало. След основните фигури на танца тя ми показва на какво е способна една наистина опитна маймуна-танцор. Тя се въртя, подскача и се друсва, докато пред очите ми всичко се завъртя. Маймунката ме привлече от пръв поглед, но след необуздания ѝ лудешки дервишки танц почувствувах, че просто трябва да я купя. Заплатих на собственика ѝ два пъти повече, отколкото струваше и я понесох, тържествуващ, със себе си. На една от сергиите купих цяла връзка банани и маймунката така се трогна от моята щедрост, че ми се отплати, като намокри цялата предница на ризата ми. Подбрах дъхащите на бира момчета и шофьора, качихме се на камиона и продължихме пътуването. Маймунката седеше на колената ми, тъпчеше уста с банани и покрякваше от време на време от вълнение и доволство, като наблюдаваше променящия се зад прозорците пейзаж. Заради таланта ѝ на балерина реших да я нарека Павлова. И така отсега нататък тя стана Павлова, ръждивият хусар.

Продължавахме да се движим още няколко часа и когато наближихме целта на нашето пътуване, върху долините започнаха да падат тъмнопурпурни сенки, а слънцето бавно потъваше зад най-високите хълмисти вериги на запад сред обагрени в яркочервено и зелено перести облачета.

Пътят свърши и ние разбрахме, че сме пристигнали в Бафут. Отляво се ширеше огромен пращен двор, ограден с висока стена от червени тухли. По-нататък се виждаха множество кръгли колиби със сламени покриви, скупчени около малка, спретната вила. Всички тези постройки обаче изглеждаха като джуджета пред едно съоръжение, прилично на увеличен хилядократно старовремски пчелен кошер —

грамадна колиба с масивен куполообразен сламен покрив, почерняла и обгърната в тайнственост от времето. От другата страна на пътя теренът се издигаше стръмно нагоре. По него се виеше редица от около седемдесет стъпала, които отвеждаха до друга голяма вила с формата на кутия за обувки. Горният и долният етаж се опасваха от край до край от широки веранди, по чиито колони висяха бугенвиллии и други пълзящи растения. Разбрах, че в продължение на следващите няколко месеца това ще бъде моят дом.

Докато измъквах схванатото си тяло от камиона, в отдалечения край на оградящата големия двор стена се отвори сводестата врата, от нея излезе малко шествие и се насочи към мен. Групата се състоеше само от мъже, повечето в напреднала възраст, облечени в широки и многоцветни роби, които шумоляха леко при тяхното движение. Върху главите си носеха малки шапчици, нагъсто бродирани с многоцветни конци. Сред групата пристъпваше висок и строен мъж с одухотворено и весело лице. Носеше чисто бяла роба и шапка без каквито и да е украшения по нея. Въпреки липсата на украшения по дрехите, веднага разбрах, че това е единствената важна особа в малката процесия — така царствено бе държанието му. Това бе фонът на Бафут, владетелят на голямото кралство от планински пасища, през които бяхме пътували, с огромно население от чернокожи. Баснословно богат, той управляваше своето кралство с умение и разум, макар и малко деспотично. Фонът спря пред мен, усмихна се любезно и протегна огромна, изящна ръка.

— Добре дошъл! — каза той.

Малко по-късно научих, че говори пиджин английски така добре, както и всички негови поданици, но поради неизвестни причини изпитваше неудобство от тези свои познания, затова говореше с помощта на преводач. Почтително наведен, преводачът превеждаше моето приветствие през събраните си в шепи ръце. Фонът изслуша учтиво всичко, после протегна огромната си ръка към кацналата на върха на склона вила.

— Чудесна! — каза той и широко се усмихна.

Отново стиснахме ръцете си, после той прекоси обратно двора заедно със своите съветници и изчезна през сводестата врата, оставяйки ме да се настаня в неговата „чудесна“ вила.

Два часа по-късно, след като се окъпах и се нахраних, пристигна пратеник и ме уведоми, че фонът искал да ме посети да си побъбрим,

стига да съм се „успокоил“ достатъчно от пътуването. Отвърнах, че съм отпочинал напълно и че ще ми бъде много приятно да бъда посетен от фона, после извадих уискито и зачаках. След малко фонът пристигна с малката си свита. Ние седнахме на верандата под светлината на фенера и се впуснахме в разговор. Аз пих уиски, разрежено с вода, за негово здраве, а той — чисто уиски за моето. В началото говорехме с преводач, но когато нивото на уискито в бутилката спадна, фонът обърна на пиджин английш. В продължение на два часа му обяснявах целта на моето посещение в неговата страна. Извадих книги и снимки на интересувашите ме животни, а когато нямаше какво да показвам, рисувах животните върху късчета хартия и се мъчех да имитирам звуците, които издават. През цялото време чашата на фона биваше доливана с ужасяваща последователност.

Той заяви, че ще успее да се сдобия с повечето от животните, които му показах, и обеща за следващия ден да изпрати няколко добри ловци да ми помагат. Фонът добави, че най-добре било да съобщи на всички свои хора да се постараят да ми „заловят животинки“. Най-добрата възможност за това, обясни той, се откривала след десет дни. Тогава щяло да има някакво тържество. Очевидно в определен ден неговите поданици събират огромни количества суха трева от хълмовете и долините и я донасят в Бафут, за да може фонът да подмени покрива на огромната къща на духовете и покривите на колибите на безбройните си жени. След като донасяли тревата, той устройвал пиршество с ядене и пиене. Събирали се стотици души от цялата околност. Фонът обясни, че се откривала чудесната възможност да се обърне към своите хора и да им разясни онова, което исках. Приех всичко с радост, благодарих му от все сърце и отново напълних празната му чаша. Нивото на уискито спадаше по-надолу и на края в бутилката не остана нито капчица. Тогава фонът се изправи величествено, сподави едно хълцане и протегна ръка.

— Аз тръгвам! — обяви той и посочи неопределено към своята малка вила.

— Съжалявам много — отвърнах учтиво аз, — искаш ли да те изпратя до пътя?

— Да, приятелю — отвърна той и се усмихна широко. — Чудесно!

Обърнах се към един от прислужниците и той донесе тичешком ветроупорен фенер. Тръгнахме след него по верандата към стълбите. Фонът продължаваше да ме държи с едната ръка, а с другата сочеше верандата, стаите и обляната от лунна светлина градина, разположена на десетина метра под нас, и мълвеше самодоволно на себе си: „Чудесно, чудесно!“ Когато достигнахме върха на дългата стълба, той спря, погледна ме замислено, после посочи надолу с дългата си ръка.

— Седемдесет и пет стъпала — каза той с широка усмивка.

— Много хубаво — отвърнах аз и поклатих глава.

— Ще ги преброим — каза фонът, очарован от тази мисъл. — Седемдесет и пет, ще ги броим.

Той метна дългата си ръка връз моето рамо, облегна се тежко на мен и тръгнахме надолу по стълбите към пътя, като броехме на висок глас. Тъй като не можеше да брой повече от шест на английски, някъде по средата се обърка и когато стигнахме до края на стълбището, установихме, че според сметката на фона не достигнаха три стъпала.

— Седемдесет и две? — каза на себе си той. — Не, седемдесет и пет са. Къде ще са отишли три стъпала?

Той хвърли свиреп поглед към раболепната си свита, която го очакваше вече на пътя, сякаш подозираше, че хората бяха скрили липсващите стъпала под робите си. Предложих набързо да ги преброим отново. Изкачихме се още веднъж на верандата, броейки като умопомрачени, след което за по-сигурно преброихме стъпалата отново надолу. Фонът броеше до шест, после започваше отново и аз разбрах, че ако не измисля нещо, ще търсим дяла нощ липсващите стъпала. Когато още един път се изкачихме и се спуснахме долу, аз извиках силно и с тържествуващ глас: „седемдесет и пет“ и се усмихнах, сияещ, на моя приятел. От началото той прие с известно нежелание този резултат, защото бе преброил едва до пет и се наложи да му обясня как съм стигнал до седемдесет и пет. Убедих го, че на младини са ме награждавали много пъти за бързо смятане на ум и че моят сбор е правилен. Той ме притисна до гърдите си, сграбчи ръката ми, стисна я силно и каза: „чудесно, чудесно, приятелю“, след което се отправи през огромния двор към своята резиденция и ме остави да пропълзя нагоре по седемдесет и петте стъпала до моето легло.

На другия ден, след „заседанието“ с фона, главата ми се пръскаше от болки, но се заех да правя клетки за животните, които се надявах да

започнат да пристигат масово в най-скоро време. По обяд се появиха четирима високи и внушителни младежи, облекли най-хубавите си цветни саронги и въоръжени с кремъклийки. Страшното им оръжие бе невероятно старо, разядените и надупчените от ръждата цеви като че бяха прекарвали остро заболяване от едра шарка. Накарах ги да оставят опасното си оръжие пред вратата, а после ги поканих да влязат да си попрिकाзваме. Това бяха изпратените от фона ловци. В продължение на половин час им показвах снимки на различни животни и им обяснявах колко ще плащам за различните зверчета. След всичко това им казах да ловуват целия следобед, а привечер да се върнат и да ми покажат какво са хванали. Условихме се, ако не успеят да уловят нищо, да дойдат отново рано сутринта на следващия ден. Раздадох им цигари и ловците поеха надолу, потънали в сериозен разговор, като размахваха пушките си във всички посоки.

Един от четиримата ловци се появи отново още същата вечер с малка кошничка. Той приклекна с тъжен поглед и ми разказа, че на него и другарите му не провървяло този следобед. Ходили много далеч, но не намерили нито едно от животните, които им бях показал. Въпреки всичко намерили нещичко.

След тези думи ловецът се приведе напред и постави кошничката при краката ми.

— Не зная дали маса ще иска този вид животинки — каза той.

Отместих капака на кошничката и надникнах вътре. Помислих, че може би има я катеричка, я някой плъх, но вътре бяха поставени две големи и красиви крастави жаби.

— Маса харесва ли такива животинки? — попита ловецът, наблюдавайки с очакване лицето ми.

— Да, много ми харесват — отвърнах аз и лицето му се озари от широка усмивка.

Платих колкото искаше, „бутнах“ няколко цигари и ловецът си отиде с обещанието да дойде отново на следващата сутрин със своите другари. Когато си отиде, насочих отново вниманието си към жабите. На големина бяха горе-долу колкото чаени чинийки, имаха огромни воднисти очи и къси, дебели крака, като че ли поддържаха трудно тежките си тела. А каква чудна окраска имаха! Гърбовете им бяха наситено кремави, изпъстрени с дребни червеобразни черни петънца,

страните на главите и телата им бяха тъмночервени, по-точно смесица между махагон и виненочервено, коремите — ярко лютиковожълто.

Винаги съм харесвал краставите жаби, тъй като съм установил, че са тихи, с добро поведение и свой собствен чар, съвсем различни от лесно възбудимите и доста глуповати обикновени жаби, винаги мокри и преглъщащи. Преди да видя тези две обаче, винаги съм си представял, че краставите жаби си приличат доста една на друга и макар и да се различават по окраска и големина, достатъчно е да видите една, за да имате представа за характера на всички. Много скоро се убедих, че тези две жаби притежават ярко изразена индивидуалност, която ги издигаше почти на равнището на бозайници.

Тези създания се наричат „листовежди крастави жаби“, понеже чудноватото, оцветено в кремаво петно на гърбовете им по форма и цвят наподобява напълно мъртъв, изсъхнал лист. Приклекнала сред горската постилка, краставата жаба се слива със заобикалящата я среда. От това идва английското ѝ название. Научното ѝ название е „веждеста крастава жаба“, което на латински звучи особено уместно *Bufo superciliaris*^[4] защото на пръв поглед „листовеждата“ прави впечатление на изключително високомерно създание. Кожата под големите ѝ очи е събрана на две местенца и повдига веждите по такъв начин, като че ли тя гледа на света с подчертано презрение. Необикновено широката и леко увиснала в ъглите уста подсилва аристократичния ѝ вид и придава по този начин леко насмешливо изражение, което съм срещал единствено при камилата. Като прибавя бавната и надута походка и приклекванията на всеки две-три крачки, при което жабата ви поглежда със съжалително пренебрежение, у вас се промъква чувството, че това е върхът на високомерието.

Моите две „листовежди жаби“ приклекнаха една до друга върху прясно накосена трева на дъното на кошницата и ме заоглеждаха с унищожително презрение. Наклоних кошницата на една страна и жабите се измъкнаха с тежка стъпка на пода, с възмущението и достойнството на лондонски кметове, заключени по невнимание в обществена тоалетна. Те изминаха около метър по пода и очевидно изморени от това усилие, приклекнаха долу, преглъщайки възпитано. В продължение на десетина минути те ме проучваха много внимателно и изглежда отвращението им от мен непрестанно нарастваше. Едната от тях се отдалечи и след малко приклекна до крака на масата, вземайки го

вероятно за ствол на дърво. Другата продължаваше да ме наблюдава и след задълбочено обмисляне обобщи мнението си за мен — явно противно същество, — след което повърна полусмлените тела на един скакалец и два молеца, отправи ми огорчен и укоризнен поглед и се присъедини към своя другар под масата. Понеже не разполагах с подходяща клетка, жабите прекараха първите няколко дни затворени в моята спалня. Те се разхождаха бавно и замислено по пода или клечаха като изпаднали в транс под леглото. Тези техни действия ме забавляваха неописуемо.

Няколко часа след запознанството ми с моите закръглени съквартирантки открих, че съм имал крайно неправилно мнение за тях, тъй като не бяха арогантни и самомнителни, за каквито се представяха. Всъщност те бяха стеснителни, лесно се смуцаваха и им липсваше каквато и да е самоувереност. Дори се усъмних, че страдат от тежък и неизлечим комплекс за малоценност. Изражението на неприятно превъзходство бе чисто и просто една поза, чрез която прикриваха от света ужасната истина, че нямат никаква вяра в тлъстите си особи. Това открих съвсем случайно още първата нощ след пристигането им. Жабите стояха приклепнали на пода до краката ми и изглеждаха като че съставят собствените си очерци за справочника на английските лордове, докато аз си вземах бележки относно тяхната окраска. Искях да разгледам по-отблизо задните им части, затова се наведох, хванах едната жаба под мишниците и тя се заклати унижено във въздуха. Жабата се уригна силно и възмутено от проявеното към нея отношение и започна да рита с дебелиите си задни крака, но аз я държах здраво и на нея не ѝ оставаше нищо друго, освен да виси, докато прегледам задните ѝ области. Когато я поставих отново на земята до приятеля ѝ, тя не приличаше повече на предишната жаба. Аристократичният ѝ вид изчезна и тя се превърна в най-обикновена свита и скромна амфибия. Приклепна, запримига неспокойно с огромните си очи, а по лицето ѝ се изписа тъжно и плахо изражение. Изглеждаше като че ли всеки миг ще се разплаче. Неочакваното и пълно превъплъщение бе така поразително, че аз се почувствувах виновен за причиненото ѝ унижение. За да оправя нещата, вдигнах и другата жаба, оставих я известно време да виси, след което и тя изгуби своето самочувствие и когато я свалих обратно на земята, изплаши се и се смути. И двете изглеждаха така унили и нещастни, че ме досмеша, изсмях се

невъзпитано и нараних още повече чувствителните им натури. Те се оттеглиха бързо и в продължение на половин час се криха под масата. След като научих тяхната тайна, можех да им смачквам фасона винаги когато започваха много да се надуват. Достатъчно беше да ги чукна леко по носа и те се свиваха виновно, отправяха ми умоляващи погледи и като че ли всеки миг щяха да се изчервят.

Направих им чудесна, голяма клетка и те се почувствуваха много щастливи в нея. За да поддържат доброто си здравословно състояние, разрешавах им да ходят всеки ден из градината. Когато сбирката ми нарасна, а с нея се увеличиха и моите задължения, вече не ми оставаше време да стърча търпеливо, докато моите синьокръвни аристократи си направеха разходката на чист въздух, и за най-голямо тяхно неудоволствие прекратих разходките им. Един ден обаче открих пазач, на когото спокойно можех да ги поверя, докато вършех собствената си работа. Този пазач бе маймуната ръждив хусар — Павлова.

Необикновено питомна и добра, Павлова проявяваше изключителен интерес към всичко, което я заобикаляше. Първия път, когато разреших на „листовеждите жаби“ да минат край нея по време на разходката си, те я очароваха дотолкова, че тя се изправи на задните крака и протегна врат, за да види по-добре как пристъпят тежко-тежко из двора. Десетина минути след това се върнах да разбера как се чувствуват жабите и ги открих да се навъртат около мястото, където стоеше завързана Павлова. Приклеknала, тя ги милваше нежно, мъркаше силно от удоволствие и удивление. Върху жабешките муцуни цъфтеше крайно смешно и самодоволно изражение. Те стояха като заковани, очевидно доволни и успокоявани от нейните ласки.

Всеки ден след това пусках жабите близо до мястото, на което завързвах Павлова, и тя ги гледаше как се разхождат наоколо. От време на време издаваше удивени крясъци или пък ги галеше леко по главите, докато те не лягаха до нея като хипнотизирани. Ако се отдалечаваха твърде много и имаше опасност да изчезнат в гъстите шубраци по краищата на двора, Павлова проявяваше силно безпокойство, надаваше остри писъци, за да ме извика и ми покаже накъде са избягали нейните повереници. Аз притичвах и ги връщах обратно при нея. Един ден жабите се отдалечиха твърде много, а тя ме викала, без да я чуя. Малко по-късно отидох при Павлова. Тя танцуваше истерично на края на въжето и пицеше неистово. Наоколо не се виждаха никакви жаби.

Развързах каишката на маймунката, тя ме поведе незабавно към гъстите храсти по края на двора, откри след няколко минути бегълците и се хвърли отгоре им с радостни мъркания.

Павлова обикна ужасно тези дебели крастави жаби. Желанието, с което ги посрещаше сутрин, нежните ѝ ласки и силното ѝ безпокойство, когато се отдалечаваха твърде много от нея, бяха наистина трогателни. Тя се мъчеше да разбере защо телата на жабите не са обрасли с козина като на маймунките, докосваше с пръсти гладките им кожи и с обезпокоено изражение на черното си лице се стареше да разроши несъществуващата козина. От време на време се привеждаше напред и близваше замислено гърбовете им. В края на краищата тяхната голота престана да я безпокои и тя се отнасяше към нея с онази нежност и привързаност, с която би се отнесла и към своите собствени майmunки. Жабите също обикнаха маймунката по свой странен начин, макар тя от време на време да накърняваше тяхното достойнство и да им досаждаше. Спомням си как една сутрин, тъкмо ги бях окъпал, на което се радвах изключително, те тръгнаха из двора и по мокрите им коремии се полепиха различни клечици и парченца кал. Това разтревожи Павлова, защото тя искаше нейните протежета да са винаги чисти и спретнати. Открих я седнала на слънце, стъпила с лапа върху гърба на едната жаба като на столче за крака. Другата жаба висеше в ръката ѝ по най-унизителния начин. Жабата огъваше тяло във въздуха, а Павлова отстраняваше най-старателно нечистотиите от корема ѝ и през цялото време ѝ говореше нещо с писукане и гукане. Тя почисти едната жаба, постави я оклюмала на земята, после вдигна втората във въздуха и я подложи на същото унижение. Бедните жаби нямаха никаква възможност да се покажат високопоставени и надути в присъствието на Павлова.

[1] Са — сър (бел.пр.). ↑

[2] Маса — господар (бел.пр.). ↑

[3] Джуджу — вещь за магия; магия (бел.пр.). ↑

[4] На латински *superciliaris* е надвежден, а на английски *supercilious* означава високомерен. Това е основата на игрословицата (бел.р.). ↑

ГОНЧЕТАТА НА БАФУТ

За да мога да преследвам различните представители на бафутската фауна, освен четиримата изпратени ми от фона ловци аз наех и шест слаби и тромави мелеза, за които собствениците им твърдяха, че били най-добрите ловни кучета в цяла Западна Африка. Тази нескопосана група от мъже и кучета нарекох „бафутските гончета“. Макар и ловците да не разбираха нищо от това наименование, те се гордееха изключително много с него. Веднаж дори дочух как един ловец спореше нещо със свой съсед, после му заяви с писклив и възмутен глас: „Няма да ми крещиш така, приятелю. Не знаеш ли, че аз съм бафутско гонче?“

Ние прилагаме следния начин на ловуване. Отивахме до някой далечен хълм или долина и избирахме участък с гъста трева и храсти. На подходящо място разполагаме мрежите във формата на полумесец, после минавахме заедно с кучетата през гъстата растителност и подгонвахме появилите се животни към мрежата. Всяко куче носеше около врата си малък дървен хлопатар. Когато се изгубеа във високата трева, ние разбирахме местонахождението на кучетата по силното хлопане на техните украшения. Предимството на този начин на ловуване се състоеше в това, че се намирах на самото място и с минимална загуба на време можех да се заема с животните от момента на тяхното залавяне, да уредя бързото им транспортиране обратно до Бафут и поставянето им в свестни клетки. Ние пренасяхме заловените животни в торби със специални отвори отстрани за преминаване на въздуха, с месингови кръгове. За по-големите и яки животни торбите бяха от дебело платнище или зебло, докато за по-нежните и слаби те бяха направени от мек плат. Веднъж попаднали в тъмната вътрешност на торбата, уловените животни постепенно prestaваха да се борят и докато ги откарвахме до дома, лежаха съвсем кротки. От гледна точка на животните най-страшната част от целия процес бе освобождаването им от мрежите. След кратка практика се превърнахме в изкусни майстори и можехме само за две минути да хванем животното, да го освободим от мрежата и да го напъхаме в торбата.

През първия ловен ден бафутските гончета се появиха така тежковъоръжени, като че се готвехме да ловим лъвовете. Освен обичайните мачете те носеха копия и кремъклийки. Тъй като не ми се щеше да ми насолят задника с ръждиви пирони и камъчета, настоях след бурни протести и молби ловците да оставят пушките си. Това мое решение ги ужаси.

— Маса — каза плачливо единият от тях, — ако срещнем някое лошо животно, как ще го убием, ако оставим тук пушките?

— Ако срещнем лошо животно, ще го заловим, няма да го убиваме — отвърнах твърдо аз.

— Ха! Маса, ще ловим ли лоши животни?

— Точно така, приятелю. Ако те е страх, не идвай, разбра ли?

— Маса, аз не се страхувам — отвърна докачено той, — но ако срещнем лошо животно и то убие маса, фонът ще се ядоса страшно много.

— Успокой се, приятелю — отвърнах аз и извадих ловджийската си пушка. — Ще взема моята пушка. Ако ме убие някое животно, това няма да е по твоя вина, разбра ли?

— Разбрах, са — отвърна ловецът.

Беше още ранна сутрин и слънцето все още не бе се издигнало над окръжаващата ни планинска верига. Небето бе в съвсем нежна розова сянка, украсена тук-там от малки бели перести облачета. Утринната мъглица все още обгръщаше долините и върховете и те губеха очертанията си, а високата златиста трева край пътя се огъваше под тежестта на обилната роса. Ловците пристъпяха един след друг в редица, а кучетата ту се пъхаха, ту изскачаха от гъсталака и дървените им камбанки приятно хлопаха. Малко след това се отбихме от пътя и тръгнахме по тясна и лъкатушеща пътечка, която ни поведе нагоре по хълмовете. Тук мъглата бе още по-гъста, но лежеше ниско над земята. Телата ни не се виждаха от кръста надолу и човек добиваше странното впечатление, че сме нагазили до пояс в леко развълнувано езеро от бяла пяна. Високата и мокра от роса трева свистеше в краката и навсякъде около нас, под повърхността на непрогледното мъгливо езеро, дребни жабки си разказваха жабешки смехории и избухваха от време на време в кикотене. Скоро наподобяващото премръзнал портокал слънце се показва над дантелата от далечни хълмове. Ставаше все по-топло и мъглата започна да се отделя от земята и да се вие на бавни къдели към

небето. Изпитвах чувството, че се движим в гора от белезникави дървета, които се усукват и наклоняват, разкъсват и отново възстановяват стволите си подобно на чудновати амеби, после се разтеглят и се понасят със спираловидни движения към небето. Цели два часа се придвижвахме до мястото, избрано от ловците за първия лов. Това бе една дълбока и широка долинка, извита като дъга, разположена между два реда хълмове. По дъното на долчинката, между почернели камъни и златиста трева, проправяше пътя си малко поточе и проблясваше на слънцето като фина стъклена нишка. Гъста и преплетена растителност покриваше цялата долина, а сред нея се издигаха малки групички от храсти и шубраци.

Спуснахме се в долчинката и опънахме по ширината ѝ около стотина метра мрежи. После ловците подсвириха на кучетата и се

отправиха към началото на долинката, а аз останах да чакам до мрежите. Докато те напредваха към мрежите и в продължение на половин час цареше пълна тишина, нарушавана от време на време от слабия звук на кучешките хлопки или от пронизителните ругатни на някой настъпил трън ловец, започнах да мисля, че сме ударили на камък. Неочаквано обаче ловците вдигнаха голяма врява, а кучетата залаяха яростно. Те се намираха все още на известно разстояние от мрежите, а малка група дръвчета ми пречеше да ги видя.

— Какво има? — извисих глас над шума.

— Тук има животинка, маса — долетя отговор до ушите ми.

Зачаках търпеливо и след малко през дърветата се втурна запъхтян ловец.

— Маса, дайте ми тази малка мрежа — изрече той и посочи спретнато подредените край торбите малки мрежи.

— Какво животно открихте? — попитах аз.

— Катеричка, са. Изкатери се нагоре по дървото.

Грабнах една торба от дебело платно, тръгнах след него през гъсталака и стигнахме до дръвчетата. Тук се бяха струпали всички ловци и оживено разговаряха и спореха за това, кой е най-добрият начин да заловят животното. В това време кучетата скачаха около ствола на малко дърво и лаеха.

— Къде е животното? — попитах аз.

— Ще го хванем веднага, маса.

— Чудесно зверче, маса!

— Ще го хванем ей сега, маса.

Приблжих основата на дървото и надникнах в листака. На един клон на около шест метра над нас стоеше голям и красив белоивичест бурундук със сивокафява на тъмни черти козина, с бяла ивица покрай ребрата и оранжеви лапи. Дългата му опашка, оцветена в бледосиви и черни пръстени, не беше пухеста. Катерицата клечеше на един клон, размяташе от време на време опашка към нас и кряскаше раздразнително: „чък... чък“, като че бе повече разгневена, отколкото изплашена. Тя ни гледаше със зли очи, докато разполагахме мрежата в кръг, на около три метра от основата на дървото. След това завързахме кучетата и възложих на най-дребния ловец да се покатери след зверчето и да го принуди да слезе на земята. Това бе идея на ловците. Аз смятах за невъзможно да се надхитри намиращата се на дървото катерица, но

ловците настояваха, че след като техният другар се покатери горе, бурундукуът веднага ще се спусне на земята. Оказа се, че те имаха право, защото едва-що ловецът достигна горните клони на дървото от едната страна, катерицата се спусна светкавично по дървото от другата му страна, втурна се с невероятна ловкост към едно разкъсано място в мрежата, промъкна се през дупката и препусна през тревата. Хукнахме с ловците да я преследваме, крещяхме и си давахме съвети един на друг, но никой не се вслушваше в тях. Заобиколихме група храсти и видяхме как бурундукуът се изкачи по ствола на друго малко дръвче.

Отново разпростряхме мрежата и отново ловецът се покатери след бурундука. Този път обаче нашата плячка беше още по-съобразителна. Тя забеляза, че охраняваме дупката, през която успя да избяга първия път, спусна се по дървото, сви се на топка и скочи. Тялото ѝ литна във въздуха и прехвърли горния ръб на мрежата с някакви си 1–2 сантиметра. Най-близкият до нея ловец направи отчаяно усилие да я сграбчи, но не успя и бурундукуът побягна с възмутено чак-чакане. Този път той приложи нова, по-гъвкава тактика и вместо да се покатери, се пхна в една дупка под едно от дърветата.

Още веднъж оградихме дървото с мрежа и започнахме да ръчкаме с дълги тънки пръчки из разклоненията на дупката, в която се криеше. Нищо не помогна, ако изключим това, че бурундукуът започна да чъка по-бързо, затова се отказахме от този начин. Следващата ни мярка бе по-успешна. Напъхахме наръч тлееща трева в голямата дупка и когато задушливият пушек запълзя вътре из тунелчетата, чухме как бурундукуът започна ядосан да кашля и киха. Най-сетне не издържа и изскочи светкавично от една дупка и в следващия миг се напъха с главата напред в мрежите. Дори и тогава продължи да ни причинява неприятности. Той ухапа мен и двама ловци, докато се мъчехме да го освободим, а трети ловец ухапа, докато го пъхаше насила в торбата. Окачихме торбата на клоните на малък храст и всички насядахме да изпушим по една отдавна желана цигара. През това време бурундукуът ни наблюдаваше през оградените с месингови кръгчета отвори за въздух, бръщолевеше ожесточено нещо и ни предизвикваше да отворим торбата и да се срещнем лице с лице.

Западноафриканският белоивичест бурундук се среща често в планинските пасища на Западна Африка, но аз бях доволен, че уловихме този, тъй като бе първият ми жив екземпляр. Обикновено

бурундуците имат напълно приземен начин на живот, затова се изненадах, че уловеното от нас животно търси убежище по дърветата. По-сетне открих, че всички видове от тези гризачи, обитаващи планинските пасища, се насочват при преследване направо към дърветата, а само в крайни случаи прибегват до изкорубени дървета или дупки в земята.

Превързахме раните си, изпушихме цигарите, поздравихме се с първото уловено животно и преместихме голямата мрежа по-надолу в долинката, в район с гъста и преплетена трева, висока почти 2 метра. Ловците казаха, че мястото е много добро за специални видове животни, макар и по понятна предпазливост да не посочиха какви точно са тези животни. Опънахме мрежата и аз се настаних на подходящо място по средата, точно на извивката, за да освобождавам заплетените в нея животни. Ловците и кучетата се отдалечиха на около 400–500 метра нагоре по долината. След малко пронизителен вик ме уведоми, че ловците започват претърсването на високата трева. Отново легна тишина. Около мен се разнасяше единствено цвъртенето на безбройните скакалци и далечните звуци на кучешките хлопки. Измина половин час, без да се случи нищо особено. Аз стоях сред високата и шумоляща трева, толкова гъста и преплетена, че през нея не се виждаше нищо на повече от метър — два.

Въздухът над малкото разчистено пространство, където бях седнал, трептеше от жегата и аз започнах да изпитвам силна жажда. Огледах се и забелязах нещо, което напълно бях забравил: цял термос с чай, който моят предвидлив готвач бе пъхнал в една от торбите за животни. Извадих термоса и изпълнен с благодарност, приклеках да си наляя една чашка. Докато пиех, забелязах в гъстата трева точно срещу мястото, на което бях приклекнул, вход на тъмно тунелче. Това очевидно бе личната пътечка на някоя животинка през гората от тревни стъбла. Реших, че след като си изпия чая, ще огледам тунелчето.

Тъкмо си бях налял втората чаша, когато съвсем близо откъм дясната ми страна се раздаде страхотен рев. Ловците надаваха остри крясъци, за да окуражават ожесточено разлаялите се кучета. Докато се чудех на какво се дължи всичко това, нещо зашумоля в тревата. Приблжих тунелчето и се опитах да разбера откъде идва шумоленето. Тревата ненадейно се разтвори и някаква голяма кафява топка изхвъркна от дупката и връхлетя право отгоре ми. Аз се намирах в

крайно неизгодно положение. Преди всичко ни най-малко не очаквах подобно нападение и, второ, клечах с термоса в едната ръка и чаша чай в другата. В уплахата зверчето ми се стори два пъти по-голямо от бобър. То се блъсна в гърдите ми, аз тупнах по гръб и зверчето се закова на корема ми. От термоса зашуртя струя горещ чай върху скута ми. И зверчето, и аз бяхме еднакво стъписани и закрещяхме кажи-речи по еднакъв начин от страх. Понеже ръцете ми бяха заети, не можех да направя нищо друго, освен да се опитам да го прегърна, но животинчето отскочи като футболна топка и побягна през тревата. Част от мрежата се раздруса и затрепери и до ушите ми достигнаха отчаяни писъци. Разбрах, че зверчето е попаднало точно в мрежата. Извиках на ловците и тръгнах през високата трева към мястото, където мърдаше мрежата.

Нашата плячка се бе оплела напълно в мрежата. Тя лежеше по гръб, трепереше, сумтеше и от време на време правеше безплодни опити да прегризе вървите. Погледнах зверчето и разбрах, че сме заловили много голям тръстиков плъх, познат на африканците като треворез. Това название отговаря много сполучливо на неговите навици. С големите си и добре развити резци треворезът си прави път през пасищата пък и през нивите като същинска сенокосачка. Нашият плъх достигаше около осемдесет сантиметра на дължина и бе обрасъл с грубовата, кафеникава козина. Имаше бузесто, наподобяващо бобър лице, малки, прилепнали до главата уши, дебела и гола опашка и големи неокосмени лапи. Изглеждаше толкова изплашен от присъствието ми, че не посмях да го доближа, преди да пристигнат ловците. Страхувах се да не се измъкне от мрежата. Плъхът лежеше и трепереше силно, от време на време се дръпваше рязко, подскачаше във въздуха и надаваше отчаяни писъци. Това поведение на животинчето ме безпокоеше много, защото ми се струваше, че всеки момент ще получи разрив на сърцето. Едва по-късно, когато опознах по-добре тези животни, аз установих, че те посрещат всяко необикновено за тях преживяване с такива истерични прояви, предполагам, надявайки се по този начин да изплашат или да объркат своя неприятел. Всъщност тръстиковите плъхове съвсем не са плашливи животни и ако си позволите по-голяма волност с тях, не се двоумят да забият големите си резци в ръката ви. Държах се на почетно разстояние до пристигането на ловците, после пристъпихме напред и освободихме плъха от мрежата.

Докато се занимавахме с него и се мъчехме да го напъхаме в една здрава торба, плъхът неочаквано подскочи енергично в ръцете ми. Стиснах го здраво и за моя изненада голяма част от козината му остана в ръката ми. Когато го поставихме на сигурно място в торбата, приседнах на земята и разгледах козината, която при стискането бях смъкнал от тлъстото му тяло. Доста дълга и гъста, тя наподобяваше груба четина. Козината очевидно се държи много хлабаво в кожата и при най-лекото дръпване се отделя от нея. След като веднаж е паднала, тя израства отново за удивително дълго време и тъй като плешивите тръстикови плъхове не са особено красиви, човек трябва да се отнася с тях с изключително голямо внимание.

След залавянето на тръстиковия плъх продължихме да се движим бавно нагоре по долинката, като от време на време разпъвахме мрежите и претърсвахме участъци от местността, които ни се струваха обещаващи. Когато стана ясно, че от тази долинка няма да заловим повече никакви животни, скатахме мрежите и се насочихме към един голям хълм, отстоящ на около осемстотин метра от нас. Оформен много красиво, този хълм можеше да се вземе за надгробна могила, гробница на някой великан, бродил в отдавнашни времена из тези пасища. На самия връх на хълма стърчеше купчина големи скали, всяка една колкото цяла къща, извисени като паметник. В тесните цепнатини и проходи между скалите растяха малки дървчета с разкривени и усукани от ветровете стволоче, всяко едно отрупано с ярко златисти плодове. Във високата трева около основата на дърветата растяха пурпурни и жълти орхидеи, на места огромните скали бяха покрити с дебел килим пълзящи растения, някакъв вид поветица, от които висяха с цвят на слонова кост и оформени като фунийки цветовете. Купчините гигантски скали, пищните цветя, раздърпаните и обезформени дървета, всичко заедно представляваше чудесна картина на фона на трепкащото от жегата синьо следобедно небе.

Ние се изкачихме догоре и в сянката на скалите приседнахме да похапнем сред високата трева. Навсякъде около нас се простираха планински пасища и проблясваха с безбройни, непрестанно променящи се от вятъра багри. Върховете на хълмовете блестяха в бледозлатисто, преливащо в бяло, а долчинката — в бледосиньозеленикав оттенък, потъмен на моста, над които се трупаха издути кълбести облаци, влачещи пурпурна сянка подире си. Точно срещу нас се простираше дълга

верига изящно изваяни хълмове, чието подножие се закриваше почти напълно от безредно разхвърлени огромни камънаци и ниски дървета. Хълмовете бяха с такива чисти и красиви форми, потънали в тревистото си наметало със смайващо разнообразие на зелено, златисто, розово и бяло, че наподобяваха огромна надигнала се вълна, готова всеки миг да помете нищожната бариера на камънаците и храсталаците под нея. Спокойствието и тишината на тези възвишения бяха забележителни. Вятърът пораждаше почти всички звуци, той шеташе насам-натам и извличаше от всяко нещо негова собствена песен. Рошеше тревата и тя съскаше и шумолеше меко; свистеше и се промушваше между пукнатините и отворите на скалите над нас, стенеше като кукумявка или пък се кикотеше във внезапно веселие; блъскаше жилавите дребни дръвчета и се боричкаше с тях, караше ги да скърцат и стенат, а листенцата им да мъркат и предат като котенца. Въпреки всичко тези приглушени звуци по-скоро подсилваха, отколкото нарушаваха тишината на тревните простори.

Внезапно ужасяващ рев откъм масивните скали раздра безмълвието. Упътих се нататък и в основата на една гигантска канара открих събрани ловците и кучетата. Трима от ловците спореха ожесточено помежду си, четвъртият подскачаше наоколо и скимтеше от болка. От ръката му шуртеше изобилно кръв, а възбудените кучета скачаха и лаеха яростно около него.

— Каква е тази бъркотия? — попитах аз.

И четиримата ловци се обърнаха към мен и започнаха да ми обясняват по свой начин случилото се. Всеки се мъчеше да говори по-високо, като се опитваше да надвика останалите.

— Защо крещите всички? Ако говорите едновременно като жени, няма да мога да разбера нищо, ясно ли е? — казах аз.

Като успях да въдворя по този начин тишина, обърнах се към обления в кръв ловец.

— А сега, приятелю, кажи ми как се нарани.

— Маса, един звяр ме ухапа.

— Звяр ли? Какъв звяр?

— Е, маса, не зная. Здравата ме ухапа, са.

Прегледах ръката му. От дланта му бе отхапано парче колкото един шилинг^[1]. Оказах му възможната в случая, макар и примитивна

първа помощ и после продължихме разговора за животното, което го бе ухапало.

— Къде е звярът?

— Ей, там, в дупката, са — отвърна раненият ловец и посочи към една цепнатина в основата на голямата скала.

— И не знаеш какво е това животно?

— Не, са — отвърна огорчено той, — не можах да го видя. Идвах насам и видях дупката. Помислих си, че по някой път вътре може да се намери някакво животно и бръкнах с ръка. Тогава звярът ме ухапа.

— Ва! Този ловец никак не се страхува — казах аз и се обърнах към останалите ловци, — той не е огледал първо дупката. Направо си е пхнал ръката в нея и животното го е ухапало.

Останалите ловци се разхихикаха. Обърнах се отново към ранения.

— Приятелю, значи ти си пхнал ръката в дупката, а? Понякога по тези места се срещат змии, така ли е? Какво ще правим, ако те ухапе змия?

— Не зная, маса — отвърна ловецът, като се ухили.

— На мене не ми трябва мъртви ловци, приятелю, затова недей да постъпваш друг път така глупаво, чуваш ли?

— Чувам, са.

— Добре. А сега да видим животното, което те е ухапало.

Взех електрическо фенерче от една торба за животни, наведох се пред дупката и надникнах вътре. В светлината на фенерчето пламтяха две рубиненочервени очи, а след малко се очерта около тях и малко, заострено, червеникавокафяво лице, изръмжа пискливо и пронизително, след което изчезна в тъмната вътрешност на дупката.

— Ах! — възкликна един от ловците, дочул вика, — това е горско куче. Тези зверове са много свирепи, са.

За съжаление названието „горско куче“ се употребява най-безразборно в пиджин английша и то се дава на голям брой дребни бозайници, някои от които имат дори далечни роднински връзки с кучетата, ето защо забележката на ловеца не ми помогна ни най-малко да си изясня що за животно бе това. След известни спорове решихме, че най-добрият начин да накараме животното да се покаже е, като запалим огън пред дупката, а после вкараме вътре пушека, като веем с листа. Това се заехме и да направим, но най-напред поставихме малка мрежа

над входа на дупката. Първата струйка дим още не бе се разсеяла между скалите и животното изхвъркна светкавично от дупката, връхлетя с такава сила върху мрежата, че я откъсна и се затъркаля с нея надолу по обраслия с висока трева склон. Кучетата залаяха яростно и се втурнаха след него. Бързо ги последвахме и ние, като ги заплашвахме със силни гласове, че ще бъдат наказани, ако наранят жертвата. Животното обаче едва ли се нуждаеше от нашата помощ. То се грижеше прекрасно за себе си и ние скоро се убедихме в това.

Зверчето бързо се освободи от остатъците на мрежата и се изправи на задните крака. Тогава разбрахме, че това е стройна кафявочервена мангуста, голяма колкото невестулка. Тя стоеше с широко отворена уста, поклащаше се леко от една на друга страна и издаваше такива остри и проглушителни писъци, каквито не бях чувал никога от животно с нейния ръст. Кучетата се отдръпнаха и вцепенени от ужас, гледаха как животинчето се поклаща и крещи пред тях. Едно, малко по-смело куче приближи внимателно и подуши странното създание. Очевидно, мангустата очакваше точно това. Тя се прилепи плътно до земята и пропълзя като същинска змия напред. Изгуби се сред стъблата на високата трева и след малко най-неочаквано се появи сред краката на нашите благородни гончета, завъртя се като пумпал и започна да хапе, където видеше крак или лапа, и нито за миг не преставаше да издава яростни крясъци. Кучетата правеха всичко възможно да избягнат челюстите на мангустата, но се намираха в крайно неизгодно положение, защото не виждаха зверчето във високата трева и не им оставаше нищо друго, освен да подскачат като побеснели във въздуха. После смелостта им изведнъж се изпари, те подвиха опашки, побягнаха нагоре по хълма и изоставиха мангустата. Леко задъхана, тя продължаваше да стои изправена на задните си крака сред бойното поле и да крещи подигравателно след отдалечаващите им се опашки.

След поражението на кучетата оставаше ние да се опитаме да се справим с този свиреп, макар и дребен противник. Това постигнахме много по-лесно, отколкото предполагах. Аз привлякох вниманието на мангустата и я накарах да нападне една от платнените торби за животни. Животинчето започна да хапе ожесточено торбата, а един от ловците приближи внимателно зад него и хвърли отгоре му мрежа. Докато освобождавахме мангустата от мрежата и се мъчехме да я

натикаме в една торба, тя продъни ушите ни с гневните си крясъци. Зверчето вдигаше ужасен шум по целия път към къщи, за щастие малко заглушен от дебелината на платнената торба. Пристигнахме в Бафут, поставих я в една голяма клетка и тя млъкна чак когато ѝ подхвърлих окървавена пилешка глава. Мангустата се зае сериозно с главата, от която скоро не остана нищо. След това се укроти, но зърнеше ли някого, започваше да пищи злобно към него и се втурваше към железните пръчки на решетката. В края на краищата мангустата започна така да ми действа на нервите, че се принудих да покрия предната част на клетката с чували, докато свикне с присъствието на хората. Три дни по-късно дочух познатите крясъци по пътя и дълго преди появяването на местния ловец разбрах, че носи друга мангуста-джудже. Останах много доволен, когато видях, че това е млада женска и веднага я пуснах при първата. Постъпката ми бе твърде необмислена. Двете животни закрепяха едновременно, като всяко се стараеше да надпищи другото. Цялата тази врява действуваше толкова успокоително, колкото би действувал звукът на стържещ върху чиния нож, само че усилен няколко хиляди пъти.

След завръщането ни в Бафут от първия ловен ден с гончетата получих бележка от фона с покана да го посетя на чашка и да му разкажа как върви ловуването. След като се нахраних и преоблякох, отпратих се през обширния двор към малката вила на фона. Той седеше на верандата, вдигнал бутилка джин към светлината, за да провери колко е останало в нея.

— А, приятелю! — възкликна той. — Върна ли се? Добре ли ловувахте?

— Да — отвърнах аз и поех подадения ми стол, — ловците на Бафут знаят как да ловят хубави животни. Уловихме три животни.

— Чудесно, чудесно — отвърна фонът, наля пет пръста джин в чашата и ми я подаде. — Ще поостанеш малко при нас и ще събереш много животни. Ще кажа на всички мои хора.

— Добре. Според мен бафутчани знаят най-добре от всички камерунци как се ловят хубави животни.

— Вярно, вярно — отвърна очарован фонът, — ти казваш истината, приятелю.

Ние вдигнахме чаши, чукнахме се, усмигнахме се един на друг и после поехме по една голяма глътка. Фонът напълни отново чашите, после изпрати едного от многобройната си свита за нова бутилка.

Когато бяхме преполовили отдавна бутилката и вече бяхме доста „на градус“, фонът се обърна към мен:

— Обичаш ли музиката? — заинтересува се той.

— Много — отвърнах искрено, защото бях дочул, че фонът имал оркестър с много опитни музиканти.

— Добре! Сега ще послушаме музика — отвърна той и заповяда отсечено нещо на един от слугите си.

След малко оркестърът се струпва в двора под верандата. За мое най-голямо удивление той се състоеше от около двадесетина жени на фона, всички напълно голи, ако не се смята малкото парче плат около бедрата им. Те бяха въоръжени с невероятно разнообразие от барабани, като се започне от барабанчета, големи колкото тенджерки, и се стигне до огромните, носени от двама души тъпани. Инструментите включваха дървени и бамбукови флейти с чудно приятен тон, също така и големи бамбукови кутии, напълнени със сухи царевични зърна, които трополят чудесно при разклащане. Най-интересният инструмент на оркестъра беше една дървена свирка, дълга около метър и двадесет сантиметра. Държаха я изправена, като единият ѝ край опираше на земята. В нея се духаше по особен начин, в резултат на което се получаваше дълбок, вибриращ и странен звук, който човек би очаквал да чуе само в баня с особена акустика.

Оркестърът засвири и скоро след това разните членове на семейството на фона започнаха да танцуват на двора. Танците представляваха странна смесица от народни и бални танци. Прегърнатите двойки се въртяха бавно в кръг, краката им описваха ситни и сложни стъпки, а телата им се огъваха и люлееха по начин, който не би допуснала никоя танцова школа. От време на време двойките се разделяха и всеки партньор се завърташе сам, напълно погълнат от танца, и под ритъма на музиката изпълняваше свои собствени, полюляващи се фигури. Флейтите цвъртяха и пискаха, барабаните галопираха и потръпваха, тропотът се разбиваше и отшумяваше с монотонната последователност на връхлитащи върху чакълест бряг вълни. На фона на тези лудешки звуци се долавяше звукът на наподобяващия туба инструмент, като въздишка на някой гигант, повтаряща се на всеки няколко секунди като ударите на сърце.

— Харесва ли ти моята музика? — извика силно фонът.

— Да, чудесна е! — изревах в отговор аз.

— В твоята страна има ли такава музика?

— Не — отвърнах с истинско съжаление, — ние нямаме такава музика.

Фонът напълни отново моята чаша.

— Скоро, когато моите хора докарат тревата, ще има много музика и много танци. Ще се повеселим и ще бъдем много щастливи, нали?

— Да. Да. Ще се повеселим и още как!

Отвън на двора оркестърът продължаваше да свири. Равномерният тътен и удари на барабаните като че ли се носеха нагоре към тъмното небе и караха дори звездите да потрепват и да танцуват с техния ритъм.

[1] Колкото монета от два лева. ↑

БОБОТЕЩАТА КАТЕРИЦА

По време на моя престой в Бафут ми се искаше особено много да се сдобия с два вида от фауната на планинските пасища: скалния даман и Стенджъровата катерица. За да ги заловя, наложи ми се да отида на лов в две съвсем различни местности. Впечатленията ми от тези ловувания са по-ярки от почти всички други ловни преживявания в планинските пасища.

Най-напред отидохме на лов за катерицата. Той бе забележителен преди всичко с това, че поне веднъж успях да планирам всичко предварително и да го проведа успешно без появяването на непредвидени засечки в последната минута. Стенджъровата катерица се среща често в Камерун, но по-рано бях я търсил из вековните гори в басейна на Мамфе. В тези места тя прекарва живота си по върхните клони на високите дървета (за храна там ѝ служи обилната трапеза от плодове, които растат по тези огрявани от слънцето висини) и слиза много рядко на земята. Това прави улавянето ѝ почти невъзможно. По-късно научих, че катерицата обикаля малките горички из планинските пасища, разположени край бреговете на реките, и прекарва голяма част от времето си в търсене на храна из тревата. Имах чувството, че това обстоятелство предлага по-добри възможности за нейното залавяне. Когато показах снимката на катерицата на бафутските гончета, те моментално я познаха и със силни викове обявиха, че знаят къде може да се намери. Поразпитах ги и установих, че познават твърде добре навиците на това често ловувано от тях животно.

Катерицата обитавала малките планински горички и рано сутрин или вечер слизала от дърветата и тръгвала по поляните да търси храна. Това било най-подходящото време за залавянето ѝ. Попитах ги какво прави животното през нощта.

— Е, маса, не може да се хване нощем — отвърнаха те, — животното спи по такива високи дървета, по които човек не може да се качва. Можем да го хванем вечер или рано-рано сутрин.

— Добре — отвърнах аз, — ще го хванем тогава рано сутрин.

От Бафут тръгнахме в един часа след полунощ. Дълго и уморително крачихме през хълмове, долинки и поляни, докато час преди разсъмване стигнахме определеното място. То представляваше малко, разположено по средата на стръмен планински склон плато. Сравнително равно, през средата му ромолеше широк и плитък поток, обрасъл по бреговете с гъста, тясна ивица дървета. Приседнахме на завет край голяма скала, обърсахме росата от лицата си, след което, втренчени в околния мрак, се заехме да проучим местността и да съставим план за действие. Решихме да издигнем две или три редици мрежи във високата трева на около петстотин метра от края на горичката. Това трябваше да се направи веднага, преди да се е развиделило дотолкова, че да ни забележат катериците.

Да се издигат мрежи във високата до кръста и мокра от росата трева не е приятно занимание и ние бяхме доволни, когато завързахме и последната мрежа. После приближихме много предпазливо гората и припълзяхме на скришно място под един храст. Приклекахме с тракаци от студ зъби и не смеехме нито да запушим, нито да говорим, нито да се движим. Нощният мрак бавно се изцеждаше от небето и то започна да избледнява на изток. Постепенно стана бледо опалесцентносиво, после порозовя, а след като слънцето изскочи над хоризонта, се превърна внезапно в ослепително, брилянтносиньо. Чиста и мека светлина заля планините около нас, обвити от ниски мъгли. Слънцето се издигаше и мъглите се раздвижиха, плъзнаха по гребените и запълзяха по склоновете надолу да напълнят долините. За миг зърнахме утихналите и заспали под плаща на мъглите пасища. Също като че планините се събуждат, прозяват се и се протягат под бялата си завивка, тук-там я отмятат, а другаде внимателно подвиват и полека-лека се надигат от дълбините на бялата си постеля, влажни от росата и все още сънени. Много пъти след това имах възможността да наблюдавам пробуждането на планините и гледката никога не ме е отегчавала. Като си помисли човек, че това явление се повтаря всяка сутрин от сътворението на планините, не може да не се удивлява на свежестта и неповторимостта на тази гледка всеки път, когато я наблюдава. Тя никога не е скучна и механична, винаги е различна: понякога при вдигането си мъглата придобива странни очертания — на дракони, жар-птици, крилати змейове и млечнобели еднорози, друг път изобразява причудливи, понесени от течението водорасли, дървета или

огромни преобърнати храсталаци с бели цветове. От време на време, ако има утринен ветрец, мъглата смайва със строгите си и заплетени геометрични форми, докато под нея, мяркащи се примамливо, планините блестят в меки тонове, толкова нежни и ефирни, че е просто невъзможно да се опишат. Както бях клекнал и надничах между клоните на храста, аз наблюдавах събуждането на планината и си мислех, че си заслужава да се измориш, да стоиш измръзнал и гладен, с вкочанени крайници и подгизнал от росата, но да видиш тази гледка. Силно и експанзивно „чък... чък!“, идващо откъм дърветата над нас, прекъсна моите размишления. Един от ловците сграби ръката ми и ме погледна с блеснали очи, после се приведе бавно напред и прошушна на ухото ми.

— Маса, това е животното, което търси маса. Ще поседим тихо и след малко то ще слезе на земята.

Обърсах росата от лицето си и погледнах към поляната, където бяхме заложили мрежите. След малко откъм вътрешността на гората дочухме нови чък-чъкания. Все повече и повече катерици се събуждаха и поглеждаха с подозрение към изгряващия ден. Чакането ни се стори безкрайно дълго. Изведнъж забелязах, че по поляната между нас и мрежите нещо се движи — необикновен предмет, наподобяващ на пръв поглед продълговат балон на черни и бели ивици, който от време на време се появяваше над високата трева. Мъглата още не се бе вдигнала напълно и аз не можах да определя какъв е този странен предмет, затова привлякох вниманието на ловеца и му посочих мълчешком предмета.

— Това е животното, маса — каза един от ловците.

— Слезе на земята, на земята слезе — обади се, зарадван, другият ловец.

— Но какво е това животно? — прошушнах аз, понеже не свързвах странния, наподобяващ балон предмет с нито една част от анатомията на катерицата.

— Това е опашката, са — обясни един от ловците и за да разсее всички мои съмнения, добави: „Много дълга опашка, са“.

Подобно на всички разгадани тайни, изведнъж всичко ми стана ясно. Сега съвсем добре виждах, че чернобелият раиран предмет наистина е опашка на катерица и се учудих от къде на къде ми е приличало на балон. Малко по-късно към тази опашка се

присъединиха и други, а когато мъглата се вдигна съвсем и наоколо се проясни, забелязах и самите катерици.

Осем катерици подскачаха из поляната, едри и доста непохватни животни с масивни глави. Най-голямата и пищна част от техните тела бяха опашките им. Катериците подскачаха предпазливо от туфа на туфа, присядаха на задните си крака и започваха да душат внимателно по посоката, към която се придвижваха. После се отпускаха на четири крака и изминаваха няколко метра с подскоци и размахване на опашките. Понякога замръзваха за секунди по местата си, замятаха грижливо опашки върху гърбовете си, а пухкавите им върхове увисваха отпред и почти закриваха лицата им. Катериците се движеха мълчаливо из поляната, но от време на време откъм дърветата зад нас дочувахме подозрително „чък“, издавано от онези катерици, които все още не бяха събрали кураж да слязат на земята. Реших, че осемте катерици ни предоставят добра възможност да заловим някоя от тях. Дадох знак и всички се надигнахме от скривалищата си и се разгънахме в редица през гората, после ловците спряха в очакване на сигнала за тръгване.

Катериците се бяха отдалечили на около сто и петдесет метра от края на гората. Прецених, че това е напълно достатъчно за нашата цел. Махнах с ръка и всички излязоха от прикритието на дърветата и нагазиха във високата трева. Катериците по клоните нададоха силни и тревожни викове, а тези от поляната приседнаха на задните си крака, да разберат какво се е случило. Те ни забелязаха и замръзнаха по местата си. Тъй като продължихме да се движим бавно напред, те заподскачаха в тревата и започнаха да се отдалечават все повече и повече от дърветата. Струва ми се, че разбираха какви сме, защото ние се придвижвахме много бавно напред с възможните най-пестеливи движения. Те чувствуваха, че от нас се излъчва нещо враждебно, но не бяха съвсем сигурни. Катериците пробягваха няколко метра напред, после спираха, сядаха и започваха да ни проучват с енергично душене. В това се състоеше и най-деликатната част на цялата операция, защото животните все още не бяха навлезли в опасения от мрежите полукръг. Отскубнеха ли се наляво или надясно, много лесно можеха да избягат из поляните. Ние приближавахме много предпазливо към тях. Във въздуха се носеше само свистенето на тревата под краката ни и заглъхващото цъкане откъм гората зад нас.

Ненадейно една от по-съобразителните катерици разбра какво става в момента. Тя не виждаше поставените отпреде ѝ мрежи, защото стояха скрити и добре маскирани във високата трева, но видя, че се придвижваме напред и ги изтикваме все по-далече и по-далече от гората и безопасността, която им осигуряваха високите дървета. Катерицата изцъка силно и уплашено, стрелна се през тревата с изпъната опашка, после неочаквано изви наляво и побягна надалече от мрежите. Намерението ѝ бе да ни заобиколи и да се добере до дърветата. Останалите катерици се спряха и неспокойно я наблюдаваха. Разбрах, че ако не предприемем нещо, те ще съберат смелост и ще последват нейния пример. Бях намислил да изчакам, докато навлязат съвсем в очертания от мрежите полукръг, след което да се хвърлим към тях, да ги паникьосаме и така да ги принудим да хукнат и се заплетат в мрежите. Стана обаче ясно, че трябва да рискуваме и да ги подкараме още сега. Вдигнах ръка и с викове и крясъци се устремихме напред. Размахвахме ръце и се стараехме да изглеждаме колкото може по-страшни. Няколко мига катериците ни наблюдаваха, без да помръднат, после побягнаха.

Четири от тях последваха примера на първата, стрелнаха се под прав ъгъл и по този начин се отърваха както от ловците, така и от мрежите. Останалите три се насочиха право към нашия капан. Хукнахме напред и видяхме, че върховете на мрежите се разтърсват — сигурно доказателство, че са се оплели в примките. И наистина омоталите се здраво в мрежите катерици хвърляха свирепи погледи и изливаха гнева си в най-пронизителните и ужасни гърлени звуци, каквито бях чувал от катерици. Те се различаваха напълно от силното цъкане, което издаваха дотогава: страховити и изпълнени с предупреждение, нещо средно между хъркане и ръмжене. Катериците продължаваха да издават този звук през цялото време, докато ги освобождавахме от мрежите, и ни хапеха ожесточено по ръцете с големите си оранжеви резци. Най-сетне ги напъхахме в платнените торби, но се наложи да окачим торбите на прът и така да ги носим. Обратно на останалите катерици, обитаващи планинските пасища, които се успокояваха, след като ги напъвахме в тъмната вътрешност на торбата, тези зверчета изпитваха силно желание да продължават борбата и посрещаха и най-слабото докосване на торбата отвън с ожесточена съпротива и бърза поредица отсечени изръмжавания.

Катериците в гората изпаднаха в паника и дърветата заехтяха от техните неистови цъкания. След като разбраха, че сме опасни за тях, стана съвсем безполезно да се опитваме да хванем нови катерици, така че се задоволихме с уловените три, опаковахме мрежите и останалите съоръжения и се отправихме обратно за Бафут. Веднага след пристигането настаних моите скъпоценни катерици в три здрави, обковани отвътре с ламарина клетки, напълних съдинките им с храна и ги оставих напълно сами да се съвземат от унижението, което изпитаха при залавянето си. След като останаха насаме, те се измъкнаха от тъмните си „спални“ и излапаха купчината сочни плодове, които им бях оставил, обърнаха канчетата с вода, после опитаха ламаринената облицовка на клетките, за да разберат дали не могат да я прегризат. Като се убедиха, че това е невъзможно, те се оттеглиха отново в помещението за спане и потънаха в сън. Отблизо бяха твърде красиви. Имаха бледожълти кореми и бузи, ръждивочервени гърбове и огромни ивичести опашки. Големите им глави, прилични малко на конски, с малки прилепнали към черепа уши и изпъкналите зъби, разваляха донякъде цялостното впечатление от тях.

Някъде бях чел, че тези катерици се изкачвали рано сутрин по върховете на горските дървета и надавали мощни и съвсем особени виковете: дълбоки, кънтящи звуци, наподобяващи затихващия ек на огромен гонг. Много любопитствувах да чуя тези звуци, но се съмнявах, че ще ги издадат, след като са попаднали в плен. На сутринта след тяхното залавяне обаче, към пет и половина часа, ме събуди някакъв особен шум. Сбирката на животните се намираше на верандата, точно под моя прозорец. Изправих се на леглото и разбрах, че шумът идва откъм една от клетките, но не можех да определя точно от коя. Облякох халата и се измъкнах на пръсти през вратата. Неразбуден още напълно и зъзнец от утринния хлад, зачаках търпеливо в полумрака да се повтори звукът. След няколко минути той действително се повтори и аз определих със сигурност, че идва от клетката на катериците. Този звук се поддава много трудно на описание. Отначало наподобяваше стон и с усиливането си започна да пулсира и вибрира, също като бученето на телеграфни стълбове, после постепенно заглъхна като леко ударен гонг. Катериците очевидно не се стараеха особено, в гората сигурно щяха да вложат много повече старание и сили и мога да си представя колко злоецо и омагьосващо щеше да прозвучи тогава този вик сред неясните очертания на клоните.

Както обикновено, фонът пристигна и тази вечер да се осведоми за нашите успехи през деня и да ми подари кратунка прясно палмово вино. Показах му с голяма радост катериците и му описах лова в подробности. Той се заинтересува къде точно сме ги заловили и тъй като не познавах местността, наложи се да отида и извикам един от ловците, който се забавляваше в кухнята, за да му обясни. Ловецът се изправи пред фона и започна да му говори през поставените пред устата си шепи. Той започна да обяснява надълго и нашироко, защото местността, в която ловувахме, не бе населена и трябваше да описва пътя ни по разни ориентири — скали, дървета и необикновени форми на хълмовете. Най-сетне фонът закима енергично с глава и няколко минути мълча умислен. После заговори бързо на ловеца и започна да жестикулира с дългите си ръце, а ловецът само кимаше и се покланяше. На края фонът се обърна към мен, усмихна се любезно и безгрижно, почти разсеяно, протегна празната си чаша.

— Казах на този човек — започна да обяснява той, като с привидно безразличие ме наблюдаваше как пълня чашата му — да те

заведе на едно специално място в планината. Там ще намериш едно специално животинче.

— Какво е това животинче? — попитах аз.

— Животинче — отвърна неопределено фонът и махна с ръката, в която държеше полупразната си чаша. — Специална животинка. Ти още нямаш такава.

— Да не е някоя лоша животинка? — попитах аз.

Фонът постави чашата на масата и протегна огромните си ръце.

— Ей толкова е голяма — отвърна той, — не е лоша, но много хапе. Живее при големите скали, крие се под тях. Понякога крещи силно: „уииииииии!“.

Седях в недоумение и се чудех какво ли е това зверче, а фонът ме гледаше с надежда.

— Прилича много на тревореза, но е без опашка — прибави на края той в желанието си да ми помогне.

Изведнъж ме осени догадка, взех една книга, намерих нужната картина и я показах на фона.

— Това ли е животното? — попитах аз.

— Аха! Това е! — отвърна доволен фонът и почука с дългите си пръсти по снимката на скалния даман. — Това е то, същото зверче. Вие как го наричате?

— Скален даман.

— Скален даман?

— Да. А вие как му викате в Бафут?

— Тук го наричаме н'ир.

Записах името му в съставения от мен списък на местните названия на животните, после напълних отново чашата на фона. Той продължаваше да гледа рисунката на дамана като че ли изпаднал в транс и движеше тънкия си пръст по неговите контури.

— Ва! — възкликна най-сетне замислено той. — Това зверче е чудесно за ядене. Да се сготви със сладки тропически картофи...

Гласът му заглъхна и той облиза унесено устните си.

Ловецът ме стрелна с очи и размърда крака, с което показваше, че иска да каже нещо.

— Какво има?

— Маса иска ли да отиде на мястото, за което говори фонът?

— Да. Ще тръгнем утре сутрин.

— Добре, са. За залавянето на това животно на маса трябва много хора. Това животно бяга много, са.

— Добре, кажи на всички мои момчета, че утре отиваме в гората.

— Да, са.

Той размърда отново крака.

— Какво има още?

— Маса има ли още нужда от мен?

— Не, приятелю. Връщай се в кухнята и си изпий виното.

— Благодаря, са — отвърна той с усмивка и потъна в мрачината на верандата.

След малко фонът се изправи и си тръгна. Изпратих го до пътя. В началото на двора спряхме, той извърна огромното си тяло и ми се усмихна.

— Вече остарях — каза той — и много се уморявам. Ако не бях толкова стар, щях да дойда утре с тебе в гората.

— Лъжеш се, приятелю. Не си стар. Имаш още много сили. Много си силен, по-силен си от всички тия момчета, ловци.

Той се усмихна и въздъхна.

— Не, приятелю, ти не казваш истината. Моето време премина. Много съм уморен. Имам много жени и те ме уморяват твърде много. Разправям се с този, с онзи и това също ме уморява много. Бафут е голяма страна, хората са много. Имаш ли много хора, имаш и много грижи.

— Така е, зная, че си много зает.

— Вярно — каза той, после ми смигна дяволито и прибави: — Понякога и областният началник ми създава грижи и това ме изморява най-много.

Той ми подаде ръка и си тръгна. Чух го как хихика, докато прекосяваше двора.

На следващата сутрин тръгнахме на лов за дамани — аз, четирите гончета на Бафут и петимата ми прислужници. Първите две-три мили вървахме пред обработени места и малки ферми. Полегатите склонове на хълмовете бяха разорани и плодородната червена пръст блестеше в светлината на ранното утро. По някои ниви културите бяха посадени и зрееха — перестите храсти на маниоката или редове царевица с развявани от ветеца копринени кичури, подаващи се от всеки кочан. Из други ниви се трудеха голи до кръста жени, хванали в

ръце широки мотики с къси дръжки. Някои от тях носеха привързани за гърбовете си пеленачета и както изглежда, обръщаха внимание на това бреме толкова, колкото гърбавият на своята гърбица. Повечето от по-старите жени пушеха дълги черни лули и когато се привеждаха към земята, обилният сив пушек обгръщаше лицата им. Предимно помладите жени вършеха по-тежката работа, копаеха с мотиките и кръшните им блестящи тела се огъваха ритмично на слънцето, когато повдигаха тежките и неугледни инструменти високо над главата си и замахваха силно с тях. Щом острието на мотиката се забиваше в червената пръст, жените изпускаха къси отсечени пъшкания.

Когато минавахме сред тях по нивите, те започваха да разговарят с пискливи гласове с нас, смееха се гръмогласно, без да прекъсват нито за миг работата си или да нарушават работния ритъм. Редуващите се с думите им пъшкания придаваха своеобразен колорит на разговора.

— Добро утро, маса... ъх!... Накъде сте тръгнали?... ъх!

— Маса отива в гората... ъх, нали така, маса... ъх!

— Маса ще хване много животни... ъх! Маса е силен... ъх!

— Добър път, маса... ъх! Да уловите много зверове... ъх!

Дълго след като отминахме нивите и се заизкачвахме по златистите склонове на хълмовете, продължавахме да чуваме техните гласове, смях и равномерните удари на мотиките.

Когато се изкачихме на гребена на най-високата, ограждаща Бафут верига от хълмове, ловците ми посочиха целта на нашия излет: планински масив, обаче в лека пурпурна мъглица, отстоящ като че на огромно разстояние от нас. Моите прислужници нададоха стонове и въздишки на удивление и неудоволствие, че ги принуждавам да вървят толкова дълъг път, а Якоб, готвачът, заяви, че сигурно не ще може да се справи с разстоянието, понеже за нещастие, в петата му влязъл трън. Прегледах веднага крака му и установих, че в петата му няма никакъв трън, а в обувката му чисто и просто е попаднало малко камъче. Това откритие и последвалото изваждане на камъчето развали настроението му и той се мъknеше отзад, като мърмореше нещо сърдито. За моя най-голяма изненада разстоянието се оказа съвсем измамно. Само след три часа ние крачехме вече през продълговатата лъкатушна долина, в края на която се издигаше блестящата златистозелена стена на планините. Докато се катерихме с мъка нагоре по склона сред висока до кръста трева, ловците ми обясниха плана си. Очевидно щеше да се наложи да

заобиколим едно от заоблените, издадени напред подножия на планината. Между първия склон и следващия се простираше дълга долина, която водеше навътре в сърцето на планината. Отстрани на долината се издигаха отвесни канари, в чиято основа се намираха обитаваните от дамана скали.

Промъкнахме се край голямата извивка на планинския склон и пред нас се откри долината — спокойна и усамотена, обляна в искряща слънчева светлина, която падаше от двете страни на високите неприветливи скали — две дълги, надиплени каменни завеси, пламнали в розово и сиво, изпъстрени със слънчеви зайчета и меки сини сенки. В основата на скалите се трупаха останките от многобройни някогашни скални срутвания и свличания на терена, бъркотия от камънаци с всевъзможни форми и големини, някои разхвърлени по неравната повърхност на долината, а други — струпани на високи неустойчиви купища. Върху тези скали и около тях растеше накъдрен зелен килим от ниски храсти, висока трева, изгърбени и любопитно разклонени дървета, дребни орхидеи, високи лилии и гъста омотана плетеница от поветица с жълти, кремави и розови цветове. Върху предната страна на скалата зееха отворите на много пещери, мрачни и тайнствени, някои от които представляваха просто тесни цепнатини, а други бяха с размерите на черковни врати. По средата на долината блъбукаше буйно поточе, което криволичеше жизнерадостно около скалите, после подскачаше нетърпеливо по дантелени водопадчета, устремено по своя път надолу по склона.

Спряхме в началото на долината да починем и да изпушим по цигара, а аз огледах с бинокъла разположените пред нас скали, за да видя дали има някакви следи от живот. Долината изглеждаше запустяла и необитаема. Във въздуха се носеше само важното и малко смешно ромолене на малкото поточе и тихият, съскащ шепот на вятъра из полюшващата се трева. Високо над нас, на фона на нежно синьото небе, се появи малък ястреб, увисна за миг във въздуха и после изчезна зад назъбения ръб на скалата. Якоб се изправи и огледа долината с кисело и недоволно изражение на дундестото си лице.

— Какво има, Якоб? — попитах невинно аз. — Животно ли виждаш?

— Не, са — отвърна той и наведе намръщен поглед към краката си.

— Не ти ли харесва мястото?

— Не, са, не ми харесва.

— Защо?

— Лошо място е това, са.

— Защо да е лошо?

— Ех! Понякога из тези места има лоши джуджу, маса.

Погледнах бафутските гончета, които се излежаваха на тревата, и ги попитах.

— Има ли тук джуджу?

— Не, са, съвсем не — отвърнаха единодушно те.

— Виждаш ли — обърнах се към Якоб, — тук няма джуджу и не бива да се страхуваш, разбра ли?

— Да, са — отвърна Якоб, без да е повярвал ни най-малко на това, което му казах.

— Ако хванеш животното, ще ти дам голям бакшиш — продължих аз.

Якоб видимо се ободри.

— Маса ще ни плати като на ловците? — попита той с надежда в гласа.

— Точно така.

Той въздъхна и се почеса замислено по корема.

— Още ли мислиш, че по тези места има джуджу?

— Ех — отвърна той и сви рамене, — понякога и аз правя грешки.

— Ей, Якоб! За пари ти си готов да убиеш и собствената си майка — подхвърли един от ловците и се разхихика, защото любовта на Якоб към парите бе добре известна в Бафут.

— Ва! — викна гневно Якоб, — а пък вие не обичате парите, а? Защо сте дошли в гората с маса, ако не обичате парите, а?

— Това ми е професията — отвърна важно ловецът, а после за по-голяма яснота добави: — Аз съм гонче.

Преди Якоб да измисли подходящ отговор, друг ловец вдигна ръка.

— Слушайте, маса! — промълви възбудено той.

Всички млъкнаха. Някъде откъм долината пред нас долетя необикновен кръсък. Започна като серия кратки, треперливи подсвирквания, издавани на къси интервали, които внезапно

преминаха в проточен вопъл, който прозвуча някак неземно откъм скалистите стени на долината.

— Това е н'ир, маса — прошепнаха гончетата, — ей оттам вика, до голямата скала.

Насочих бинокъла към безредно натрупаните скали, които те ми показваха, и след малко зърнах дамана. Приклекнал на една издатина на скалата, той оглеждаше долината с високомерно изражение на лицето. На ръст бе колкото едър заек, но имаше къси, дебели крака и възтъпа, прилична на лъвска муцуна, малки спретнати ушички и като че нямаше никаква опашка. След малко, докато го наблюдавах, той се обърна върху тясната издатина и побягна към върха на скалата, спря се за миг, за да прецени разстоянието, после скочи с лекота към съседната купчина камъни и изчезна в гъстака от поветици, които вероятно маскираха входа на скривалището му. Свалих бинокъла и погледнах към бафутските гончета.

— А сега? — попитах аз. — Как ще заловим това зверче?

Последва бърза обмяна на идеи на собствения им език, след което един от тях се обърна към мен.

— Маса — започна той, като кривеше лице и се почесваше по главата, — това животно е много умно. Няма да можем да го заловим с мрежа, а пък бяга много по-бързо от човек.

— Е добре, приятелю, какво да правим тогава?

— Ще търсим дупка в скалата, са, после ще запалим огън с много пушек. Около дупката ще поставим мрежа, а когато животното изскочи от дупката, ще го хванем.

— Много добре — отвърнах аз, — да започваме.

Тръгнахме нагоре към долината. С решително изражение на лицето начело крачеше Якоб. Като си пробивахме път през гъстата плетеница ниски храсти, добрахме се до първите каменни камари. Тук се пръснахме като ловджийски кучета, запълзахме, занадничахме, във всяка цепнатина и проверявахме дали вътре има нещо. Колкото и да е странно, щастието се усмихна най-напред на Якоб. Той вдигна от гъстите храсти изпотеното си и светнало от радост лице и ме повика.

— Маса, открих дупка. Вътре има животинка! — рече възбудено той.

Приклекнахме край дупката и се заслушахме. Вътре наистина нещо мърдаше и до ушите ни достигна слабо дишане. На бърза ръка

запалихме огън от сухи листа на входа на дупката. Щом се разгоря добре, хвърлихме отгоре зелени листа, от което се вдигна гъст и лютив пушек, покрихме отвора с мрежа и започнахме да веем пушека с наръч големи листа и да го вкарваме във вътрешността на скалата. Издухван от нашите енергични движения, пушекът започна да се вие и да навлиза на кълба в тъмния отвор на скалата. Неочаквано събитията се развиха с главозамайваща бързина. Две малки даманчета, всяко колкото едро морско свинче, изхвъркнаха светкавично от дупката. По петите им изскочи майката — мастито животно, обхванато от растящ гняв. Тя излетя от дупката и се хвърли върху най-близкия човек — един от гончетата. Той просто нямаше време да се отдръпне от пътя ѝ. Женската впи светкавично зъби в глезена на крака му, увисна като булдог на него и нададе през носа си едно силно и ужасяващо „уииииииии!“ . Гончето се катурна назад върху огромен храст, зарита като побесняло с крака и ревна от болка.

Останалите гончета се заеха да освобождават малките даманчета от мрежата и това се оказа доста трудна работа. Моите прислужници се разбягаха при появата на разгневената майка, така че само двамата с Якоб се втурнахме на помощ на гончето, който се мятеше в храста и ревеше с цяло гърло. Преди да съобразя какво трябва да направя, Якоб разреши по свой собствен начин въпроса. Мозъкът му за първи път реагира на бързо променящата се обстановка. Подозирам, че действията му се диктуваха не толкова от симпатии към неговия страдащ черен брат, колкото от мисълта, че ако не предприеме нещо бързо, женският даман ще избяга и той няма да получи нито стотинка. Якоб скочи край мен с необикновена бързина за такъв заспал като него човек и грабна голяма плътна торба. Преди да успее да го спра, той докопа крака на нещастното гонче и го натъпка в торбата заедно с дамана. После затегна яко отвора на торбата и се обърна с доволна усмивка към мен.

— Маса! — извика той, извисил глас над възмутените крясъци на своя съгражданин. — Хванах го!

Триумфът му обаче бе краткотраен. Възмущението на гончето стигна крайния си предел, той се надигна от храсталака и цапна здравата Якоб по къдравата глава. Якоб изрева от болка и се търкулна надолу по склона, а гончето се изправи и с отчаяни усилия се зае да освободи крака си от торбата и затворения вътре даман. Признавам с

угризение на съвестта, че не успях да предприема нищо по-разумно, освен да седна на скалата и да се смея така, че чак сълзи потекоха от очите ми. Якоб също се изправи на крака, като се заканваше на висок глас, и видя как гончето се мъчи да се освободи от торбата.

— А-а-а! — изрева той и се понесе със скокове нагоре по склона. — Чакай, глупчо, животното ще избяга!

Той сграбчи гончето с ръце и двамата се търкулнаха назад в храстите. В това време останалите гончета бяха напъхали успешно малките даманчета в торбата и се втурнаха на помощ. Те издърпаха Якоб настрани и помогнаха на своя приятел да извади крака си от торбата. За щастие даманът бе пуснал крака му, след като бе натъпкан в торбата. Очевидно той беше толкова уплашен, че се бе отказал да хапе, но въпреки това ловецът изживя твърде неприятни минути.

Все още разтърсван от изблици на смях, които с усилие се мъчех да прикрия, аз утеших ранения ловец и смъмрах здравата Якоб, като му заявих, че заради проявената от него глупост ще получи половината от определената за залавянето на животното награда, а другата половина ще дам на ловеца, чийто крак той така ревностно искаше да принесе в жертва. Решението бе посрещнато с кимване на глави и доволни възгласи от всички, а за най-голяма изненада — и от самия Якоб. Убедих се, че повечето африканци притежават удивително добре развито чувство за справедливост и на драго сърце се съгласяват с правилното решение дори и да е насочено против самите тях.

Когато възстановихме по този начин реда и оказахме първа помощ на ранения, всички продължихме нагоре по долината. След като опушихме безрезултатно няколко пещери и дупки, най-сетне завардихме и заловихме без проливане на кръв и от двете страни едър мъжки даман. След залавянето на четирите животни си помислих, че съм късметлия повече, отколкото ми се полага, затова взех решение да се връщаме обратно. Излязохме от долината покрай издадения напред планински склон, а сетне се спуснахме по полегатия, обрасъл с леко надиплена златиста трева скат към Бафут. Когато достигнахме поравен терен, спряхме да починем и да изпушим по една цигара. Насядахме на топлата трева, а аз се извърнах назад към планините. Съвсем незабелязано над планинските хребети се бе спуснал тъмен, черен облак. Имаше очертанията на персийска котка. Неговата сянка превърна златистозеления блясък на планините в неприятен

тъмноморав воал, нарязан от черни ивици там, където се простираха долините. Облакът се движеше, променяше очертанията си, въртеше се и се изгърбваше върху планинските хребети като котка, която си играе върху гигантски стол. От време на време в мъглявината се откриваше по някоя пролука, пронизвана начаса от слънчев лъч, който заливаше планината под себе си с чиста златиста светлина и превръщаше тревата върху моравите ѝ хълбоци в нефритовозелени кръпки. С удивителна бързина облакът ставаше все по-черен и по-черен и се изгърбваше, като че се канеше да скочи. Започнаха да проблясват светкавици, наподобяващи начупени сребристи ледени висулки, и планината потръпваше от тътена на гръмотевиците, които ги последваха.

— Маса, да вървим бързо — каза един от гончетата, — след малко бурята ще ни настигне.

Продължихме с възможната най-голяма бързина напред, но облакът преваля планинските върхове и се разпростря бавно по небето зад нас. Духна силен и студен вятър, а почти веднага след него заваля. Дъждът се изля като сребърна завеса и само за няколко секунди ни намокри до мозъка на костите. Червената пръст потъмня и стана хлъзгава. Свистенето на дъжда в тревата ни пречеше да разговаряме. Когато достигнахме покрайнините на Бафут, зъбите ни тракаха от студ, а подгизналите ни дрехи изстудяваха още повече премръзналите ни тела. Когато достигнахме последния отрязък от пътя, дъждът премина в ръмене, после престана напълно, а от наквазената почва се завдига бяла мъгла и обвиваше краката ни подобно на пияната на отдръпваща се морска вълна.

КРАЛЯТ И КОНГАТА

Най-сетне настъпи денят на голямото тържество по случай събирането на тревата. Преди изгрев, когато звездите едва бяха започнали да бледнеят и се смаляват, преди дори най-младото и въодушевено селско петле да бе пробвало гласеца си, ме събуди лек ромол на малки барабани, смях, пронизителна глъчка и меко тупуркане на боси крака по прашния път под нашата къща. Лежах и се вслушвах в тези звуци, докато небето зад моя прозорец се обагри с нежния зеленикав оттенък на приближаващия ден, после излязох на верандата да разбере какво става.

В дрезгавата утринна светлина струпаните около Бафут планини бяха бледоморави и сиви, нашарени с тъмнопурпурни и черни ивици и петна на местата на долините, където нощта все още продължаваше. Небето беше величествено — над главата ми бе зелено като нефрит, черно на запад, където потрепваха последните звезди, преминаващо в нежно синьо над източните хребети на хълмовете. Облегнах се на стената на верандата, обрасла с китна плетеница от бугенвилия, подобна на небрежно хвърлено наметало от керемиденочервени цветя, и се загледах към дългото, стигащо до пътя стълбище, и още по-нататък, към двора на фона. От двете посоки на пътя прииждаха тълпи хора. Смееха се, бърбореха и от време на време в изблик на добро настроение започваха да удрят по малки барабанчета. Върху раменете им бяха праметнати дълги дървени прътове, на които, завързани с пълзящи растения, висяха големи, конични бали изсъхнала трева. Край тях припкаха дечурлига, понесли по-малки връзки трева на тънки пръчки. Те преминаваха край сводестия вход на двора на фона и стоварваха тревата на купи под дърветата успоредно на пътя, после преминаваха под свода в двора, събираха се на малки групички и се увеличаха в разговори. От време на време в акомпанимент на барабан флейта извисяваше кратка мелодия и някой от тълпата провлачваше крака в танцова стъпка сред ръкоплясканията и възторжените викове на наблюдателите — щастлива, възбудена и разгорещена тълпа.

Когато свърших закуската, купите трева край пътя се издигаха високо към небето и всеки път, щом хвърляха отгоре им нови бали трева, те заплашваха да се катурнат. Дворът почерня от хора и тълпата преля през сводестата врата на пътя. Въздухът се изпълни с глъч, тъй като насъбралите се поздравляваха новопристигналите и ги закачаха за техния мързел. Сред тълпата сновяха деца и се заливаха от смях, а по петите им тичаха развеселени мършави, дръгливи кучета и скимтяха от радост. Слязох по седемдесет и петте стъпала до пътя и се присъединих към тълпата. Останах много доволен и поласкан, че ме приеха всред тях. Посрещнаха ме с доброжелателни усмивки, а когато размених поздрави на пиджин английш, те се ухилваха още по-широко. На края си намерих удобно място край пътя, под сянката на огромен хибискус, целият пламнал от цветовете и изпълнен с жужене на насекоми. Скоро около мен се струпаха младежи и деца. Те ме наблюдаваха мълчаливо как седя, пуша и съзерцавам гъмжащата край нас развеселена тълпа. Накрая ме откри задъхан Бен. Той обяви с укор, че времето за обяд отдавна е преминало и че всички приготвени от готвача лакомства без съмнение ще се развалят. Напуснах с нежелание кръга на моите последователи, които се изправиха учтиво и се здрависаха, и тръгнах към къщи след недоволно мърморещия Бен.

След като се нахраних, отново слязох на моя наблюдателен пункт под хибискуса и продължих антропологичното проучване на бафутчани, които преминаваха в равномерен поток край мен. Очевидно присъствувах на пристигането на обикновените трудови хора. Като правило мъжете бяха облечени в пищен саронг, плътно притегнат около бедрата; облеклото на жените беше същото, макар и някои от много старите жени да носеха само мръсно парче кожа около слабините си. Дойдох до заключение, че това е старомоден костюм, а яркият саронг е модното течение. Повечето от по-старите жени пушеха лули. Това не бяха късите, дебели лули на племената от равнините, а дълги и изящни, почернели от употреба лули, наподобяващи древните глинени лули. Ето как се обличало простолюдието на Бафут! След обяд започнаха да пристигат членовете на съвета, дребните вождове и други заможни и важни особи, които бе невъзможно да бъдат сбъркани с обикновените хора. Всички носеха дълги и широки роби с прекрасни цветове, които шумоляха и блестяха при всяка тяхна крачка, и малки, плитки шапчици върху главите със сложна и многоцветна бродерия,

които бях виждал и преди. Някои от тях държаха в ръце дълги и красиви тояги от тъмнокафяво дърво, целите с чудна, изящна ажурна резба. Всички бяха на средна възраст или по-стари, с подчертано съзнание за високото си служебно положение. Всеки ме приветствуваше с голяма тържественост, раздрусваше ми ръката и няколко пъти повтаряше много сериозно „добре дошъл“. Сред тълпата се виждаха много такива аристократи, които внасяха чуден колорит в цялата гледка. Върнах се обратно в къщи да пия чаша чай и отново се спрях на върха на стълбите да погледна от високо огромния двор. Човешкото множество представляваше истински монолитен блок. Хората бяха така наблъскани един до друг, че червената пръст просто не се виждаше, с изключение на отделни места, където щастливи танцьори бяха разчистили малки кръгли пространства за своите кълчотения. Сред тълпата се открояваха пъстроцветните роби на старейшините и приличаха на цветя, пръснати в огромна лека чернозем.

Привечер се озовах сред най-гъстата част на навалищата. Мъчех се да направя снимки, преди да се е стъмнило съвсем, когато до мен застана една блестяща фигура. Робата му преливаше от тъмнопурпурни, златисти и зеленикави багри. В едната си ръка държеше дълъг кожен бич. Уведоми ме, че е пратеник на фона и че ако съм готов, ще ме отведе веднага при него на тържеството по случай донасянето на тревата. Напъхах на бърза ръка нов филм във фотоапарата и тръгнах след него през тълпата. Възхити ме простият, но ефектен начин, по който си пробиваше път през най-гъстата част от навалищата. Той замахваше с кожения бич към голите задници, които ни заобикаляха от всички страни. За мое най-голямо удивление тълпата не възразяваше ни най-малко на това отношение. Хората крещяха и пискаха с престошена уплаха, блъскаха се, препъваха се и ни правеха път, после избухваха във весел смях. Прекосихме огромния двор, минахме през сводестата врата, по някаква тясна пътечка, после през втора сводеста врата, която ни въведе в същинска пчелна пита от малки дворчета и пътечки. Беше объркано като в лабиринт, но пратеникът познаваше добре пътя. Той се пъхаше, криволичеше по пътеките, през дворчетата, нагоре и надолу по малки стълбички, докато най-сетне минахме под напукан тухлен свод и влязохме в продълговат двор, голям около един декар, ограден с висока, иззидана

от червени тухли стена. В единия край на двора растеше голямо мангово дърво. Около гладкия му ствол беше издигнат кръгъл подиум, а върху него беше поставен голям и гравирен стол, на който седеше фонът на Бафут.

Облеклото му бе така блестящо и разкошно, че в първия момент не успях да го позная. Робата му преливаше във великолепни небесносини тонове с чудесни орнаменти, избродирани в червено, жълто и бяло. На главата си носеше островърха червена филцова шапка с голямо количество защити косми от слонови опашки. Отдалеч изглеждаше, че е поставил островърха купа слама върху главата си. В едната си ръка държеше веялка за гонене на мухи с изящно гравирана дървена дръжка, направена от дългата чернобяла опашка на маймуна колобус — дебел пухкав кичур копринени косми. Цялото впечатление от това великолепие се разваляше донякъде от краката на фона. Обул някакви много остри и шарени обуца с яркозелени чорапи, той бе стъпил върху огромен пожълтял и почернял от времето слонов бивник.

Фонът стисна ръката ми и се заинтересува най-искрено за моето здраве, след което донесоха още един стол и аз седнах до него. Дворът бе пълен с различни съветници и по-малки вождове и техните полуголи жени. Те клечаха край стената и пиеха от чаши, направени от гравирани говежди рога. Разноцветните роби на мъжете наподобяваха великолепен гоблен, метнат връз червената каменна стена. Отляво на трона на фона се издигаше огромна купчина черни кратуни със запушени със зелени листа гърла. Те бяха напълнени с палмово вино, наречено мимбо, най-разпространеното в Камерун питие. Една от жените на фона ми поднесе чаша, после вдигна една кратуна, махна запушалката от зелени листа и капна малко върху протегнатата длан на фона. Той опита замислено питието, после го изплю и поклати отрицателно глава. Отвориха нова кратуна със същия резултат, после още две. Най-сетне фонът се спря на една кратуна с мимбо, което сметна за достатъчно добро, за да го опитаме заедно, и жената напълни моята чаша. Мимбото прилича на силно разводнено мляко с едва забележим кисел вкус, наподобяващ лимонада, и е крайно измамно. Истински хубавото мимбо изглежда съвсем безобидно на вкус и вие се увличате да пиете все повече и повече от него, докато ненадейно откривате, че не е толкова невинно, колкото ви се е сторило в началото. Аз вкусих от моето вино, мляснах с устни и похвалих фона за прекрасното питие. Забелязах, че всички съветници и дребни началства пиеха от чаши, направени от рога на крави, докато фонът поемаше своето мимбо от великолепно гравирани и полирани рога от

бивол. Увлечени в разговор, ние постепенно изпразвахме кратунките. Неусетно денят преваля и се стъмни.

Най-сетне фонът реши, че дългоочакваният момент на масовото пиршество е настъпил. Ние станяхме и тръгнахме през двора между две редици кланящи се негови поданици. Мъжете започнаха да пляскат ритмично с ръце, а жените да викат, като тупкаха с длан по отворените си уста. Те издаваха звукове, които в своето невежество винаги съм смятал за патент само на червенокожите индианци. Минахме през разни врати, теснини и дворчета, а навалицата зад нас продължаваше да ръкопляска и да вика. Когато минахме под арката и влязохме в главния двор, насъбралото се множество ревна одобрително. Раздадох се оглушителни ръкопляскания и думкания на барабани и тъпани. Двата с фона се придвижихме сред въодушевените посрещачи край стената и се отправихме към мястото, където върху леопардова кожа бе поставен неговият трон. Седнахме, фонът махна с ръка и пиршеството започна.

През арката заизлизах като безкраен поток напълно голи младежи, завързали само парче плат около слабините си и понесли на блестящите си мускулести рамене най-различни храни за насъбралия се народ. Имаше кратуни с палмово вино и овесена бира, огромни клонове хлебни и сладки банани; месо от гигантски тръстикови плъхове, мангусты, прилепи и антилопи, маймуни и големи късове питон, всички старателно опушени и набити на бамбукови шишове. Имаше и сушена риба, сушени скариди и пресни раци, червени и зелени чушки, манго, портокали, паупау, ананаси, кокосови орехи, маниока и сладки картофи. Докато разпределяха огромното количество храна, фонът поздрави всички вождове, съветници и началства. Всеки един го приближаваше, покланяше се дълбоко пред него и пляскаше три пъти с ръце. Фонът отвърщаше с кратко царствено кимване с глава и човекът се оттегляше заднешком. Ако някой искаше да приветствува със слово фона, той трябваше да стори това през поставените си пред устата шепи.

По това време бях погълнал вече доста голямо количество мимбо и се чувствавах особено благ и с повишено настроение; както изглежда, мимбото бе подействувало по същия начин и върху фона. Той внезапно изрева някаква заповед и за мой ужас донесоха маса с две чаши и бутилка френски джин, какъвто виждах за първи път и от

който нямам никакво желание да вкусвам отново. Фонът наля огромно количество джин в една чаша и ми я подаде, аз се усмихнах и си придадох вид, като че чистият джин в голямо количество е точно това, за което мечтаех в момента. Помирисах предпазливо питието и установих, че има дъх на чиста газ. Разбрах, че не бих могъл да се справя с такова голямо количество чист джин, затова помолих за малко вода. Фонът избоботи нова заповед и една от неговите жени се върна тичешком, стиснала бутилка горчива ракия в ръце.

— Горчива ракия! — изрече тържествено фонът, наля около две супени лъжици от нея в чашата ми и я разклати,

— Нали обичаш джин с горчива ракия?

— Да — отвърнах аз с измъчена усмивка, — страшно много обичам джин с горчива ракия.

Първата глътка от питието едва не овъгли гърлото ми. Никога по-рано не бях вкусвал по-отвратителен чист спирт. Дори фонът, който не се безпокоеше твърде за подобни неща, запримига след първата глътка, после се разкашля гръмогласно и като бършеше бликналите от очите си сълзи, се обърна към мен.

— Ужасно силна! — отбеляза той.

Най-сетне, когато донесоха всичката храна и я подредиха на огромни купчини пред нас, фонът нареди да се запази тишина и отправи кратко слово към насъбралите се бафутчани. Той им разказа кой съм аз, защо съм пристигнал и какво желая. Фонът завърши с обяснението, че те трябва да ми доставят колкото може повече животни. Тълпата слушаше речта, без да гъкне, и когато фонът завърши, разнесе се многогласно „Аааа“ и бурни ръкопляскания. Фонът седна доволен от себе си и увлечен от своето въодушевление, сръбна голяма глътка от чашата. В резултат на това цели пет минути го гледахме разтревожени как кашля и се гърчи върху трона си и как по лицето му се леят сълзи. Най-сетне успя да се съвземе и започна да съзерцава джина в чашата с кръвясъл и гневен поглед. Той отпи малко от него и замислено го повъртя в устата си. След това се наведе към мен и ми довери:

— Този джин е много силен — каза той с хрипкав глас, — ще го раздадем на всички тези хорица, а после ще отидем да си пийнем у дома... а?

Съгласих се, че предложението да раздадем джина на дребните вождове и съветници, хорицата, както ги нарече фонът, е превъзходно.

Фонът се огледа предпазливо наоколо, за да се увери, че никой не е дочул нашия разговор. Тъй като наоколо имаше „само“ около пет хиляди души, той чувствуваше, че може да ми съобщи тайната без всякакъв риск.

Приведе се и отново ми зашушна:

— След малко отиваме у дома — каза радостно той. — Ще пием „Уайт хорс“.^[1]

Той се дръпна назад, за да види по-добре какво впечатление са ми направили думите му. Аз завъртях очи и се опитах да си придам вид на обхванат от радост при мисълта за предстоящото пиршество, като в същото време си мислех какъв ли ще е ефектът на уискито след мимбото и джина. Фонът изглеждаше напълно доволен. След малко повика хорицата един по един и започна да налива остатъка от джина в техните направени от крави рога чаши, напълнени вече до половината с мимбо. Никога не съм се отказвал с такова удоволствие от питието си. Чудех се на онези железни стомаси, които невъзмутимо, дори с удоволствие, щяха да посрещнат коктейла от този джин и мимбо. И сега ми прилошава, като си помисля за това питие.

След като разпредели този съмнително щедър дар на своите последователи, фонът се изправи и сред ръкопляскания, удари на барабани и индиански подвиквания ме поведе назад през сложната плетеница от пътечки и дворове към своята малка вила, почти скрита сред многобройните сламени колиби на жените му подобно на кибритена кутия сред пчелин. Влязохме вътре и аз се озовах в голяма стая с нисък таван, мебелирана с кресла и голяма маса. Дървеният под бе покрит с чудесни леопардови кожи и разноцветни, изтъкани от трева рогозки местно производство. Изпълнил задълженията си към своя народ, фонът се отпусна на един голям стол и след малко донесоха уиски. Моят домакин млясна с устни при отваряне на бутилката оригинално шотландско уиски и ми даде да разбере, че сега, след като скучните държавни дела са приключили, можем да се заловим сериозно за пиенето. В продължение на следващите два часа ние пихме с равномерно темпо и обсъждахме надълго и нашироко в най-тънки подробности такива очарователни въпроси, като например кои системи пушки са най-добри при лов на слонове, от какво се прави

шотландското уиски „Уайт хорс“, защо аз не присъствувам на обедите в Бъкингамския дворец, руския въпрос и така нататък. След това нито въпросите на фона, нито моите отговори се отличаваха с онова съдържание и изящна форма, които бихме желали да имат, защото обхванати от погрешното впечатление, че причиненият от силното питие махмурлук може да се разсее само от приятна музика, фонът извика своя оркестър. Оркестрантите пристигнаха на двора и дълго свиреха и пяха. Фонът настоя да донесат нова бутилка „Уайт хорс“, за да отпразнуваме пристигането на музикантите. Накрая оркестърът се нареди в полукръг и една от жените изпълни някакъв люлеещ се и провлачен танц, като в същото време изпя с остър и тъжен глас една песен. Не разбирах думите, но песента бе странно печална и както фонът, така и аз останахме покъртени от нея. Бършейки насълзените си очи, фонът нареди с рязък глас на оркестрантите да изсвирят нещо друго. Дълго време те спориха помежду си и най-сетне подхванаха някаква мелодия в най-съвършения конга ритъм, който човек може да си представи. Музиката бе толкова весела и приятна, че настроението ни бързо се повиши и много скоро след това започнах да отмервам ритъма с крак, а фонът да дирижира оркестъра с ръка, в която стискаше здраво пълната с уиски чаша. Завладян от гостоприемството на фона и увлечен от мелодията, в главата ми се роди една идея.

— Миналата нощ ти ми показва тукашните танци, нали? — попитах аз фона.

— Така беше — съгласи се той и сподави едно хълцане.

— Добре. Искаш ли пък тази вечер аз да те науча на един европейски танц?

— А! Приятелю! — възкликна фонът сияещ, и ме прегърна — да, да, чудесно, научи ме. Хайде, да вървим в къщата за танци.

Дигнахме се несигурно на крака и се отправихме към танцувалния салон. Когато пристигнахме, установих, че преминаването на петдесетина метра се е отразило зле на моя приятел. Той се отпусна с въздишка върху своя богато украсен трон.

— Първо научи всички тези хорица — каза той и посочи неопределено към тълпата вождове и съветници, — след това ще дойда и аз да танцувам.

Огледах присъстващите и смутени съветници, които трябваше да уча да танцуват, и реших, че по-заплетените стъпки на конгата,

същината на танца, в който възнамерявах да ги въведа, няма да им се удаде. Започнах да си мисля дори, че това няма да е по моите сили. Реших да се задоволя само с последната част на танца, при която всички се нареждат в редица и танцуват след своя водач. Цялата танцова зала потъна в тишина, когато повиках двадесет и двамата членове на съвета да се присъединят към мен на площадката. В настъпилата тишина се чуваше само как шумолят робите им. Накарах ги да застанат в редица зад мен и всеки да се залови за кръста на човека пред него, след това кимнах към оркестъра, който се впусна с най-голямо удоволствие в ритъма на конгата, и ние започнахме. Преди това много старателно инструктирах учениците ми да следват всяко мое движение и сега те правеха точно така. Много скоро обаче установих, че всичко, което знаех за конгата, е потънало в изпития с фона алкохол. Спомних си само, че някъде, по някое време, се ритваше с крак. И така, ние се движехме в кръг из танцовата площадка. Оркестърът свиреше разпалено: едно, две, три, ритни, едно, две, три, ритни. Моите ученици не изпитваха никакво затруднение да повтарят простите стъпки и ние се движехме в кръг по площадката в изискан стил и робите им шумоляха в унисон с танца. Аз броях тактовете и на съответното място извиквах силно „ритни!“, за да им бъде по-лесно. Те обаче помислиха, че това е част от самия танц, нещо като религиозно припяване, придружаващо танца, защото всички закрещяха заедно с мен. Въздействието върху нашата отбрана публика бе страхотно: крещейки от удоволствие, останалите членове от свитата на фона, около четиридесет от неговите жени и няколко от по-големите му деца се втурнаха и се присъединиха към колоната танцуващи съветници. Всеки нов танцър, със залавянето си за опашката на редицата подхващаше на свой ред и припяването.

— Едно, две, три, ритни! — викаха съветниците.

— Едно, две, три, ярр! — крещяха жените.

— Едно, две, три, ярр! — пискаха децата.

Фонът не издържа и се включи в танца. Той се изправи с мъка от своя трон и подпомаган от двама души се хвана на опашката. Неговите подритвания не съвпадаха ни най-малко с ритмичните движения на останалите танцуващи, но това не му пречеше да изпитва голямо удоволствие от танца. Аз водех танцуващата колона в кръг из танцовата площадка, докато ми се зави свят. Започна да ми се струва,

че цялата сграда се тресе от подритванията и виковете. По едно време почувствувах нужда от свеж въздух и през вратата изведох колоната навън. Ние се проточихме в огромна и огъваща се опашка, пълзяща нагоре и надолу по стъпала, влизахме и излизахме от дворове, промъквахме се през чудновати колиби — всъщност пъхахме се навсякъде, откъдето можехме да преминем. За да не остане по-назад, оркестърът ни следваше по петите. Оркестрантите, облени в пот, подтичваха след нас, но нито за миг не объркаха такта на мелодията. Най-сетне по-скоро по щастлива случайност, отколкото в резултат на някакво чувство за посока аз въведох моите последователи обратно в танцовата зала, където се струпोलихме на земята в задъхана и смееща се камара от тела. Фонът, който бе паднал два-три пъти по време на обиколката ни, бе заведен до неговия стол. Той се усмихваше щастливо и повтаряше запъхтян: „Чудесен танц! Прекрасно, прекрасно!“.

— Харесва ли ти? — попитах аз и поемах жадно въздух.

— Много ми харесва — отвърна убедително фонът. — Ти си много силен. Никога по-рано не съм виждал европейец да танцува като тебе.

Това ни най-малко не ме учудва. Малко европейци прекарват свободното си време в Западна Африка, за да учат местните вождове и техните приближени да танцуват конга. Не се и съмнявах, че ако можеха да ме видят отнякъде на този танц, щяха непременно да ми заявят, че за половин час съм навредил толкова на престижа на белия човек, колкото останалите европейци не са могли в продължение на цялата история на Западното крайбрежие. Въпреки това изглежда, че моята конга издигна авторитета ми пред фона и неговия двор. Фонът продължаваше да си тананика замислено: „Едно, две, три, ритни. Чудесна песен!“

— Това е много специална песен — казах аз.

— Така ли? — попита фонът и закима с глава. — Чудесна песен!

Той седна на трона си и се замисли. Оркестърът отново засвири и танцьорите застанаха на площадката. Поотпочинал вече, аз започнах да се гордея със себе си, когато моят приятел изведнъж се оживи и даде някаква заповед. Младо, около петнадесетгодишно девойче се отдели от танцьорите и приближи подиума, на който седяхме. Закръглено и блеснало от маслото, с което се бе намазало, то бе облякло някаква поличка, която оставяше много малко от неговия чар

на въображението на наблюдателя. Девойчето се промъкна боязливо и със срамежлива усмивка към нас. Фонът се приведе напред и го сграбчи за китката на ръката. Той дръпна рязко девойчето и го захвърли в скута ми, където то седна разкикотено.

— Тази жена е за тебе — каза фонът и махна царствено с грамадната си ръка. — Чудесна е. Моя дъщеря е. Ожени се за нея.

Да кажа, че останах поразен, е малко, просто ми секна дъхът. Моят домакин се намираше в онова весело настроение, което предшествува войнственото, и аз разбрах, че трябва да направя много тактично моя отказ, за да не помрача хубавата вечер. Озърнах се безпомощно наоколо и едва сега забелязах, че голяма част от хората са въоръжени с копия. Оркестърът спря да свири и всички ме наблюдаваха с очакване. Моят домакин втренчи в мен леден поглед. Ни най-малко не разбрах, дали действително ми предлага девойчето за съпруга или пък този термин се използваше като евфемизъм за по-неделикатни намеци. Каквато и да бе истината, трябваше да откажа на всяка цена. Освен всичко друго и момичето не бе моят тип. Облизах устни, поизкашлях се и направих най-умното, което можах. Първо благодарих искрено на фона за любезното предложение да ми предостави за съпруга своята добре смазана дъщеря, чиито килограмчета вече натежаваха болезнено на колената ми. Изтъкнах, че фонът добре познава глупавите обичаи на моите съотечественици и затова знае, че в Англия не е възможно (колкото и на мен самия да ми се иска) един мъж да има повече от една жена. Фонът кимна в знак на съгласие. Следователно, продължих аз, принуден съм да се откажа от неговото изключително щедро предложение, защото вече си имам една жена в Англия и е не само незаконно, но и опасно да отведа със себе си още една жена. Ако не бях вече женен, продължих словоохотливо аз, нямаше да имам нищо, което да бих желал повече от този подарък, щях да се оженя за момичето и да прекарам остатъка от живота си в Бафут.

За мое най-голямо облекчение силни аплодисменти посрещнаха изявлението ми, а фонът дори се поразплака, че тази чудесна мечта едва ли може някога да се осъществи. По време на врявата аз освободих моята мургава приятелка от обятията си, плеснах я леко по задника и я изпратих обратно на танцовата площадка, а тя не преставаше да се киска. За тази вечер преживях доста емоции в името на добрите дипломатически отношения, затова предложих да

приключим тържеството. Фонът и неговата свита ме придружиха до огромния двор и тук той настоя да ме хване за кръста и да изиграем отново конгата на Даръл. Цялата тълпа се налови на опашката и ние започнахме да танцуваме, подритвахме с крака и крещяхме. Нашият танц изплаши летящите кучета от манговите дървета и накара да се разляят кучетата на много километри около нас. В началото на стълбището двамата с фона се разделихме трогателно и аз гледах групата как преминава обратно през двора и танцува ексцентричната конга. После изкачих седемдесет и петте стъпала с мисълта да се пхна час по-скоро в леглото. На върха на стълбата ме посрещна намръщеният Бен с ветроупорна лампа в ръка.

— Са, дошли са някакви ловци — съобщи той.

— Какво, ловци по това време? — зачудих се аз, защото часът минаваше три.

— Да, са. Да им кажа ли да си отиват?

— Носят ли животни? — попитах с надежда, че носят някои редки екземпляри.

— Не, са. Искат да си поговорят с маса.

— Добре. Доведи ги — отвърнах и се отпуснах на един стол.

След малко Бен въведе петима смутени млади ловци, стиснали копия в ръце. Те се поклониха и поздравиха много учтиво с „добър вечер“. Очевидно бяха присъствували на тазвечершното тържество и бяха чули речта на фона. Живеели в доста отдалечено селище и си помислили, че ще е хубаво да ме видят, преди да си отидат, за да разберат какви точно животни съм искал да заловя. Похвалих ги за тяхното усърдие, раздадох им цигари, после извадих разни книги и фотографии. Застояхме се доста време над тях, докато им обясня от какви животни най-вече се интересувам и колко ще плащам за тях. Тъкмо когато се канеха да си тръгват, един от младежите забеляза оставена върху леглото рисунка, която бях забравил да им покажа.

— Маса иска ли това животно? — попита той и посочи рисунката.

Надникнах към рисунката, после обърнах поглед към младежа. Той говореше съвсем сериозно.

— Да — отвърнах подчертано аз. — Искам много да притежавам това животно. Познаваш ли го?

— Да, са, познавам го — отвърна ловецът.

Показах отново картината на ловците.

— Погледнете добре! — казах аз.

Всички впериха отново погледи в картината.

— А сега сигурни ли сте, че познавате това животно? — попитах отново аз, като се опитвах да надвия вълнението си.

— Да, са — отвърнаха те — познаваме го добре.

Седнах и ги зяпнах, като че бяха от друг свят. Така неочаквано и лесно те бяха познали изобразеното на рисунката животно, че аз се обърках напълно, защото това беше същество, което от много отдавна желаех да притежавам. То е може би едно от най-забележителните земноводни на света, известно на учените като *Trichobatrachus robustus*, а на всички останали — като „космата жаба“.

Необходимо е тук да направя едно пояснение. При едно предишно посещение на Камерун бях се запалил на всяка цена да заловя някое от тези странни същества, но всичко завърши безуспешно. Тогава работех из равнинните гори и всички ловци, на които показвах картината, отричаха категорично съществуването на това животно. Те ме гледаха със съжаление, когато настоявах, и за тях това беше ново доказателство за необикновено неуравновесените схващания на белия човек, (нима не беше всеизвестно, че не може да има жаба с косми). Животните имат козина, птиците — пера, но жабите освен кожа нямат нищо друго. Тъй като бяха напълно убедени, че такива жаби не съществуват, те не си правиха труда да я търсят, въпреки огромните награди, които предлагам за залавянето ѝ. Имаше ли смисъл да се търси някакво митическо чудовище — жаба с косми? Прекарах много изтощителни нощи в гората, газех нагоре-надолу из потоците и търсех безуспешно неуловимото земноводно. Въпреки книгите и аз започнах да вярвам, че ловците имат право. Това създание не живееше в горите на низината. Така ме обезкуражиха презрението и подигравките, които предизвикваше споменаването на косматата жаба сред племената на низината, че по време на второто ми пътуване не показах вече рисунката, като смятах, че ловците от планинските части споделят мнението на своите родственици от големите гори. Оттук произлезе и голямото ми вълнение и учудване, когато младият ловец, без да му е споменавано каквото и да било, позна легендарното създание и на всичкото отгоре пожела да узнае дали бих искал да имам няколко екземпляра от него.

Разпитах много подробно ловците и треперех като нетърпелив копой. Да, за трети път те потвърдиха, че познават жабата, да, действително имала косми, да, много лесно можели да я уловят. Когато ги запитах къде може да се намери, те разпериха ръце и казаха, че горите гъмжели от тези жаби. Попитах ги с блеснали очи дали им е известно някое определено място, на което се намира тази жаба. Да, знаели една „плитчина“ на около две мили от нас, където нощем можело да се видят няколко жаби. Това ми беше предостатъчно. Изтичах на верандата и нададох страхотен вик. Моите помощници изскочиха от своята колиба с размътени от съня очи, препъваха се, полужаспали, в тъмнината и се събраха на верандата.

— Този ловец знае къде мога да открия онази жаба, която има дълги косми — обясних аз. — Заминаваме веднага да я уловим.

— Сега ли, са? — полита ужасен Бен.

— Да, сега. Веднага отивайте да вземете торбите и електрическите фенерчета. По-бързо, по-бързо!

— Посред нощ, ли? — попита отново с тих глас Бен, защото обичаше да си поспива.

— Да, да, веднага. Престани да стоиш и да се прозяваш, а отивай да вземеш торби и електрически фенерчета.

Моите помощници с подпухнали очи и прозевки тръгнаха да изпълняват неохотно нарежданията ми. Готвачът Якоб спря за миг да ми обясни, че е готвач, а не ловец и че не разбира защо трябва да сменя своята професия в четири часа сутринта.

— Приятелю — отвърнах строго аз — ако след пет минути не вземеш торба и фенер, утре няма да бъдеш вече нито ловец, нито готвач, разбра ли?

Той побърза да последва останалите и да потърси съоръжения за ловене на жаби. След половин час моята сънлива група се събра и ние поехме по мокрия от росата път на лов за космати жаби.

[1] Вид шотландско уиски (бел.пр.). ↑

НА ЛОВ ЗА КОСМАТИ ЖАБИ

Под слабата светлина на звездите се отправихме надолу по прашния път, от двете страни на който блестеше натежалата от роса трева. Нощта бе безлунна и това бе много благоприятно за нас. Когато се ловува нощем с електрическо фенерче, луната ни най-малко не помага, напротив, много пречи. Тя хвърля чудновати сенки, в които плячката често изчезва от погледа, а светлината на фенерчето изглежда слаба.

Изпълнени с желание за работа, малката групичка на ловците крачеше бодро напред, докато моите добре платени помощници се мъкнеха отзад, влачеха крака из праха и си разчекваха устата в бездънни прозевки. Единствено Якоб, решил да извлече най-голяма полза от вече неизбежния лов, крачеше редом с мен. От време на време, когато зад нас се донасяше по-шумно прозяване, той поглеждаше подигравателно през рамо.

— Тези хора са много слаби — изрече заядливо той.

— Струва ми се забравят, че давам пет шилинга за жабата, която сме тръгнали да ловим — обясних аз силно и отчетливо.

Гласът ми се чу ясно в тихия нощен въздух и прозевките и провлечените стъпки зад нас незабавно престанаха. Пет шилинга беше значителна сума за една жаба.

— Аз не съм забравил — отвърна Якоб и лукаво ми се ухили.

— В това не се и съмнявам — отвърнах сурово аз, — ти си напълно безпринципен западноафрикански Шейлок.

— Да, са — съгласи се безпристрастно Якоб.

Невъзможно бе човек да го съкруши: — не ви ли разбираше, той не рискуваше, а чисто и просто се съгласяваше с вас.

Извървахме около два километра и половина по пътя, след което ловците свърнаха по тясна, хлъзгава от росата пътечка през високата трева, залъкатушила нагоре по склона на някакъв хълм. Подобно на милиони лилипутски метрономи навсякъде във влажната плетеница на високата трева около нас крякаха дребни жабки и щурци; веднъж се издигна голяма, бледа нощна пеперуда. Тя описа няколко неопределени

спирали встрани от пътя и както си пърхаше, от тъмнината бързо и безшумно като стрела изскочи козодой, чу се щракане на клюн и пеперудата изчезна. Птицата се извърна и се понесе надолу по хълма така безшумно, както се появи. Стигнахме гребена на хълма и ловците ме уведомиха, че поточето, за което ми бяха споменали, се намирало в долчинката пред нас — дълбока, тясна и изпълнена със сенки цепнатина между два гладки, наподобяващи бутове на вол, хълма. Криволичещата линия на потока бе очертана от тъмна ивица ниски дръвчета и храсти. Спуснахме се в тъмнината на долчинката и до ушите ни достигна шума на водата, която блъбукаше и ромолеше между пръснатите из коритото ѝ големи камъни. Повърхността на пътеката тук беше от лепкава глина и под краката ни започна да се чува неприятно шляпане, докато с подхлъзване и пързаяне налучквахме пътя си надолу.

Потокът бягаше по долчинката и прескачаше низ от широки, плитки и осеяни с камъни прагове. От ръба на всеки пад се изливаше миниатюрен, висок около два и половина метра водопад. Тук водата се събираше в бляскави водни колони и се спускаше в кръгли, издълбани сред скалите басейнчета, завърташе се, обсипвана със сребърни мехурчета, след което се пърхаше отново между разхвърлените камъни по своя път към следващото водопадче. Високата трева се огъваше над бреговете на потока като разрошена златиста грива, а сред блестящите от влагата камъни се виждаха нежна папрат и дребни растенийца, обхванати от гъст мъх, покрил всичко като зелено кадифе. По брега на потока, стъпващи грациозно на пръсти, се разхождаха безброй дребни розови и шоколадовокафяви криви рачета. Щом лъчите на електрическите фенерчета попадаха отгоре им, те повдигаха заплашително щипки и с безкрайна предпазливост се отдръпваха назад в издълбаните от самите тях дупки в червената глина. Когато преминавахме през високата трева, от нея се вдигаха десетки дребни бели пеперуди и се понасяха като облак снежинки над поточето. Ние приклекнахме да изпусим по една цигара край брега и да обсъдим плана за лова. Ловците обясниха, че най-подходящото място за търсене на жаби били басейнчетата под малките водопадчета, но жаби се намирали също така и под плоските камъни из по-плитките места на потока. Реших, че е най-добре да се пръснем във ветрило напреки на потока, да газим нагоре и да обръщаме всеки камък, който можехме да

поместим, и изобщо да претърсваме всяко кътче, където можеше да се е приютила космата жаба. Точно така и направихме. В продължение на час се придвижвахме равномерно и без да спираме, нагоре по хълма към извора на потока, цапахме през плитката, леденостудена вода, подхлъзвахме се по мокрите камъни и насочвахме лъчите на фенерчетата към всички скришни места, обръщахме с изключително внимание всеки разклатен камък.

Между камъните пробягвахме с потракване безброй raci и подобни на куршуми ярко тревистозелени жаби. Те скачаха със звучно „плюк“ във водата и ни стряскаха. Навсякъде около нас пърхаше трепкаво завеса от дребни нощни пеперуди, малки прилепчета непрестанно прелитаха през лъчите на електрическите фенерчета, но от космати жаби нямаше и следа. Ние се движехме повечето време в пълно мълчание. Потокът произвеждаше стотици различни звуци по своя устремен път, щурци звънтяха във високата трева, от време на време лъчите на фенерчетата подплашваха някоя птица и във въздуха се понасяше самотен крясък или пък се дочуваше лек смукващ звук, последван от плясък, когато някой от нас преобърнеше камък в дълбокото. Току-що бяхме изкачили малка скала, над която преливаше подобно на разлюляна дантелена завеса малко водопадче, и ни стресна силен крясък последван от плясък на вода. Насочихме лъчите на фенерчетата в основата на водопадчето и видяхме, че Якоб, който остана да се катери последен по скалата, е стъпил върху водна змия, свита в една дупка. В уплахата си той се опита да подскочи във въздуха, но без особен успех, понеже се бе закрепил несигурно върху повърхността на скалата на около метър и половина от земята. Той падна в басейнчето под водопада и се измъкна невредим, но измокрен до костите и с тракащи от леденостудената вода зъби.

Небето на изток започна бавно да преминава от черно в бледозелено, а ние все още не бяхме открили нашето неуловимо земноводно. Дълбоко подтиснати от нашия неуспех, ловците обясниха, че е безполезно да продължаваме търсенето, щом се развидели, защото жабата никога не се показва на светло. Това означаваше, че трябва да издирих и уловим жабата в оставащите ни още около два часа. Макар че продължавахме пътя си нагоре по потока, бях убеден, че късметът ни е изменил и няма да имаме никакъв успех. Най-сетне изморени, измръзнали и съвсем обезкуражени, ние пристигнахме до широка и

равна долчинка, осеяна с огромни и заоблени камъни, около които се виеше като змия поточето. На известни участъци между скалите се бяха образували дълбоки и тихи вирчета и тъй като мястото бе равно, водата там течеше бавно и равномерно, а поточето бе двойно по-широко. Черни под звездното небе, камъните бяха разпилени безразборно наоколо, килнати под разни ъгли подобно на огромни древни надгробни паметници. Всеки камък бе тапициран с мъх и обрасъл с плъзнали по всички посоки диви бегонии.

Бяхме изминали почти половината път нагоре по долчинката, когато реших да спра и да изпуша една цигара. Приблжих до малко вирче, което лъщеше като черно огледало, оградено с високи камъни. Избрах си един сух камък, угасих фенерчето и седнах да изпуша на спокойствие цигарата си. Лъчите от фенерчетата на моите придружители мигаха и проблясваха между скалите нагоре по долчинката и шляпането на краката им по водата скоро се загуби сред многобройните нощни звуци край мен. Изпуших цигарата и подхвърлих угарката във въздуха. Тя проряза тъмата като светулка, падна във вира и угасна със съскане. Почти веднага след това нещо скочи и цопна силно във вира, а гладката черна вода се набразди от безброй сребърни вълнички. Запалих бързо фенерчето и го насочих към повърхността на водата. Не се виждаше нищо. След това насочих лъча към обраслите с мъх камъни по краищата на вирчето. И точно там, на по-малко от метър разстояние от мястото, на което седях, на самия ръб на камъка клечеше огромна, блестяща, шоколадовокафява жаба, чиито тлъсти крака и страните на тялото ѝ бяха покрити с нещо, наподобяващо косми.

Седях като онемял и не смеех дори да дишам, защото жабата се намираше на самия ръб на наклонения над вира камък. Тя стоеше нащрек, изпълнена с подозрение и с присвити крака, готова всеки миг да скочи. Подплаших ли я, тя щеше да се хвърли направо от скалата в тъмните води и тогава нямаше да има надежда да я заловя. В продължение на около пет минути стоях неподвижен като заобиколилите ме камъни и косматата жаба постепенно навикна на светлината и се отпусна. По едно време промени леко положението си и започна да мига с влажните си очи, а аз се ужасих при мисълта, че се готви да скочи във водата. Тя обаче отново се успокои и аз си отдъхнах облекчено. Седях неподвижно, но мозъкът ми трескаво разработваше плана за действие: първо, без да изплаша жабата, трябваше да преместя

електрическото фенерче от дясната в лявата си ръка, после да се наведе напред дотолкова, че да приближа съвсем ръка до тлъстото ѝ тяло, за да съм сигурен, че ще я сграбча. Преместването на фенерчето ужасно ме измъчи, защото жабата наблюдаваше внимателно и с подозрение моите действия. Най-сетне успях да извърша маневрата и останах още няколко минути неподвижно, за да дам възможност на животното да се успокои отново, после с най-голяма предпазливост протегнах бавно свитата си в шепа ръка към нея. Сантиметър по сантиметър аз придвижвах ръката си. Накрая ръката ми увисна точно над жабата; поех дълбоко въздух и я сграбчих. В момента, в който ръката ми светкавично се спусна надолу, жабата скочи, но не достатъчно бързо и аз успях да я хвана за единия от хлъзгавите ѝ задни крака. Жабата не искаше да се предаде без борба. Тя издаде силно остро крякане, зарита отчаяно със свободния си заден крак и одраска с пръстите си opakото на ръката ми. В същия момент почувствувах като че ме одраха няколко остри игли и върху ръката ми се появиха няколко дълбоки драскотини, които почервеняха веднага от рухналата кръв. Това неочаквано нападение на животинчето, което смятах за напълно безвредно, дотолкова ме изненада, че вероятно малко съм поохладил стискането си. Жабата ритна още веднъж силно и огъна тяло, влажният ѝ крак се хлъзна между пръстите ми, чу се плясък и повърхността на водата се накъдри от малки вълнички. Моята космата жаба избяга.

Сърцето ми се препълни от яд и мъка. Цялата богата колекция от ужасяващи ругатни, които бях научил с течение на годините, ми се стори анемична и твърде слаба да опише сполетялата ме катастрофа. Изругах два-три пъти, но това не помогна ни най-малко на ужасното ми настроение. След като толкова дълго време бях убеждаван, че тя не съществува, и след часовете безплодни търсения най-сетне аз бях застанал лице с лице срещу нея, бях я хванал и държал в ръката си и след всичко това поради собствената си глупост я оставих да избяга под носа ми. Изкачих се на един голям камък да видя накъде са отишли моите ловци. Зърнах светлините на фенерчетата им на триста-четиристотин метра надолу по долчинката и нададох продължителен тиролски вик, който ловците използват, за да поддържат връзка помежду си. Когато ми отговориха, аз им извиках да се връщат бързо обратно, тъй като съм открил търсеното животно. После слязох от камъка и огледах внимателно вира. На дължина той достигаше три

метра, а най-голямата му ширина не беше повече от метър и половина. Водата се вливаше и изливаше през две тесни каналчета, провиращи се между скалите. Реших, че ако затъкнем каналите и жабата все още се намира във вира, удава ни се добра възможност да я заловим. Когато моите ловци пристигнаха задъхани, аз им обясних случилото се и те щракнаха с пръсти и изпъшкаха от досада, че жабата е избягала. Въпреки всичко ние се заехме с работа и скоро преградихме с плоски камъни входното и изходното каналче на вира. После двама от ловците се изкачиха на камъните и насочиха светлината на електрическите си фенерчета към вира, за да виждаме по-добре какво вършим. Първо проверих с дръжката на една мрежа за пеперуди дълбочината на водата и установих, че е около петдесетина сантиметра. Дъното на вира бе покрито с груб чакъл и по-дребни камъчета и предоставяше множество укрития за жабата. Якоб, аз и двама от ловците съблякохме всичките си дрехи и се вмъкнахме в ледената вода. Якоб и аз застанахме на единия край на вира, а двамата ловци — на другия. Запристъпяхме бавно едни срещу други. Приведени над водата, опипвахме с ръце и крака всяко подмолче по дъното и обръщахме всеки камък. Най-сетне, когато почти достигнахме центъра на вира, един от ловците нададе радостен крясък и като бесен сграбчи нещо под водата, почти загуби равновесие и заби лице във водата.

— Какво има, какво има? — попитахме възбудено всички.

— Жабата! — изфъфли ловецът — ама избяга!

— Ти нямаш ли ръце? — изръмжа през тракащите си зъби ядосаният Якоб.

— Избяга към маса — отвърна ловецът и посочи към мен.

Докато говореше, почувствувах как нещо помръдна до босия ми крак. Наведох се бързо и забърках като луд под водата. В същото време и Якоб нададе пронизителен писък и се пхна под водата, а един от ловците се опитваше като обезумял да хване нещо между краката си. Ръката ми напипа гладко тлъсто тяло, заровено в чакъла до пръстите на краката ми и аз го сграбчих. В същия момент Якоб показва глава над водата, започна да плюе задъхан и размаха победоносно едната си ръка, обхванал здраво тялото на тлъста жаба в пръстите си. Той прецапа водата към мен, за да ми покаже своя трофей, а когато ме доближи, аз също се изправих с моя, стиснат с две ръце трофей. Погледнах набързо между пръстите си и веднага забелязах дебелия бедрен мускул на жабата,

покрити с някаква наподобяваща косми материя. Това бе наистина космата жаба. После погледнах уловеното от Якоб животинче и видях, че и той е хванал космата жаба. След като се поздравихме взаимно, поставихме внимателно нашите жаби в дълбока, мека платнена торба и затъкнахме грижливо отворите им. Щом свършихме всичко това, ловецът, който бърникаше лудешката между краката си, се изправи с радостен вик, размахал за крака трета космата жаба.

Възбудени и окуражени от нашите успехи, ние се потопихме отново във вира и го претърсихме внимателно, но повече жаби не открихме. Хоризонтът на изток придоби блед сивкавосин цвят със златист оттенък. По небето над нас последните звезди започнаха да примигват и угасват, когато по него започнаха да се появяват нефритовозелени ивици. Очевидно стана твърде късно, за да продължим нашия лов, но аз бях много доволен от постигнатите резултати. Докато африканците клечаха по камъните, пушеха раздадените им цигари, смееха се и бърбореха, аз се обърсах на две на три с носната си кърпа и облякох мокрите си от росата дрехи. Главата ме болеше адски, отчасти поради възбудата от лова, но главно поради пиршеството с фона. Изпитвах такъв възторг, че не обръщах внимание нито на студените и влажни дрехи, нито на цепещата ми се от болки глава. Потопих торбите с косматите жаби във вира да се наkisнат и изстудят добре, после ги завих с влажна трева и ги поставих на дъното на една кошница.

Когато се изкачихме на върха на хълма, зад далечните планини се показва слънцето и заля земята с нежна златиста светлина. Високата трева се свела под тежестта на влагата, а хиляди малки паячета бяха изтъкали своите паяжинки между стъбълцата, по които сега на слънчевата светлина лъщяха в бели и сини отблясъци безброй росни капки. Десетки големи прелетни скакалци подскачаха под краката ми, прелитаха над тревата сред бръмченето на проблясващите им тъмночервени крила. Тлъсти електриковосини земни пчели, космати като мечета, бяха сформирали жужащ хор върху група бледожълти орхидеи, поникнали на завет край голямата скала. Свежият, хладен въздух бе наситен с аромата на цветя, треви, пръст и роса. Щастливи от сполуките през нощта, ловците запяха от сърце игрива бафутска мелодийка и закрачиха в индийска нишка по пътеката. Моите помощници също запяха, а Якоб започна да им акомпанира, като забарабани по една тенекиена кутия за събиране на насекоми. Ние вървахме към Бафут с песен на уста, а Якоб измисляше все по-сложни и по-сложни ритми върху импровизирания барабан.

Първата ми работа, след като се добрах до дома, бе да приготвя дълбок тенекиен съд за жабите, да го напълня с прясна вода и да поставя няколко камъка на дъното, за да има къде да се крият. Две от жабите поставих в тенекиения съд, а третата — в голям стъклен буркан от мармелад. Поставих буркана на масата и по време на закуската съзерцавах с обожание затворничката ми.

Моята космата жаба бе доста голяма. Ако се поставеше в чаена чинийка, щеше да я изпълни почти до ръбовете. Имаше широка и малко сплескана глава, много изпъкнали очи и уста, която можеше да се отваря необикновено широко. Основният цвят на горните ѝ части беше шоколадовокафяв, изпъстрен на места с по-тъмнокафяви, почти черни петънца, отдолу бе бяла, с розови оттенъци в долната част на корема и по вътрешната страна на бедрата. Имаше големи катраненочервени очи с нежен филигрин на златисти точки. Най-удивителната особеност на това същество — козината — бе разположена от двете страни на тялото и бедрата — гъста, черна, дълга около половин сантиметър. Това украшение всъщност не е никаква козина, а представлява тънки удължени кожни нишковидни израстъчета, наподобяващи отблизо пипалцата на морска анемона. Докато не разгледате създаването отблизо, илюзията, че задните му части са обрасли с гъста козина, е пълна. Във водата космиците се изпъват като водорасли и тогава се виждат най-добре. Когато жабата е във водата, те се слягат, преплитат се и наподобяват пихтия.

Откакто е открита тази жаба, се водят много спорове относно точното предназначение на тази любопитна космата украса, но сега се смята, че влакънцата подпомагат дишането на жабата. Всички видове жаби до известна степен дишат чрез кожата си, която абсорбира кислорода от попадналата върху тялото им влага. По този начин жабата разполага, така да се каже, с два дихателни апарата — кожата и белите дробове. Дишайки чрез кожата си, една жаба може да остане доста дълго време под водата. Големият брой влакънца на косматата жаба увеличават значително кожната ѝ площ и по този начин подпомагат чувствително нейното дишане. От началото се изказваха съмнения относно точното предназначение на космите на косматата жаба, защото само мъжкият екземпляр е окосмен, женската е с гладка кожа, както всички останали водни жаби. Изглежда, че космите служат чисто и просто за украса, а не изпълняват някаква полезна функция, защото е смешно да се предполага, че мъжкият страда от задух и той се нуждае от подобни косми, за да може да диша нормално, а женската води своето нормално съществуване без косми и се чувства добре. Това необикновено несъответствие скоро бе обяснено. Установи се, че мъжкият прекарва живота си почти под водата, докато женската през по-голяма част от годината води чисто земно съществуване, като влиза

във водата само през време на любовния период. По такъв начин бе разгадана тайната — женската живее на земята и през по-голямата част от времето диша с белите дробове, докато нейният съпруг намира космите за много полезна придобивка във водното си жилище, защото прекарва почти цялото си време под водната повърхност.

Друго любопитно нещо освен окосмяването е, че в месестите пръсти на всеки заден крак има дълги, полупрозрачни бели нокти. Тези нокти, подобно на котешките, са подвижни и когато не се употребяват, се прибират обратно в специалните калъфчета на пръстите. Че ноктите са остри и полезни за жабата, установих аз, след като получих драскотините върху ръката си. Предполагам, че употребата на това оръжие е двояка: първо, то служи за защита и, второ, — като твърде полезно средство, с помощта на което амфибията се залавя за хлъзгавите скали в бързоструйните потоци. Когато жабата бъде заловена, тя започва да рита ожесточено със задните си крака и ноктите излизат от своите калъфчета. В същото време тя издава твърде интересен крясък, наподобяващ грухтене, нещо средно между грухтенето на задоволено прасе и писъка на изтезавана мишка, удивително силен и стряскащ крясък, особено когато не го очаквате.

Моите космати жаби се настаниха твърде удобно в голямата тенекиена кутия. След нови и многобройни нощни ловувания увеличих броя им на седем, всички до една мъжки екземпляри с пищни задни части на телата си. Седмици наред безуспешно и навсякъде търсех женски екземпляри, докато един ден някаква мила, на вид около деветдесет и петгодишна старица, се появи на верандата с две кратунки: в едната имаше чифт полски мишки, а в другата голяма женска космата жаба. Това си остана единствената женска жаба от този вид, с която успях да се снабдя, затова за нея положих специални грижи и отделих особено внимание. По външен вид приличаше на мъжките, с изключение на кожата — по-суха и малко по-груба, а на цвят светлокеремиденочервена с шоколадовокафяви петна. Тя се настани щастлива сред своите седем поклонника и дори възприе техните навици. Денем всички се излежаваха във водата, почти напълно потопени в нея, готови да се гмурнат на дъното на тенекията, ако някой ги приближи. Нощем ставаха по-смели, изкачваха се на поставените камъни, клечаха там, преглъщаха и се гледаха с празни погледи. През цялото време, докато се грижех за тях в Африка, а и пред дългото

пътуване до Англия жабите най-упорито отказваха да вкусят от изкусителните деликатеси, които поставях пред тях. Тъй като бяха изключително тлъсти, дългото им постене не ме безпокоеше кой знае колко, защото повечето влечуги са в състояние да издържат продължително време без храна и това ни най-малко не им вреди.

Когато настана време да си тръгна от Бафут и да отпътувам до главния лагер, а оттам до морския бряг, аз поставих жабите в плитко дървено сандъче, напълнено с навлажнени бананови листа. Сандъчето направих плитко, защото при уплаха жабите започват да скачат като бесни във въздуха и да удрят нежните си носове в дървения таван. Ако сандъчето е плитко, те нямат възможност да правят това. Жабите ми причиниха много неприятности и безброй тревожни моменти по пътя от Бафут. Климатът на планинските части на страната е прохладен и приятен, но когато се слезе в обраслите с гори низини, имате чувството, че влизате в турска баня. Жабите не харесаха ни най-малко тази промяна. По време на една от почивките отворих сандъчето и видях ужасен, че всичките ми космати жаби лежат отпуснати и безжизнени на пода. Изтичах като побеснял надолу по близкото дефиле и пъхнах сандъчето в потока. Прохладните води постепенно съживиха четири от жабите, но три от тях бяха вече твърде зле и наскоро умряха. Така останах с три мъжки и една женска жаба. През останалата част от пътуването се наложи да спирам камиона на всеки два-три километра, да потапям сандъчето на жабите в някой поток и така да съживявам неговите обитатели. Само благодарение на това успях да ги превозя живи до главния лагер. При пристигането възникна нов проблем: косматите жаби нямаха вече възможност да подскочат и да повреждат носовете си, но бяха правили опити да се мушкат по ъглите на сандъчето и бяха одрали цялата кожа по носовете и горните си устни. Това беше много сериозно. Повреди ли се веднъж нежната кожа на носа на някоя жаба, на това място в кратко време се образува опасна рана, която се разпространява подобно на рак и в края на краищата може да унищожи носа и устата. Наложих се да направя на бърза ръка ново сандъче за жабите, също плитко, но таванът, подът, и страничните стени бяха изцяло подплатени отвътре с мек плат, натъпкан с памук. Същинска малка тапицирана клетка. Косматите жаби се чувствуваха много добре в него, тъй като дори и да подскачаха и да ревяха, те не можеха да се наранят от меката повърхност. Държах ги малко по-сухи

от обикновено и успях да излекувам обелените им носове, но след това по кожата им останаха едва забележими бели резки.

Когато най-сетне напуснахме главния лагер и се насочихме към морския бряг, за да се качим на кораба, пътуването ми се превърна в истински кошмар. Стана невъобразимо топло и сандъчето на косматите жаби изсъхваше много бързо. Направих опит да го държа в тенекия, напълнена с вода, но пътищата бяха много лоши и водата се изплискваше още през първата половин миля. Единствената възможност беше да спирам камиона на всеки половин час и да потапям цялото сандъче във водата. Въпреки всичко една от мъжките жаби загина, така че на борда на кораба качих само три космати жаби. Прохладният бриз скоро ги съживи и те се свързаха, макар и да бяха много отслабнали поради самоналожения пост. Този пост продължи до пристигането в Англия и известно време след настаняването им в сградата за влечуги на Лондонската зоологическа градина. Кураторът на влечугите се опита като мене да ги примамва с най-различни лакомства, но жабите упорствуваха и отказваха да се хранят. И ето един ден по-скоро като последен опит, нежели с особена надежда той поставил няколко новородени бели мишлета в клетката и за негова най-голяма изненада жабите се нахвърлили отгоре им и ги излапали, като че любимата им храна са новородени мишлета. Оттогава насетне те живееха изключително с тази храна за бозайници и отказваха да приемат обикновената за жабите храна, като скакалци и червейчета. Изглежда много невероятно да са се хранили с новородени мишлета в естествената си среда, но сигурно мишлетата наподобяват храната, към която са привикнали, макар че каква би могла да бъде тя, остана неразгадана за нас тайна.

ЗМИИ И ШИЛИНГИ

Речта на фона на церемонията по случай събирането на тревата доведе до най-удивителни и непосредствени резултати. На следващия ден след обяд се постарях да разсея неприятните последици от пиршеството с фона и лова на жабите, като легнах да поспя час-два. Когато се събудих, реших, че чашка чай ще ми помогне да се разведря и да подредя мислите в главата си, затова затътрих крака от леглото до вратата с намерение да дам нарежданията си в кухнята долу. Отворих вратата и се стъписах. Помислих си, че сънувам. Цялата веранда беше буквално отрупана с невъобразимо разнообразие от чувалчета, кошници от палмови листа и кратуни. Всичко това леко се подрусваше и потреперваше, а на стената бяха опрени четири или пет дълги бамбукови пръта със завързани по върховете им разгневени и извиващи се змии. Верандата приличаше на същински местен пазар. Якоб седеше на върха на стълбата. Той ме погледна навъсено и неодобрително.

— Събудихте ли се, маса? — попита той с гробовен глас. — Защо маса се събуди?

— Какво означава всичко това? — попитах аз и посочих с пръст торбите и кошниците.

— Животни — отвърна кратко Якоб.

Огледах внимателно змиите, за да се уверя, че са здраво завързани.

— Кой донесе всички тези животни? — попитах изумен от това изобилие.

— Тези хора ги донесоха — отвърна лаконично Якоб и махна ръка към стълбата зад него. Аз пристъпих до мястото, на което той седеше, и видях, че седемдесетте и пет стъпала, водещи до вилата, както и голяма част от пътя са отрупани с бафутчани от всички възрасти и полове. Сигурно имаше около сто и петдесет души. Вперили очи в мен, всички стояха неподвижни и необикновено тихи. По правило групичка от четири или пет африканци вдигат повече шум, отколкото която и да е подобна група от друга раса на земята. Въпреки това

огромната тълпа като че се състоеше само от глухонеми, ако се съди по шума, който правеше. Тишината бе твърде неестествена.

— Какво става с тях — попитах аз Якоб.

— Са?

— Защо мълчат?

— А! — възкликна Якоб, като че светкавица го озари. — Казах им, че маса спи.

Това беше първият от многото примери на учтивост и добро поведение, каквито срещях у бафутчани. Стана ми ясно, че близо два часа те са седели под палещото слънце и са обуздавали вродената си жизненост, за да не пречат на моята дрямка.

— Защо не ме събуди по-рано? — попитах аз Якоб, — Не разбираш ли, че животните не могат да чакат, а?

— Да, са. Съжалявам, са.

— Добре, дай да видим какво са донесли.

Вдигнах първата кошница и надникнах в нея. Вътре имаше пет мишки с бледочервеникавокафява козина, бели коремчета и дълги опашки. Подадох кошницата на Якоб, той я отнесе до края на стълбата и я вдигна високо.

— Кой донесе тези животни? — извика Якоб.

— Аз ги донесох — отвърна някаква старица с пронизителен глас.

Тя си проби път, пазари се, задъхана, около пет минути и после, стиснала парите в ръка, отново си запробива път надолу по стълбите.

Следващата кошница съдържаеше две чудесни малки, напръскани в сиво и черно чухълчета. Около очите си имаха чисто бели кръгове с черен ръб от края, като че носеха огромни рогови очила. Когато ме видяха, те щракнаха с клюнове към мен и спуснаха дълги клепки над свирепите си златисти очи, а щом направих опит да ги взема в ръце, те се преобърнаха по гръб, показаха големите си нокти и нададоха силни крясъци. Те бяха съвсем млади и отделни места от телата им бяха все още покрити с подобния на памук инфантилен пух, също като че ги бе връхлетяла снежна буря. Винаги съм харесвал всички видове сови, но тези две малчуганчета бяха наистина прелестни. Това бяха белолики чухъли — нещо съвсем ново за моята сбирка, което беше предостатъчно основание да ги купя.

Следващото животинче се оказа катеричка, която направи големи бели. Беше поставена в торба от палмови листа. Когато развързах

торбата, катеричката изскочи като пружинено човече от кутийка, ухапа ме за ръката и побягна през глава през терасата. Якоб хукна подире ѝ. Когато я наближи, катеричката сви неочаквано встрани, после побягна надолу по стълбите и започна да се провира майсторски между стотиците изправили се отпреде ѝ черни крака. Вдигна се страшна олелия. Когато се втурна надолу, застаналите на първото стъпало подскочиха във въздуха, но изгубиха равновесие и се килнаха назад върху застаналите на следващото стъпало. Те на свой ред се стовариха върху хората под тях, които падаха като откоси трева. Само за няколко секунди стъпалата се покриха с преплетена маса човешки тела, сред която във всички посоки стърчаха ръце и крака. Без съмнение човешката лавина бе премазала бедната катеричка, помислих си аз, но за моя най-голяма изненада тя се появи съвсем невредима на дъното на стълбите, завъртя няколко пъти опашка и се понесе бързо надолу по пътя, като остави зад себе си истинско полесражение. Разгневен и безпомощен, аз стоях на върха на стълбата и се мъчех да си пробия път през това африканско стълпотворение, защото катеричка от този вид беше голяма рядкост и не исках да я оставя да избяга. По средата на стълбите някой ме хвана за глезена и аз се струполих върху едно едро тяло, което по отделни, мярнали се пред очите ми части реших, че е женско. Аз хвърлих отчаян поглед надолу по пътя, докато се мъчех да се изправа на крака, и за моя най-голяма радост забелязах, че приближава група от около двадесетина младежи. Те видяха катеричката и спряха на пътя. Катеричката също се спря и започна да души подозрително към тях.

— Ей, вие, там, на пътя — извиках аз, — хванете това животинче!

Младежите поставиха вързопите си на земята и пристъпиха решително към катеричката. Тя им хвърли светкавичен поглед, обърна се и побягна. Младежите хукнаха по петите ѝ, всеки изпълнен с решимост да я залови сам с ръцете си. Катеричката бягаше доста бързо, но не можеше да се сравнява с дългоногите си преследвачи. Те я настигнаха всички едновременно с неумолимо и решително изражение на лицата. След това за най-голям мой ужас се хвърлиха вкупом върху безценния ми екземпляр и катеричката за втори път изчезна под огромен куп боричкащи се африканци. Сега, помислих си аз, бедното животинче неминуемо ще бъде смачкано, но катеричката се оказа невредима. Когато купчината човешки тела се пооправи, един от

младежите се надигна, стиснал отзад за шията цъкащата и запъхтяна катеричка.

— Маса! — извика той със светнало лице. — Хванах я!

Аз му хвърлих една торба да постави животинче в нея, след което ми предадоха обратно торбата нагоре по стълбата. Поставих на бърза ръка животинчето в една клетка, за да го огледам по-добре и да се уверя, че не е наранено. То изглеждаше чудесно като се изключи това, че беше раздразнено до краен предел. Оказа се черноуха катеричка. Това е може би една от най-красивите катерици на Камерун. Отгоре тялото ѝ бе тънмомаслинозелено, а коремът ѝ — в наситен жълтеникавооранжев цвят. По страните си имаше една линия от бели петънца, подредени от раменете до бутчето. Всяко ухо по края бе обримчено с черна ивица и човек добиваше впечатление, че катеричката си е мила ушите само дотам. Ала най-красивата част от рунтаво то ѝ тяло беше дългата и невероятно пухкава опашка. Отгоре беше зеленикава с кафяви резки, а отдолу — с някакъв невъобразим огненооранжев цвят. След като я поставих в клетката, тя размаха пред мен два-три пъти блестящата си опашка, после клекна с твърдото намерение да излапа манговия плод, който бях поставил специално за нея. Наблюдавах нежно катеричката, мислейки си за късмета, който имах, че не можа да избяга и безкрайно доволен, че успях да се снабдя с нея. Ако някой можеше да ми каже тогава какви неприятности щеше да ми причини в бъдеще, щях да гледам с много по-малко ентузиазъм на нейното пристигане.

Отново насочих вниманието си към безразборно поставените по терасата различни съдове и вдигнах наслуки голяма кратуна. Както обикновено, гърлото ѝ бе запушено добре със зелени листа. Махнах запушалката и надникнах в нея, но кратуната бе толкова обемиста и тъмна отвътре, че не успях да видя нищо. Пренесох я до началото на стълбите и я вдигнах високо.

— Къде е човекът, който е донесъл тази кратуна? — попитах аз.

— Ето ме, са, ето ме — извика един мъж, застанал някъде по средата на стълбите.

Винаги съм се чудел как африканците разпознават собствените си кратуни сред стотици други. Освен по големината аз по нищо друго не мога да различа една кратуна от друга, но африканците разбираха само с един поглед коя кратуна е тяхна, и коя чужда.

— Какво има вътре? — попитах аз и поклатих безразлично кратуната за връвчицата, за която беше завързана.

— Змия, са — отвърна мъжът и аз припряно поставих обратно запушалката от зелени листа.

— Каква е тази змия, приятелю?

— Гера, са.

Направих справка в моя списък на местните названия и разбрах, че гера всъщност е зеленолистна усойница. Това е красива змия, често срещана в Бафут, от която имах вече достатъчно екземпляри. Тези змии достигат около половин метър дължина. Отгоре цветът им е изумително ярък тревистозелен, отдолу са жълти като канарчета, а отстрани имат широки, диагонално разположени бели ивици. Отнесох кратуната, за да изтръскам новопристигналата змия в плиткия, покрит с мрежа сандък, в който държах усойниците. Изтръскването на змията от кратуна в кафез е една от най-простите операции, при условие че се спазват едно-две основни правила. Първо, трябва да се уверите, че никой от обитателите на клетката не се намира близо до вратата. Това и направих. Второ, преди да започнете да изтръсквате, трябва да знаете колко змии има в кратуната. Точно това пропуснах да направя.

Аз отворих вратичката, отпуших гърлото на кратуната и започнах леко да я подрускам. Понякога се налага доста дълго време да се подруска, докато змията излезе от кратуната, защото тя се навива вътре на кълбо, притиска се о стената и е трудно да бъде извадена. Зад мен Якоб дишаше тежко във врата ми, а зад него се издигаше плътна стена от африканци, които зяпаха какво ще стане. Аз друснах леко кратуната, но без никакъв резултат. Раздрусах я по-силно, но резултатът бе същият. Не беше ми се случвало досега усойница да се крепи толкова упорито във вътрешността на кратуна. Това ме ядоса и аз разклатих здравата кратуната, в резултат на което тя се разчупи на две. С вледеняващо сетивата тупване върху сандъка се изтърси кълбо, в което имаше поне половин дузина големи, енергични и раздразнени змии. Преплетени в голяма и тежка топка, вместо да паднат през вратичката направо в сандъка, те се заклешиха някъде по средата и аз не успях да хлопна вратичката след тях. После с изящна ловкост, за която не остана време да се любувам, те се разплетоха и се разпълзяха уверено по ръба на вратичката и оттам — на пода. Змиите се разделиха ветрилообразно с почти стратегическа точност и се насочиха към нас. Якоб и струпаните

зад него африканци изчезнаха моментално като по магически начин. Едва ли бих могъл да ги обвиня за това, тъй като нито един от тях не носеше обуца, аз също не бях облечен подходящо за разходка с цяла група усойници, защото носех къси панталони и сандали. На всичко отгоре единственото ми оръжие бяха двете половинки на счупената кратуна, които не са най-полезната вещ, когато трябва да се хващат змии. Оставих змиите да се разпореждат сами по верандата и изтичах като стрела в спалнята. Там намерих една пръчка, взех я и излязох много внимателно отново на терасата. Змиите се бяха разпръснали нашироко, затова не беше особено трудно да хвана всяка една на тясно, да я притисна с пръчката и да я вдигна. Една по една ги пуснах в сандъка, след което затворих и заключих с въздишка на облекчение вратичката. Африканците се появиха така неочаквано, както и изчезнаха. Всички говореха оживено, смееха се и щракаха с пръсти, когато си обясняваха в какво опасно положение са се намирали. Погледнах със суров поглед ловеца, който бе донесъл змиите.

— Хей, ти! — извиках аз — защо не ми каза, че в кратуната има много змии, а?

— Ва! — възкликна учудено той — нали казах на маса, че вътре има змия.

— Змия, да. Ти каза една змия. Не ми каза, че вътре има шест змии.

— Аз казах на маса, че вътре има змия — промърмори сърдито той.

— Попитах те какво животно си донесъл — обясних търпеливо аз, — и ти каза „змия“. Ти не ми каза, че вътре има шест змии. Защо смяташ, че зная колко змии си донесъл, а? Да не мислиш, че съм магьосник и зная колко змии си уловил?

— Глупак! — изрече Якоб и се присъединя към нашата разправия. — Ако змията беше ухапала маса и маса умре? Какво щеше да направиш тогава, а?

Аз се обърнах към Якоб.

— Забелязах, че и ти изчезна, мой благородни и смели приятелю.

— Да, са — отвърна Якоб и се усмихна лъчезарно.

Едва късно през нощта се разплатих с последния ловец. Показах се с такъв необикновен асортимент от животни, че стоях до три часа сутринта, за да ги настаня в клетки. Пет големи плъха останаха без

подслон, нямаше дори свободен сандък, от който да им скова клетка. Принудих се да ги пусна в моята спалня и те прекараха цялата нощ в безплодни опити да прегризат крака на масата.

На следващата сутрин станах от сън, почистих и нахраних моята вече значителна сбирка животни с мисълта, че този ден вероятно няма да пристигне никой. Сгреших! Бафутчани очевидно се бяха хвърлили с все сърце в изпълнението на задачата да ме снабдяват с животни и към десет часа пътят пред къщата и седемдесет и петте стъпала почерняха от народ. Отчаян, аз започнах отново пазарлъците. По обяд стана ясно, че напливът от животни е толкова голям, че запасът ми от летви и сандъци няма да стигне да им направя клетки, затова се принудих да наема една команда момчета да обиколят Бафут и да изкупят всички сандъци и дъски, които могат да намерят. Наложих се да заплащам за всичко по безбожни цени, защото всеки съд, бил той бутилка, старо тенеке или сандък, струва цяло състояние за африканците.

Към четири часа след обяд моите помощници и аз бяхме така изморени и изпохапани, и то толкова пъти и на толкова места и от толкова различни животни, че престанахме да обръщаме внимание на всяко ново ухапване. Цялата вила бе препълнена с животни. Те крещяха, цвърчаха, чукаха и бумкаха затворени в кратуни, кошници и чували, а ние в това време работехме лудо, за да им сковем клетки. Това бе едно от онези денонощия, за които човек никога не желае да си спомня. Към полунощ вече едва се държахме на краката си, а оставаше да се направят още десетина клетки. По една голяма чаша чай, силно подправен с уиски, ни зареди с фалшив ентусиазъм, който ни бе нужен, за да продължим работата си, и в два и половина часа след полунощ бе закован последният гвоздей и последното животно бе настанено в новата си квартира. Когато се пяхнах смъртно уморен в леглото, с ужас установих, че ако искам животните да са почистени и нахранени при пристигането на новите екземпляри, трябва да стана в шест часа сутринта.

Меко казано, следващият ден се оказа малко по-труден от предишния, защото бафутчани започнаха да пристигат, преди да бях свършил със сутрешните грижи по животните. Няма нищо по-нервиращо от това да бързаш да нахраниш и почистиш няколко десетки животни, когато в мръсни и задушни съдове са пристигнали двадесет или тридесет нови и се нуждаят незабавно от внимание. Наблюдавах с

крайчето на очите си как продължава да расте камарата кратуни и кошници на верандата и ми се струваше, че заедно с тях расте и броят на клетките, които ми остава да почистя и подредя. На края се почувствувах така, както вероятно се е почувствувал Херкулес, когато е зърнал за първи път Авгиевите обори.

Свърших работата си и преди да започна да купувам новите екземпляри обърнах се с реч към бафутчани. Аз изтъкнах, че в последните два дни са ми донесли огромен брой животни с най-различни размери, форми и от най-различни видове. Това доказва, че бафутчани са най-добрите ловци, които съм срещал дотогава, и затова съм им много благодарен. „Все пак — продължих аз, — както разбирате и вие самите, съществуват ограничения по отношение на броя на животните, които мога да закупя и подслоня за един ден. Ето защо ще се радвам много, ако се въздържате от ловене на животни в продължение на три дни, за да се справя с построяването на клетки и с набавянето на храна. Няма смисъл да купувам животни, ако те щяха да умрат след това от липса на подходящи условия, това би било чисто прахосване на пари. Африканецът, ако не друго, е делови човек“. При тази моя забележка главите на ловците се заклатиха одобрително и над тълпата се разнесе едно общо „арррр“. След като постигнах целта си и си осигурих тридневна почивка, аз закупах донесените животни и отново се заех със сковаването на клетки.

В четири часа клетките бяха вече готови и аз седнах да си почина и да изпия чаша чай. Облегнах се на перилата на верандата и видях как сводестата врата на червената тухлена стена се отвори и от нея излезе фонът. Той пресече големия двор с огромни крачки, а робата му се развяваше и шумолеше. Фонът се мръщеше и говореше нещо на себе си. Разбрах, че ми идва на гости, затова слязох по стълбата да го посрещна.

— Здравей, приятелю — поздравих учтиво, когато той наближи.

— Приятелю — каза той, като сграбчи ръката ми и ме погледна сериозно в очите, — казаха ми, че не искаш вече да купуваш животни, вярно ли е това?

— Не е така — отвърнах аз.

— Ва! Добре, добре — каза с облекчение той. — Страхувах се, че вече си събрал необходимите животни и се каниш да ни напуснеш.

— Не се страхувай — обясних аз. — Бафутчани са много добри ловци. Те ми донесоха толкова много животни, че нямам достатъчно клетки, в които да ги подслоня. Ето защо казах на тези хора да не ходят три дни на лов, за да имам време да направя клетки за всички животни.

— Аха! Разбирам! — отвърна фонът и ми се усмихна доброжелателно. — Мислех, че искаш да си заминаваш.

— Не, няма да си тръгвам от Бафут.

Фонът се огледа внимателно, заговорнически, после ме прегърна приятелски през рамо и ме поведе надолу по пътя,

— Приятелю — прошепна с дрезгав глас той, — намерил съм ти едно животно. Чудесно животно, каквото никога не си притежавал.

— Какво е това животно? — попитах заинтригуван аз.

— Животно — отвърна категорично той, — ще ти хареса извънредно много. Сега ще го видим.

— Досега никога не си го ловил?

— Не, приятелю, но зная къде се крие.

— Добре. Сега ли отиваме да го видим?

— Да, да, чудесно! — отвърна фонът.

Той ме поведе нетърпеливо през огромния двор, после през цял лабиринт от тесни проходчета, докато накрая стигнахме до малка колиба.

— Почакай малко тук, ей сега ще се върна — каза той и хлътна моментално в мрака на колибата. Аз останах да чакам отвън и не преставах да се чудя къде ли отиде и какво ли животно е открил. Около него имаше някаква тайна и тя придаваше още по-привлекателен вид на цялата работа.

Когато най-сетне се завърна, в първия миг не можах да го позная. Той бе свалил робите си, шапчицата, сандалите и сега стоеше пред мен съвършено гол, само с едно малко бяло парче, препасано около слабините. В едната си ръка държеше дълго и тънко копие. Слабото му мускулесто тяло блестеше намазано с масло, а на краката си не носеше нищо. Той приближи до мен, завъртя изкусно копието и се разтопи от удоволствие при моето изумление.

— Имаш още един ловец — каза той и се усмихна под мустак. — Сега можеш да ме наричаш бафутско гонче, нали така?

— Струва ми се, че ти ще бъдеш най-добрият ми ловец — отвърнах и му се усмихнах.

— Аз разбирам от лов — каза той и кимна с глава. — Понякога моите поданици смятат, че съм остарял да ходя в гората. Приятелю, ако човек има лова в очите си, в носа си и в кръвта си, той никога не е стар, за да ходи в гората, прав ли съм?

— Ти казваш истината, приятелю — отвърнах аз.

Фонът ме изведе от двора, преминахме около осемстотин метра по пътя, след което свърнахме през някакви царевични ниви. Той се движеше с широки крачки, въртеше копието и си тананикаше нещо. От време на време се обръщаше към мен и ми се усмихваше дяволито и възторжено, от което цялото му лице грейваше. Най-сетне излязохме от нивите, преминахме през малка и гъста горичка от мимбови палми, тъмна, тайнствена и изпълнена с шумоленето на листата, след което започнахме да се изкачваме по златистия хребет на един хълм. Когато стигнахме до върха, фонът се спря, забучи копието в земята, кръстоса ръце и огледа местността. Аз се бях спрял малко по-надолу по склона да си събера няколко чудесно оцветени охлюви. Когато пристигнах на върха, фонът като че бе изпаднал в транс. Малко по-късно той въздъхна дълбоко, обърна се към мен, усмихна се и разпери широко ръце.

— Това е моята страна — каза той, — чудесна е тази страна!

Кимнах с глава в знак на съгласие и няколко минути двамата съзерцавахме мълчаливо панорамата. Под нас се разстилаше истинска мозайка от малки ниви — зелени, сребристи и сивобежови, разделени от китни мимбови палми и изпъстрени тук-там с ръждивочервените петна на току-що прекопани ниви. Това малко пространство обработваема земя наподобяваше постлана и забравена върху земята цветна кърпа, заобиколена от всички страни от зеления океан на планините с позлатени хребети и долини, нашарени от сенките на залязващото слънце. Фонът се огледа бавно. Лицето му излъчваше обич и детинска радост. От гърдите му се отрони въздишка на задоволство.

— Чудесно! — прошепна той, измъкна копието от земята, поведе ме надолу към следващата долчинка и си затананика нещо мелодично.

Долчинката бе плитка и равна, гъсто обрасла с ниски и разкривени дървета, някои от които се издигаха на около три метра височина. Много от тях се губеха напълно под огромни покривала от поветици, тумбести кули от трептящи листа и бледокремави цветове. Долината беше огряна от светлината на залязващото слънце, топлият въздух беше наситен от тежкото и сладко ухание на цветя и листа.

Наоколо се разнасяше приспивното пулсиращо жужене на хиляди пчели, които трепкаха край цветовете: някаква мъничка и невидима птичка изпълни долината с мелодичните трели на песента си, после внезапно млъкна и въздухът отново се изпълни с неясното жужене на пчелите, които се въртяха около дърветата или пък пълзяха нагоре по гладките тунелчета на цветовете на поветиците. Фонът огледа набързо дърветата, после пристъпи безшумно по тревата и застана на място, откъдето се откриваше по-добър изглед към гората и поветиците не пречеха на погледа.

— Оттук ще видим животното — пошушна той и посочи към дърветата, — ще поседнем и малко ще почакаме.

Той прилекна, отпусна се и зачака. Аз също прилекнах край него, но вниманието ми се раздвои. Наблюдавах ту него, ту дърветата и тъй като не забелязвах никакви животни по тях, насочих вниманието си към моя приятел. Той клечеше, стиснал изправеното копие в големите си ръце. По лицето му бе изписано нетърпеливо очакване също като на дете в кукления театър, преди да се вдигне завесата. Когато излезе от тъмната малка колиба в Бафут, стори ми се, че е оставил там не само царските си дрехи и украшения, но и че се е отърсил и от онзи царствен вид, който изглеждаше неделим от неговия характер. И сега, прилекнал в спокойната и топла долчинка, със своето копие той като че бе един обикновен ловец, вперил ясните си черни очи в дърветата и очакващ появата на плячката, сигурен, че тя ще дойде. Когато се взрях по-внимателно в него обаче, разбрах, че той не е обикновен ловец. У него имаше нещо друго, което не можах веднага да доловя. След малко го почувствувах. Всеки друг ловец би клечал търпеливо и малко отегчено, защото е правил това много пъти и преди. Фонът обаче чакаше с блеснали очи, по широките му устни се разливаше едва доловима усмивка и аз разбрах, че всичко това му доставя безкрайно удоволствие. Питам се колко ли пъти в миналото му е идвало до гуша от неговите почитателни съветници и боготворящи го поданици, чувствувал е задушавашата топлина и тежината на великолепните роби, неудобството на тесните и островърхи обувки. После вероятно го е обземало непреодолимото желание да усети меката червена пръст под босите си крака и полъха на вятъра по голото си тяло и той се е промъквал до своята колиба, обличал се като ловец и е тръгвал из хълмовете, въртял е копието, тихичко си е тананикал, спирал е по

върховете да се любува на прекрасната страна, на която е върховен владетел. Аз си спомних думите, които ми каза малко преди тръгване „Ако ловът е в очите, в носа и в кръвта му, човек никога не е стар за него“. Убеден бях, че фонът е точно такъв човек. Моите размишления върху характера му бяха прекъснати, той се приведе напред, сграбчи ръката ми и посочи с дългия си пръст към дърветата.

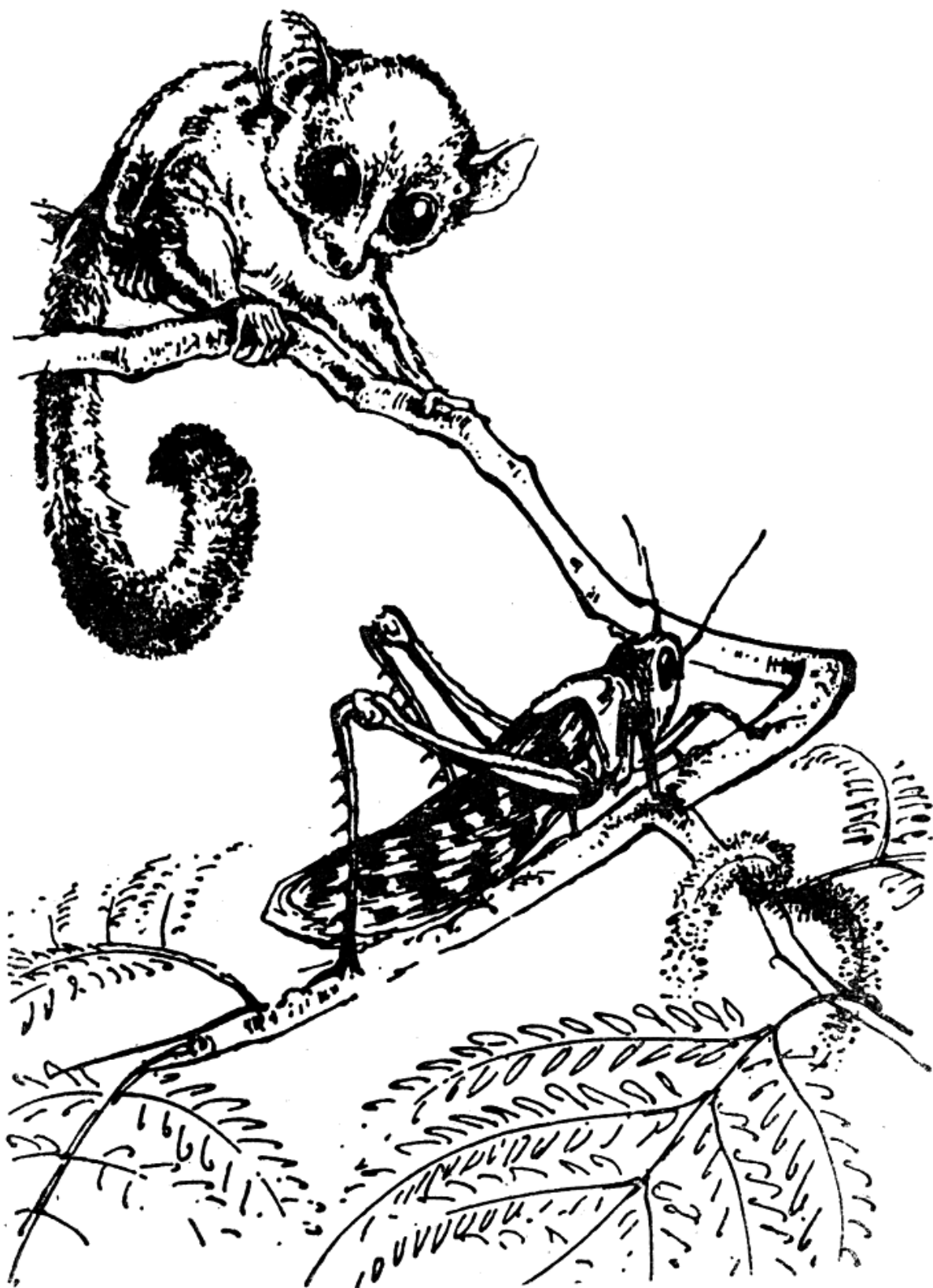
— Пристигнаха — пошепна той и цялото му лице грейна в усмивка.

Проследих протегнатия пръст и в първия миг не успях да видя нищо, освен обърканата плетеница на клоните. После нещо помръдна и аз зърнах дългоочакваното животно.

То се появи измежду преплетените клони с лекотата и грацията на перушинка. Когато приближи, установих, че изглежда точно така, както си представях малките домашни духове: облечено със зеленикавосиво кожухче и имаше дълга, тънка и пухкава опашка. Розовите му ръчички бяха прекалено големи за неговите размери, а пръстите му — изключително тънки и дълги. Имаше големи уши с толкова нежна кожа, че прозираха. Ушите му като че живееха свой собствен живот, понеже се огъваха и въртяха независимо едно от друго, понякога се набръчкваха и нагъваха плътно до главата подобно на ветрило, а друг път щръкваха и се изправяха като анемични листа на змийски лапад. Върху лицето на малкото създание господствуваха чифт огромни черни очи, такива очи, пред които всяка самоуважаваща се кукумявка би се засрамила. На всичкото отгоре животинчето можеше да си върти в кръг главата и да гледа назад досущ както кукумявките. То пробяга до върха на едно тънко клонче, което се огъна леко под неговата тежест, седна и се хвана здраво с дългите си и тънки пръсти за кората на дървото, заоглежда се наоколо с големите си очи, като тихичко си чирикаше. Знаех, че това е галаго, но то наподобяваше много повече излязло от приказките животинче.

Галагото седеше на клончето и в продължение на около една минута си цвъртеше, после се случи нещо удивително. Съвсем неочаквано дърветата се изпълниха с галаго — галаго от всички възрасти и големини, като се започне от животинчета, малко по-големи от орех, и се стигне до възрастни, които можеха да се поместят съвсем удобно в стъклена чаша за вода. Те скачаха от клонче на клонче, хващаха листата и вейките с дългите си и тънки лапички, цвъртяха

тихичко едно на друго и се оглеждаха наоколо с широко отворените и невинни очи на херувимчета. Новородените, които сякаш бяха направени само от очи, стояха непрестанно до своите родители. От време на време сядаха на задните си крака, вдигаха дребничките си розови лапички и разперваха пръсти, сякаш се ужасяваха от покварата на разлистения около тях свят.

Както ги наблюдавах, едно от тези бебчета откри, че седи на едно и също клонче с голям и тлъст скакалец. Падаше сумрак и задрямалото насекомо не успя да схване бързо опасността. Преди да успее да направи каквото и да е, бебето-галаго пробяга светкавично по клончето и го сграбчи здраво през средата на тялото. Скакалецът се събуди внезапно и реши, че трябва да се направи нещо. Беше едро насекомо и фактически почти не отстъпваше по големина на галагото. Освен това притежаваше и чифт дълги и мускулести задни крака, с които започна да рита енергично. Битката представляваше очарователна гледка. Галагото продължаваше да стиска отчаяно скакалеца с дългите си пръсти и правеше опити да го захване. При всеки такъв опит скакалецът ритваше силно със задните крака, неговият противник губеше равновесие, падаше от клончето и увисваше надолу с глава, като се държеше само с крачетата си. Това се случи няколко пъти и аз реших, че галагото сигурно има лепнещи ходила. Дори когато висеше с главата надолу и големият скакалец го ритваше по корема, широко ококорените му очи не преставаха да излъчват невинност.

Краят на битката настъпи неочаквано. Както висяха с главата надолу, скакалецът ритна много силно още веднъж галагото, то изпусна клоната и двете животинчета полетяха, прегърнати, надолу през листака. Както се преобръщаха към земята, галагото пусна с едната си лапа тялото на скакалеца и с изящната лекота на трениран акробат се хвана за едно от клончетата по пътя им. Галагото се изкачи на клончето и преди скакалецът да се окопити и да продължи битката, то отхапа главата му. Хванало обезглавеното и все още ритачо тяло на скакалеца с едната си лапа, галагото набути главата на насекомото в устата си и започна да дъвче с явно наслаждение. След това седна, стиснало потрепващото тяло с едната си лапа, и го заоглежда с наклонена настрани глава, като издаваше остри писъци от възторжена възбуда. Когато тялото на скакалеца престана да се движи и големите задни крака застинаха неподвижно, галагото ги откъсна един по един и ги изяде. То смешно наподобяваше микроскопичен застарял чревоугодник, стиснал в една ръка кълката на гигантско пиле.

Скоро след това долчинката потъна в мрак и ние трудно наблюдавахме животните по дърветата, въпреки че продължавахме да чуваме тихото им цвъртене. Изправихме се от свитите и неудобни пози

и се отправихме обратно нагоре по склона. Фонът се спря на върха и като се усмихваше очарователно, погледна надолу към гората.

— Какво животинче! — позасмя се той. — Много го обичам. Непрестанно ме забавлява и ме кара да се смея.

— Чудесно животинче! — казах аз. — Как го наричате?

— В Бафут го наричаме шилинг — отвърна фонът.

— Мислиш ли, че моите ловци могат да го заловят?

— Утре ще имаш от тези животинчета — обеща фонът, но не щя да ми обясни как ще я заловят, нито пък кой ще я залови.

Пристигнахме в Бафут по тъмно, фонът отново облече царските си дрехи и дойде да пием по чашка. Когато се разделихме, аз му напомних за обещанието да ме снабди с няколко екземпляра галаго.

— Добре, приятелю, няма да забравя — отвърна той, — ще ти донеса няколко шилинга.

Изминаха четири дни и аз започнах да си мисля, че или фонът е забравил своето обещание, или пък залавянето на животинчетата се е оказало много по-трудно, отколкото е предполагал той. Най-сетне, на петия ден, при поднасяне на чая върху таблата стоеше малка многоцветна кошничка от лико. Повдигнах капака и надникнах сънен. Отвътре ме погледнаха четири чифта грамадни, влажни и невинни очички, изпълнени с мило недоумение.

Това беше кошничката с шилингите от фона.

КУЕ-ФОНГ-ГУ

Страната на планинските пасища е населена с богато разнообразие от влечуги и повечето от тях, изглежда, лесно се ловяха. В горите на низината, дори и да търсите, много рядко можете да видите някаква змия. Там, разбира се, има змии, но според мен те се срещат рядко и вероятно повечето от тях обитават дърветата, поради което е още по-трудно да се видят и заловят. Из планините тревата гъмжи от малки гризачи и жаби, а планинските горички — от птички: истински рай за змиите. Там се срещат огромни черни плюещи кобри, зелени мамби, тънки дървесни змии с огромни и невинно гледащи очи, пъстра габонска усойница, с раздвоен рог на носа си като на носорог и много други. Наред със змиите тук се срещат в изобилие обикновени и крастави жаби. Обикновените жаби по големина са най-различни — от едрите космати жаби до дребничките колкото жельди дървесни жабки, някои от които са нашарени с петънца и ивици и оцветени в такива нюанси, че приличат повечето на вкусни сладкиши, отколкото на земноводни. Краставите жаби са изобщо много безцветни и мърляви, но за сметка на това са украсени със странни купчинки брадавици и издутини по телата, а цветовете на очите им са удивително разнообразни.

Най-често срещани влечуги обаче са гущерите. Те могат да се видят навсякъде — във високата зеленина край пътищата пробягват уплашено тлъсти сцинки с къси и набити крака, сивобежови, сребристи и черни, а по стените на колибите, по пътищата и по скалите подскачат и поклащат глави агами, обагрени във всички цветове на дъгата. Под кората на дърветата или под камъните се крият дребни гекочета с големи златисти очички. Телцата им са чисти и красиво оцветени в шоколадово и кремаво. Нощем из къщите могат да се видят обикновените домашни гекочета — полупрозрачни и прозрачни, те притичват по таваните като розови перлички.

Местното население ми носеше по най-различно време едни или други видове от тези влечуги. Понякога това беше несигурно завързана

на върха на пръчка змия или пък пълна с преглъщащи жаби кратуна. Друг път заловените животни пристигаха завити внимателно в шапката или ризата на ловеца или подскачаха, завързани на края на тънко въженце. По такива опасни начини, как да е, ми се донасяха кобри, мамби и габонски усойници и макар ловците да знаеха, че са смъртоносни, те боравеха с тях с такова безгрижие, което ме смайваше. Обикновено африканецът се държи разумно със змиите и предпочита да се отнася към всички видове змии като към отровни само и само да е спокоен, затова безотговорното отношение на бафутчани, най-меко казано, ме учудваше. Още по-чудно ми се стори, когато разбрах, че влечугото, от което се страхуват най-много, всъщност бе напълно безвредно.

Един ден излязохме с бафутските гончета и докато ловувахме, навлязохме в широка затревена долчинка, разположена на около 800 метра от селото. Гончетата се пръснаха да поставят мрежите и докато ги чаках, седнах на тревата да се насладя на една цигара. Внезапно вниманието ми бе привлечено от някакво леко движение от лявата ми страна. Погледнах надолу и видях едно влечуго, което ме накара да зяпна от учудване. Дотогава смятах агамата за най-колоритния гущер сред планинските пасища, но в сравнение с този, който използва пред очите ми между тревните стъбла, агамата изглеждаше сива и безцветна. Седях и не смеех да шавна от страх да не би това чудесно животинче да се вмъкне отново в гъстака. Тъй като стоях съвсем неподвижно, гушерът очевидно реши, че съм съвсем безопасен и бавно и тържествено се плъзна на слънце, изтегна се и започна да ме съзерцава с напръсканите си със златисти точки очи. Това беше без съмнение някакъв вид от сцинките, но най-едрият и красиво оцветен от тези, които бях виждал дотогава. Гушерът лежеше съвсем неподвижно и се топлеше на ранното утринно слънце, така че имах предостатъчно време да го изучавам.

На дължина, включително опашката, достигаше тридесетина сантиметра, а най-широката част на тялото му бе около пет сантиметра. Имаше къса и широка глава и малки, но силни крака. Цветовете и шарките по тялото му бяха толкова сложни и смайващи, че е просто невъзможно да се опишат. На първо място големите му, леко повдигнати люспи създаваха впечатление, че целият е майсторски направен от мозайка. По гърлото му имаше надлъжни черни и бели

ивици, върхът на главата бе оцветен в ръждивочервено, а бузите, горната устна и брадата — в ярко керемиденочервено. Основният цвят на тялото му бе лъскаво черен, на фона на който останалите цветове изпъкваха изключително добре. От ъгъла на челюстта до предните крака се проточваха райета от ярко вишневочервено, разделени едно от друго с по-тесни ивици от черни и бели люспи. Опашката и външната страна на краката бяха напръскани с бели петна. Малки и нежни по краката, те бяха толкова нагъсто разположени по опашката, че на места образуваха вертикални ивици. Гърбът му бе раиран от редуващи се надлъжни черни и светложълти ивици. Като че ли всичко това не бе достатъчно, та жълтите райета на места бяха прекъснати от обагрени в розово люспици. Цялото влечуго бе ярко и блестящо като току-що лакирано и още неизсъхнало.

Докато се наблюдавахме взаимно със сцинка, мозъкът ми разработваше трескаво план за неговото залавяне. Мрежата за пеперуди отстоеше на около шест метра от мен, но все едно, че се намираше в Англия, защото не можех да я използвам. Знаех добре, че гущерът няма да се излежава и да ме чака да изтичам да я взема. Зад него се простираше безкрайна джунгла от високи треви, достатъчно бе да се пъхне в нея, за да изчезне безвъзвратно. За мой ужас точно в този момент дочух, че гончетата се завръщат. Налагаше се да предприема нещо начаса, в противен случай ловците щяха да изплашат влечугото. Изправих се бавно на крака и сцинкът повдигна разтревожено глава. Когато първият ловец изтупурка по тревата, аз се хвърлих отчаяно върху сцинка. Имах малко предимство пред него. След като в продължение на четвърт час ме бе наблюдавал, без да направя нито едно движение, той не очакваше да се нахвърля като ястреб отгоре му. Предимството ми трая много кратко, защото гущерът се отърси много бързо от изненадата. Когато се струпалих върху земята, той се отдръпна много ловко встрани. Аз се претъркулих и направих отчаяно движение с ръка, за да сграбча бързо оттеглящото му се тяло. Точно в този момент се появи ловецът и видях какво правя. Вместо, както очаквах, да ми се притече бързо на помощ, той изкрещя продължително, скочи напред и ме задърпа встрани от моята жертва. Сцинкът се шмугна в гъстата трева и изчезна. Освободих се от ловеца и се извърнах, освирепял към него.

— Бушмане! — изръмжах гневно аз. — Що за глупости вършиш?

— Маса — отвърна гончето и защрака възбудено с пръсти, — това животно е много, много опасно. Ако ухапе маса, маса веднага ще умре.

Едва сдържах гнева си. Отдавна знаех, че въпреки всички доказателства африканците упорито поддържат схващането, че някои от всъщност безвредните видове влечуги са смъртоносно отровни. С мъка устоях на изкушението да кажа на ловеца, че е абсолютен идиот, но вместо това се опитах да му приведа някои доказателства.

— Как наричате това животно? — попитах аз.

— Куе-фонг-гу, са.

— Казваш, че е много отровно, а?

— Много отровно, маса. Това животно е опасно.

— Добре, глупако, но ти забравяш, че европейците имат специално лекарство против това животно, а? Забрави ли, че дори това животно да ме ухапе, аз няма да умра, а?

— Ех, маса, забравих!

— Та затова се беше затичал като жена, ревеш и ме дръпна така, че изпуснах прекрасното животно, защото си забравил, а?

— Съжалявам, са — отвърна разкаян ловецът.

Почуках с пръст по къдравата му глава.

— Следващият път, приятелю — казах строго аз, — помисли със собствения си мозък, преди да правиш такива работи, чуваш ли?

— Чувам, са.

Когато на сцената се появиха и останалите гончета и разбраха за целия инцидент, те зяпнаха от учудване и започнаха да щракат с пръсти.

— Ва! — възкликна с възхищение един от тях. — Маса не се страхува. Той се е опитал да хване куе-фонг-гу!

— А, ама Уано хвана маса — подхвърли друг и всички гръмогласно се кискаха.

— Ей, Уано, днес имаш късмет, маса някога ще те застреля заради твоите глупости — каза друг и всички отново избухнаха в гръмогласен смях при мисълта за ловеца, дръзнал да ми попречи да заловя животното.

Когато утихнаха, аз ги разпитах подробно за влечугото. За мое успокоение те ме увериха, че се срещало много често из тия места и че съм щял да имам много случаи да се снабдя с повече екземпляри. Всички обаче единодушно смятаха сцинка за смъртоносно отровен. Толкова бил отровен, уверяваха ме те, че дори само да съм докоснел тялото му, веднага съм щял да падна агонизиращ на земята и след няколко минути да умра. После ме попитаха за лекарството против смъртоносното влечуго, но аз не издадох моята тайна. Отговорих им, че ако намерят един куге-фонг-гу, аз ще го заловя и ще им докажа, че няма да умра в агония. Развеселени и заинтригувани от мисълта за предстоящия страхотен експеримент (защото никой от тях не вярваше ни най-малко на моето лекарство), те обещаха да ми помогнат. Едно от гончетата каза, че знаело място с много такива влечуги. То поясни, че мястото било наблизко, затова вдигнахме съоръженията си и поехме. Ловците започнаха да бърбят помежду си, по всяка вероятност се ловяха на бас дали ще оживея, ако дръзна да хвана някой куге-фонг-гу.

Гончето най-сетне ни доведе до склона на един хълм, отстоящ на около километър и половина. Проливните дъждове бяха измили по-голямата част от червената пръст по склона и по тези места стърчаха големи оголени парчета сива скала. В отделни пукнатини на скалите се бе събрала малко пръст и там растяха всевъзможни растения, които успяваха да преживяват с малкото доставяни им от тези стиски пръст, влага и хранителни вещества. По краищата на скалите растеше висока златиста трева и едно интересно, наподобяващо магарешки бодил растение с бледожълти като на лютиче главички. Изложените на слънцето скали се нагряха толкова, че не можеха дори да се докоснат. Тънките гумени подметки на обувките ми се залепваха по тях и имах чувството, че стъпвам върху мухоловки. Започна да ми се струва, че напечената повърхност на скалата е твърде гореща дори за обичащите слънцето влечуги. Внезапно от една туфа излетя нещо продълговато и разноцветно, прекоси светкавично трепкащата в маранята скала и моментално изчезна в убежището, което предлагаша високата трева и бодилите.

— Куге-фонг-гу! — възкликнаха бафутските гончета, замръзнаха на местата си и стиснаха по-здраво копията си. Прецених, че вместо да ми помогнат, те вероятно щяха да ми попречат, затова им казах да останат по местата си, а аз продължих напред сам. Държах само една

мрежа за пеперуди и докато приближавах предпазливо туфите треволяк, които растяха по пукнатините на скалите, разръчквах лекичко с дръжката на мрежата и проверявах дали сред тях не се крият куге-фонг-гу. Наистина човек се смайва от множеството обитатели, които тези малки кичури трева приютяват. Аз подплашвах безброй едри скакалци, цели облаци нощни пеперуди и комарчета, маса блестящи пеперудки, бръмбарчета и няколко водни кончета. Започнах да разбирам защо опърленото и оголено място привлича толкова много гущерите.

Най-сетне щастието ми се усмихна. Като пяхнах дръжката на мрежата в кичур трева и леко я завъртях, аз подплаших един куге-фонг-гу. Той изскочи от скривалището си и гладко се плъзна върху грубата повърхност на скалата като хокейна шайба върху лед. Хукнах след него, но веднага се убедих, че със сцинка имаме диаметрално противоположни мнения относно най-подходящия терен за спринтиране. Пръстите на краката ми случиха една пукнатина на скалата и аз паднах по очи. Когато се изправих и вдигнах мрежата, моята плячка бе вече изчезнала. Плувах в пот, от каменните плочи се излъчваше такава жегла, че от всяко мое усилие кръвта пулсираше като тъпан в ушите ми. Гончетата стояха на края на високата трева и наблюдаваха безмълвни и захласнати какво върша. Аз обърсах лице, стиснах мрежата в лепкавата си от пот ръка и приближих решително следващата туфичка трева. Сега действах по-внимателно. Пяхнах дръжката между стъблата на тревата и бутнах леко насам-натам един-два пъти, после я извадих, за да видя какво ще се случи. Тактиката ми бе възнаградена. Видях един куге-фонг-гу. Той подаде много предпазливо глава от растителността, за да разбере каква е тази суматоха. Бързо ритнах туфата трева зад него и спуснах отпреде мрежата. В следващия миг вдигнах победоносно мрежата за пеперуди, в която бясно се мятеше куге-фонг-гу. Мушнах ръката си в нея и сграбчих влечугото през средата на тялото му, а то ми отмъсти на часа, като стисна с челюсти палеца ми. Макар и да притежава силни челюсти, зъбите му са много дребни, затова ухапването му не е нито болезнено, нито опасно. Оставих го да гризе палеца ми, за да има с какво да се занимава, докато го извадя от мрежата, после вдигнах поразително красивото му тяло високо във въздуха и го размахвах като знаме.

— Погледнете го! — извиках аз на гончетата, които ме наблюдаваха с отворени от удивление уста. — Хванах един куетфонг-гу.

Тъй като торбите от мек плат, в който пренасяхме влечуги, бяха у гончетата, аз оставих мрежата за пеперуди на скалата и тръгнах към тях, като продължавах да държа сцинка в ръка. Бафутските гончета захвърлиха в миг копията си и побягнаха като стадо подплашени антилопи из високата трева.

— От какво се страхувате, а? — извиках аз. — Държа го здраво в ръка и няма да го изпусна да избяга.

— Маса, много се страхуваме — отвърнаха хорово те, като се държаха на безопасно разстояние във високата трева.

— Донесете торбата да поставя вътре гуцера — наредих строго аз и сбръчках вежди.

— Страхуваме се, маса... това животно е опасно — отвърнаха отново те.

Налагаше се да измисля някакъв много силен аргумент, в противен случай трябваше да преследвам моята група ловци по цялото поле, за да получа необходимата за сцинка торба. Седнах на края на обраслото с висока трева място и ги погледнах.

— Ако някой от вас не ми донесе още сега торба да поставя вътре животното — обявих силно и ядосано аз, — утре взимам нови ловци. Запита ли ме фонът защо правя това, ще му отговоря, че са ми необходими безстрашни ловци, а не баби.

Над високата трева се възцари тишина. Бафутските гончета разсъждаваха дали е по-добре да се изправят лице срещу лице с един куетфонг-гу в моята ръка, или със самия фон в Бафут. След малко куетфонг-гу спечели и те започнаха да се приближават бавно и неохотно към мен. Един от тях, все още на безопасно разстояние, ми подхвърли една торба за гуцери. Преди да пхна сцинка в торбата, реших, че една малка демонстрация ще бъде полезна за тях.

— Погледнете! — казах аз и вдигнах високо извиващия се гуцер, за да го видят всички. — Сега гледайте внимателно и ще се убедите, че животното е безсилно да ме отрови.

Както държах сцинка с едната ръка, аз бавно приближих показалеца на другата към носа му. Влечугото моментално отвори заплашително уста и при ужасените викове на бафутските гончета

напъхах колкото можех повече пръста си в устата му и го оставих да го гложди. Бафутските гончета стояха замръзнали по местата си и наблюдаваха недоверчиво и изумени как влечугото гризе пръста ми. Приведени малко напред, затаили дъх, зяпнали, те чакаха да видят дали ухапването на животното ще има някакъв ефект. Куетфонггу се опитваше напразно да отхапе пръста ми и след няколко секунди се умори и се отказа. Аз го пуснах сърчно в торбата, после я завързах и се обърнах към ловците.

— Видяхте ли? — запитах аз. — Това животно ме ухапа, нали така?

— Така, са — отвърнаха с благоговеен шепот ловците.

— Е добре, животното ме ухапа и вкара в тялото ми отрова, нали? Мислите ли, че след малко ще умра?

— Не, са. Щом това животно ухапа маса и маса не умря веднага, значи маса няма изобщо да умре.

— Не, това е от специалното лекарство, което притежавам — излъгах ги с престорена скромност аз.

— Ва! Така е. Маса има чудесно лекарство! — отвърнаха гончетата.

Постъпвах така не просто за да покажа превъзходството на белия човек над черния. Истинската причина за тази малка игра беше това, че исках да заловя колкото може повече куетфонггу, а знаех, че няма да успея, ако гончетата не ми помогнат, затова трябваше да ги накарам да преодолеят страха си. Единственият начин да постигна целта си бе да им покажа, че моето митическо лекарство е по-силно от смъртоносното ухапване на куетфонггу. Мислех по-нататък да ги снабдя с известно количество от някаква безвредна течност, която щях да обявя за въпросното лекарство, и въоръжени с този еликсир, те щяха да се отправят на лов и да се завръщат с пълни торби блестящи куетфонггу.

На връщане към Бафут крачех наперено, носех гордо моя безценен сцинк и изпитвах голямо задоволство, че измислих толкова хитър начин да се снабдя с повече екземпляри от красивото влечуго. Зад мене пристъпваха мълчаливо гончетата и продължаваха да ме гледат с благоговеен израз на лицата. Всеки път, когато срещнехме някой по пътя, те му разказваха накратко за случилото се и за моята сила и до ушите ми долитаха ахвания от удивление и ужасени

възкличания на онези, които чуваха разказа, украсяван с нови подробности при всяко повторение. След като пристигнахме във вилата, настаних моя сцинк в голямо сандъче, събрах гончетата и им изнесох кратка лекция. Посочих, че както са видели със собствените си очи, моето лекарство е сигурна защита против ухапвания от куче-фонг-гу. Те всички кимнаха енергично с глави. Следователно, продължих аз, тъй като ми са необходими много голям брой екземпляри от това влечуго, предлагам да ги снабдя с магическото лекарство още на следващия ден. „Въоръжени с него — казах аз, — вие ще можете да ходите на лов и да ми носите куче-фонг-гу.“ После им се усмихнах самодоволно в очакване на възторжените им викове. Нищо подобно, вместо това гончетата стояха страшно навъсени и ровеха с пръстите на краката си в праха.

— Е, какво — попитах след дълго мълчание, — не сте ли съгласни?

— Не, маса — промърмориха те.

— Защо не сте съгласни? Не вярвате ли, че ще ви дам от това специално лекарство, а? Защо се страхувате?

Те започнаха да се почесват по главите, пристъпваха от крак на крак, поглеждаха се безпомощни, след което един от тях набра смелост и заговори.

— Маса, — каза той, като се изкашля няколко пъти, за да прочисти гърлото си, — това лекарство е много хубаво. Ние видяхме всичко. Ние видяхме как това животно хапа колкото си искаше маса и маса не умря.

— И тогава?

— Това лекарство, маса, е джуджу на белия човек. Това не е джуджу за черните. За маса това лекарство е добро, но за нас не е добро.

Половин час спорях с тях, молах се и ги придумвах. Те се държаха учтиво, но непреклонно: лекарството било чудесно за белите, но нямало да действа на черните. Това вярвах и го устоявах твърдо. Опитах всички доказателства, които ми идваха на ум, за да ги накарам да променят решението си, но полза нямаше. Най-сетне, крайно раздразнен от пълния крах на моя проект, аз освободих гончетата и отидох да хапна нещо.

По-късно същата вечер ме посети фонът, понесъл бутилка джин и придружен от петима съветници. Седнахме на огряната от луната веранда и в продължение на половин час си бъбрихме за най-различни дреболии. По едно време фонът придърпа своя стол по-близо до моя, наведе се към мен и се усмихна така, че цялото му лице засия.

— Един човек ми каза, че си хванал кие-фонг-гу — каза той. — Не ме ли лъже този човек?

— Не те лъже — кимнах аз с глава. — Това животно е чудесно!

— Този човек ми каза, че си хванал животното със собствената си ръка — продължи фонът. — Струва ми се, че този човек лъже, а? Кие-фонг-гу е много опасно и не може да се пипа с ръка, нали? Веднага може да те убие, нали така?

— Не е така — отвърнах твърдо аз. — Този човек не те е излъгал. Аз хванах това животно със собствената си ръка.

При тези думи членовете на съвета издишаха въздуха си със съскане, а фонът се облегна назад и ме загледа с широко отворени очи.

— А когато го улови, какво направи животното? — попита най-сетне той.

— Ухапа ме.

— Вааааа! — възкликнаха едновременно фонът и съветниците.

— Ухапа ме хей тука — казах аз и протегнах ръка, а фонът се отдръпна назад, като че насочих срещу него пистолет. Той и съветниците му разгледаха пръста ми от почетно разстояние и започнаха оживено да си говорят нещо.

— А ти защо не умря? — попита на края фонът.

— Да умра ли? — възразих аз и се намръщих. — Защо да умирам?

— Това животно е много опасно — отвърна развълнувано фонът. — То хапе. Ако го пипне черен човек, веднага ще умре. Защо ти не умря, приятелю?

— Имам специално лекарство за такива случаи — отвърна небрежно аз.

От устата на моите слушатели се изтръгна спонтанно „аааахх!“.

— Това лекарство европейско ли е? — попита фонът.

— Да. Искаш ли да ти го покажа?

— Да, да, чудесно! — отвърна нетърпеливо фонът.

Те чакаха мълчаливи, но неспокойни, докато отидох да взема малкото сандъче с медикаментите. От него извадих пакетче боракс и сипах малко върху дланта на ръката си. Всички се наведоха напред с желание да видят по-добре. Аз напълних една чаша с вода, капнах няколко капки върху прашеца и след това размазах кашицата върху ръцете си.

— Ето! — обявих аз и показах ръцете си като фокусник. — Сега куге-фонг-гу не може да ми направи нищо лошо.

Аз пристъпих към сандъчето на сцинка, отворих го и после се обърнах към гостите с влечугото в ръка. Разнесе се шумолене на роби и съветниците избягаха в пълнен безпорядък на другия край на верандата. Фонът остана като вкаменен на своя стол. Когато пристъпих към него, по лицето му се изписа отвращение и ужас. Спрях и вдигнах високо влечугото, което съсредоточено се опитваше да ампутира пръста ми.

— Погледни... нали виждаш? — заявих аз — животното не може да ме убие.

При вида на гущера от гърдите на фона се изтръгна продължително „Айии“ от удивление. Най-сетне той успя да откъсне омагьосаните си очи от него и да се обърне към мен.

— Това лекарство — каза с хрипков глас той — добро ли е за чернокожите?

— Това лекарство е чудесно и за чернокожите.

— И чернокожият няма да умре?

— Няма, приятелю.

Фонът се облегна и ме изгледа удивен.

— Ва! — възкликна накрая той. — Това лекарство е чудесно!

— Искаш ли да опиташ това лекарство? — попитах небрежно аз.

— Ъ... ъ... да, да, чудесно — отвърна нервно фонът.

Преди да успее да промени решението си, аз поставих сцинка обратно в сандъчето и приготвих нова смес от боракс и вода. Показах на фона как да я размаже и той дълго и мълчаливо я разтрива върху огромните си ръце. После донесох сандъчето, извадих сцинка и му го подадох.

Напрежението достигна своя връх. Кръгът от съветници наблюдаваше със затаен дъх и изпънати от напрежение лица, а фонът облиза устни, протегна ръка към сцинка, отдръпна я нервно, после

отново се присегна. Ръката му се сведе над изпъстреното влечуго и за миг го обзе несигурност, но после пое дълбоко въздух и сграбчи здраво гущера през средата на тялото.

— Ааа! — въздъгнаха силно членовете на съвета.

— Ииии! Аз го държа — изрева фонът, стиснал толкова силно нещастния сцинк, че се уплаших да не го умори.

— Не го стискай толкова силно — помолих го аз. — Ако го стискаш така, ще го убиеш.

Парализиран от смесеното чувство на ужас и наслада, породено от собствената му смелост, фонът само седеше и гледаше с широко отворени очи сцинка в собствената си ръка и повтаряше „Държа го... държа го...“, докато накрая се принудих да взема нещастния сцинк и да го върна в сандъчето.

Фонът огледа ръцете си, после вдигна към мен лице, грейнало от детски възторг. Членовете на съвета бърбореха нещо възбудени. Фонът размахва ръце към мен и започна да се смее. Той се смя, смя, смя, удряше бедра с ръце, превиваше се на стола, кашляше, от устата му пръскаха слюнки, докато от очите му рукоуха сълзи. Смахът му бе толкова заразителен, че и аз започнах да се смея, а скоро след това към нас се присъединиха и съветниците. Ние седяхме, тропяхме с крака и така се заливахме в смях, като че няхахме намерение да спираме. Най-после двама-трима от съветниците се търкулнаха, останали без дъх, на пода, а фонът се облегна изнемоощал и разтърсван от време на време от пристъпи на весел смях.

— Защо се смееш? — едва успях да промълвя на края.

— Много весела работа — отвърна фонът, разтърсван от нови изблици смях. — От много дълго време, още от дете, се страхувам от това животинче. Ва! Много се страхувах от него. Сега ти ми даде лекарство и аз повече не се страхувам от него.

Той се облегна отново на стола и при тази мисъл пак се разкиска.

— Куге-фонг-гу, твоето време отмина. Вече не се страхувам от тебе — мълвеше задавено той.

Малко по-късно, когато чак коремите ни заболяха от смях, ние изпихме чашите си и фонът тръгна към своята вила, стиснал внимателно в ръка малко пакетче с боракс. Макар и това лекарство да може да се използва успешно срещу куге-фонг-гу, гущерите агами и гекони, аз го предупредих в никакъв случай да не го използва против

отровни змии. Както се и надявах, на следващия ден, вестта, че фонът е държал в ръцете си кве-фонг-гу, след като се е имунизирал с моето лекарство, и е оживял след тази среща, се коментираше навсякъде. Бафутските гончета дойдоха след обяд при мен и ми се усмихнаха обезоръжаващо.

— Какво има? — попитах студено аз.

— Маса — започнаха гончетата, — дай ни от лекарството, което даде и на фона, и ние ще отидем да ловим кве-фонг-гу за маса.

Още същата вечер получих две пълни кутии с прекрасни сцинки, обитаващи планинските пасища. Заобиколени от тълпа почитатели, бафутските гончета пиеха ечемичена бира и разказваха за ловните си приключения от този ден, без съмнение солидно украсени. Докато ги слушах, седнал на верандата, аз написах бележка до най-близкия магазин на ОАК^[1] с молба да ми изпратят още един пакет боракс. Мислех си, че може отново да ми потрябва.

[1] ОАК — Обединена африканска компания (бел.пр.) ↑

МАСКИРАНАТА ЗМИЯ-ЧЕРВЕЙНИЦА

След няколко седмици хората, които ми носеха животни, намаляха до няколко души дневно поради обстоятелството, че по това време вече бях събрал достатъчно екземпляри от по-обикновените видове животни и отказвах да купувам повече от тях. Верандата пред спалнята ми бе отрупана с различни клетки, съдържащи най-фантастичната колекция от бозайници, птици и влечуги. Сутрините и по-голяма част от вечерите ми бяха посветени на грижи по тях. Дните ми бяха изпълнени с работа, но никога скучни. Наблюдаването на навиците на моите екземпляри, тяхното поведение по отношение на мен и новите за тях условия ми доставяше безкрайно удоволствие. Същото се отнасяше и до живота в Бафут. Понеже работех на верандата, там всъщност се намирах на високо наблюдателно място, откъдето се откриваше чудесен изглед към пътя, двора и къщата на фона. Надникнех ли през разкъсаната плетеница на бугенвилията, виждах как многобройните жени, деца и съветници на фона ходят насам-натам, виждах също така и непрестанното движение на бафутчани по пътя. От верандата ставах свидетел на много сцени, разиграваци се на пътя точно под мен, а като се пресягах и взимах бинокъла, наблюдавах и най-малката промяна в изразенията на лицата на актьорите.

Една вечер забелязах по пътя стройна и красива девойка. Тя се поспираше и провлачваше крака, като че чакаше някой да я настигне. Премина под вилата и тъкмо се канех да я поздравя, видях след нея да се задава тичешком як момък с изкривено в свирепа гримаса лице. Той извика рязко, девойката се спря, извърна се и на красивото ѝ начумерено лице се изписа непокорство. Младежът явно се раздразни от това. Той спря пред нея и ѝ заговори със силен и гневен глас, като енергично жестикулираше с ръце, а на тъмното му лице проблясваха само очите и зъбите. Девойчето стоеше неподвижно пред него, но по устните му играеше едва доловима подигравателна усмивка. След малко на сцената се появи и трети актьор: по пътя дотича една

старица. Тя размахваше бамбукова пръчка в ръка и крещеше колкото има сили. Мъжът не обърна внимание на новодошлата и продължаваше своя едностранен разговор с момичето. Старицата се въртеше около двамата, размахваше бамбуковата пръчка, крещеше с писклив глас, а плоските ѝ сухи ненки подскачаха нагоре-надолу. Колкото по-силно крещеше старицата, толкова по-силно викаше мъжът, а колкото по-силно викаше той, толкова по-навъсено ставаше девайчето. Старицата неочаквано се завъртя като дервиш на един крак и удари мъжа по раменете с бамбуковата пръчка. При това нападение той само протегна дългата си мускулеста ръка, измъкна пръчката от ръката на жената и я подхвърли високо във въздуха, така че тя прелетя през стената от червени тухли и падна в огромния двор. Старицата се смути за миг, после подскочи зад младежа и го ритна силно по задника. Той не обърна ни най-малко внимание на това, продължи да крещи на девайчето и жестикулациите му станаха все по-разпалени и по-разпалени. Момичето неочаквано изръмжа нещо в отговор и се изплю върху краката му.

До този момент в поведението на младежа нямаше нищо заплашително. Според мен именно жените се държаха зле с него и се възползуваха нечестно от държанието му. След това безцеремонно изплюване чашата на търпението му преля. При тази предателска атака той зяпна за миг от удивление, после се хвърли с гневен вик напред, сграбчи с едната си ръка момичето за гърлото, а с другата я заудря здравата по ушите, после я блъсна и тя падна на земята. Всички тези действия зашеметиха старицата. Тя се търкулна по гръб в канавката с такъв пристъп на истерия, какъвто не бях виждал дотогава. Затъркаля се от една страна на друга, удряше устата си с ръка и издаваше смразяващи кръвта кресъци, подобни на бойните викове на червенокожите индианци. От време на време преставаше да вика и започваше да пищи. Девайчето легеше в червената прах и горчиво хълцаше. Без да обръща внимание на старицата, мъжът приклепна край него и започна нещо да го увещава. След малко момичето повдигна глава и се усмихна през сълзи, а младежът скочи на крака, сграбчи китката на ръката му и двамата тръгнаха по пътя, оставяйки старицата да се въргаля и крещи в канавката.

Искрено казано, цялата случка крайно ме озадачи. Какво ли се бе случило? Може би момичето бе съпруга на този мъж. Вероятно му е

изневерила и той е разбрал всичко? Как се обясняваше тогава присъствието на старицата? Да не би пък момичето да бе откраднало нещо от този човек? А най-вероятно момичето и старицата са правили някаква магия на мъжа и той беше открил това. Така е, помислих си аз, магията обяснява всичко. Уморена от своя млад съпруг, жена му се е опитала да го отрови и е прибавила към храната му накълцани мустаци от леопард. Леопардовите мустаци, разбира се, е получила от старицата, която без съмнение е някоя добре известна местна вещица. Съпругът е заподозрял работата и жената е побягнала да търси помощ при вещицата. Съпругът е тръгнал след жена си, а вещицата (която е изпитвала известно задължение към своята клиентка) ги е последвала и двамата и се е опитала да оправи нещата. Току-що бях разработил цялата теория във форма, приемлива за списание „Широк свят“, когато се наведох над ръба на верандата и зърнах долу Якоб. Той надничаеше през живия плет към старицата, която продължаваше да се търкаля и да крещи в канавката.

— Якоб — извиках аз, — за какво е цялата тази врява?

Той повдигна глава и се закиска гърлено.

— Тази старица, са, е майка на младичката женичка. Младата женичка пък е съпруга на онзи мъж. Мъжът ходил цял ден из гората и когато се върнал в къщи, разбрал, че жена му не му е приготвила нищо за ядене. Мъжът се ядосал много и поискал да набие жена си. Жената избягала, мъжът я погнал да я бие, а старицата хукнала да бие мъжа.

Горчиво се разочаровах. Почувствавах, че Африка, този тъмен и тайнствен континент ме е измамил. Вместо на измислената сочна история с вещици и магически дози леопардови мустаци аз станах свидетел на обикновен домашен скандал с обикновените му съставни части — небрежна съпруга, гладен съпруг, несготвен обяд и една бъркаща се във всичко тъща. Почувствавах се истински излъган. Насочих отново вниманието си към сбирката. Както изглежда, най-много си изпати тъщата.

Не след дълго на терасата стана друга суматоха, в която аз изпълних централната роля. Едва много по-късно оцених целия хумор на положението. Късният следобед беше прекрасен. На запад се трупаха малки пухкави облачета и обещаваха великолепен залез.

Току-що бях изпил заслужената чаша чай. Седях на най-горното стъпало на огряното от залязващото слънце стълбище и се опитах да

науча една невероятно глупава новородена катеричка да суче мляко от навит на края на кибритена клечка памук. Прекъснах за миг това късащо нервите занимание и забелязах една пълна възрастна жена да се клатушка го пътя. Тя носеше извънредно малко парче плат около бедрата си и пушеше с дълга и тънка черна лула. Върху посивялата ѝ, късо отрязана коса се мърдаше малка кратунка. Когато достигна до стълбата, тя изтърси лулата, окачи я внимателно на завързана за пищната си талия връвчица, после се заизкачва към верандата.

— Добър ден, мамичко — извиках аз.

Тя се спря и ми се усмихна.

— Добър ден, маса — отвърна, сетне продължи да придвижва тялото си от стъпало на стъпало, задъхана от напрежение. Когато се добра до мен, постави кошницата до краката ми, облегна огромното си тяло на стената да си поеме дъх.

— Умори ли се, мамичко? — попитах аз.

— Ва! Много съм дебела, маса — обясни тя.

— Дебела ли! — отвърнах аз удивен. — Ти никак не си пълна, мамичко. Че ти не си по-дебела от мен!

Тя се засмя весело и огромното ѝ тяло се разтресе.

— Маса, ти ми се подиграваш.

— Ни най-малко, мамичко, казвам самата истина. Ти си дребна женица.

Тя се облегна по-здраво на стената и се запревива от смях, че съм я нарекъл „дребна женица“, при което огромният ѝ стомах и гърдите силно се раздрусаха. Най-сетне, когато смехът от шегата премина, тя посочи кратуната.

— Донесох ти едно животинче, маса.

— Какво животинче?

— Змия, маса.

Отпуших кратунката и надникнах вътре. Навита на кълбо, на дъното лежеше тънка, кафява змия, дълга двадесетина сантиметра. Познах, че е червейница — вид сляпа змия, която прекарва живота си в ровене под земята. По външен вид наподобява нашенския слепок и е съвсем безвредна. Вече притежавах пълен сандък от тези влечуги, но моята тлъстичка приятелка ми хареса толкова много, че не ми се искаше да я разочаровам, като ѝ откажа да купя змията.

— Колко искаш за тази животинка, мамичко? — попитах аз.

— Ех, маса, колкото ти кажеш.

— Змията да не е наранена?

— Не, маса, здрава е.

Обърнах кратунката нагоре с дъното и змията падна върху гладката веранда. Жената моментално побягна на другия край на верандата с учудваща за огромното ѝ тяло лекота.

— Ще те ухапе, маса — предупреди ме с висок глас тя.

Якоб се появи по това време да разбере какво става и при тази забележка изгледа жената със смразяващ поглед.

— Не знаеш ли, че маса не се страхува от такива работи? — попита той. — Маса има специално джуджу и змиите не го хапят.

— Аха, така ли? — отвърна жената.

Наведох се напред и вдигнах червейницата с ръка с намерение да я разгледам отблизо и да се уверя, че не е ранена. Обхванах внимателно тялото ѝ между палеца и показалеца и тя се нави на пръста ми. Както я наблюдавах, забелязах любопитна подробност — змията притежаваше големи и блестящи очи, каквито червейниците нямат. Вместо това откритие да ме стресне, аз продължавах съвсем глупаво да държа змията в ръка, дори се обърнах към Якоб.

— Якоб, погледни, тази змия има очи!

Докато говорех, изведнъж осъзнах, че държа в ръка не безобидна червейница, а някаква неизвестна змия с непознати качества. Преди да разтворя пръсти и я хвърля, змията се огъна грациозно и заби единия от отровните си зъби в меката част на палеца ми.

Не си спомням друг път да съм получавал подобен шок. Самото ухапване бе дреболия, нещо като бодване на игла, последвано от леко парещо усещане също като ужилване от оса. Хвърлих енергично змията и започнах да натискам с всички сили палеца, за да изтече повече кръв. Докато притисках пръста, спомних си три неща. Първо, в Камерун нямаше противоотровен серум; второ, най-близкият лекар отстоеше на около петдесет километра от нас и, трето, не разполагах с превозно средство, за да се придвижа до него. Тези мисли ни най-малко не ме окуражиха, затова започнах да смуча енергично палеца си, като не преставах да го стискам силно. Огледах се и установих, че Якоб е изчезнал. Тъкмо се канех да извикам гневно, той се появи тичешком на верандата, грабнал в едната си ръка ножче за бръснене, а в другата — разни превръзки. Под припряните ми нареждания той

стегна колкото се може по-силно превръзката около китката и под мишницата, след което с особен жест ми поднесе ножчето за бръснене.

Никога преди не съм си давал сметка, колко решителност е необходима да се резнеш сам с ножче за бръснене, нито пък ми е минавало през ума, че ножчето може да е много остро. След минутка на ужасно двоумение аз рязнах пръста си и веднага установих, че съм си нанесъл голяма и напълно безполезна рана на около сантиметър встрани от ухапаното място. Направих нов опит с приблизително същия резултат. Мина ми мрачната мисъл, че ако не умра от ухапването, ще загина вероятно от кръвоизлива в резултат на първата помощ, която си оказах. Спомних си със злоба за всички онези прочетени книги, в които се даваха указания, какво трябва да се направи след ухапване от змия. Всички без изключение съветваха да се направи разрез напреки на ухапаното място до дълбочината, до която е достигнал зъбът на змията. Много лесно е да се пишат подобни неща, но съвсем друго е да се приложат успешно на практика, особено ако пръстът, който трябва да разрежете, е собственият ви палец. Оставаше да се направи само едно, ако не исках да продължа да разрязвам пръста си с надеждата рано или късно да улуча мястото на ухапването. Аз поставих внимателно ножчето върху мекото на палеца, стиснах зъби, натиснах и дръпнах с всички сили. Този път операцията излезе сполучлива и кръвта шурна на всички страни. Спомних си, че трябва да поставя калиев перманганат, затова наръсих няколко кристалчета върху зейналата рана, после привързах ръката си с чиста носна кърпа. По това време ръката, китката и жлезите под мишницата ми чувствително се подуха, а в палеца си изпитвах режеща болка, макар и да не бях сигурен дали това се дължи на ухапването или на моята хирургическа намеса.

— Маса ще отиде ли на лекар? — попита Якоб с вперени в ръката ми очи.

— Как да отида на лекар — попитах раздразнено аз, — като нямаме никаква кола. Мислиш ли, че мога да отида дотам пеша?

— Маса, замоли фона за камионетката — предложи Якоб.

— Камионетка? — повторих аз с известна надежда. — Фонът има камионетка?

— Да, са.

— Иди тогава да го помолиш... бързо!

Якоб хукна надолу по стълбите и през огромния двор, а аз започнах да крача нагоре-надолу из верандата. Изведнъж си спомних, че в спалнята имам голяма, още неотворена бутилка с френско бренди и побързах да я намеря. Тъкмо отворих бутилката, и ми мина през ума, че всички книги, където се пише за ухапване от змии, са единодушни по въпроса за употребата на алкохол. Те сочат, че ухапаният от змия в никакъв случай не трябва да вкусва алкохол. Очевидно имаха предвид, че спиртът усилва сърдечната дейност и прави редица други странни за пострадалия неща. За минутка се подвоумих, стиснах бутилката в ръка, после реших, че ако ще се мре, по-добре да се умре във весело настроение, затова вдигнах бутилката и отпих от нея. Затоплен и окуражен, аз изскочих отново на верандата с шишето в ръка.

През двора бързаше голяма група, предвождана от Якоб и фона. Те приближиха голяма колиба, фонът отвори вратата и тълпата се вмъкна вътре, след което почти моментално изскочи отново навън, бутайки пред себе си стара и почти разкапана камионетка. Те я изтъркаляха през сводестата врата и оттам — на пътя. Там фонът се отдели от тях и се заизкачва бързо по стълбите на вилата, последван от Якоб.

— Приятелю — изрече задъхано фонът, — лоша работа!

— Така е — съгласих се аз.

— Твоето момче ми каза, че нямаш европейско лекарство против ухапване от змия. Вярно ли е?

— Вярно е. Понякога лекарите имат такова лекарство, но не зная.

— С божията благословия и лекарство ще се намери — каза набожно фонът.

— Ще пийнем ли нещо? — попитах го и размахвах шишето с брендито.

— Да, да — отвърна поразвеселен фонът — да пием. Пиенето е добро лекарство за такива работи.

Якоб донесе чаши и аз щедро налях. После отидохме до най-горното стъпало на стълбата да видим докъде е стигнала подготовката на моята линейка.

Камионетката бе престояла толкова дълго време в колибата, че, изглежда, всичките ѝ вътрешности бяха клеясали. Шофьорът човъркна нещо, двигателят се изкашля енергично на няколко пъти и затихна. Огромната тълпа около колата стесни обръча. Всички започнаха да

дават със силни гласове указания на шофьора, а той се наведе от прозореца и започна да ги ругае наред. Разправията продължи известно време, след което шофьорът слезе от колата и се опита да я запали с манивелата. Това има още по-малък успех, той се умори, предаде манивелата на един съветник и седна да си почине на стъпенката на автомобила. Съветникът повдигна полите си и започна да се бори мъжката с манивелата, но и той не успя да съживи двигателя.

Нарасналата до около петдесетина души тълпа се разкрещя. Всеки искаше да върти манивелата, затова съветникът предаде задължението си на тях и се присъедини към шофьора на стъпенката. Между тълпата се разгоря ожесточена борба кой да върти пръв манивелата. Всички ревяха, блъскаха се и изтръгваха поред манивелата едни други от ръцете си. Врявата привлече вниманието на фона. Той пресуши чашата и се приближи до парапета на верандата, като се мръщеше гневно. Наведе се напред и впери поглед към пътя.

— Ва! — изрева внезапно той. — Запалете най-послед този мотор!

Тълпата моментално утихна. Всички обърнаха погледи към верандата. Шофьорът и съветникът скочиха моментално от стъпенката на автомобила и се втурнаха към предницата на колата с учудващ ентузиазъм, който се поизпари, когато се озоваха там, защото манивелата беше изчезнала. Отново се вдигна врява, всеки обвиняваше съседа си, че я е загубил. Най-сетне я намериха и двамата направиха още няколко безуспешни опита да запалят двигателя.

Аз започнах да се чувствавам твърде зле, а смелостта ми намаля. Цялата ми ръка се поду чувствително, възпали се и започна да ме боли. В раменете също се появили силни болки и имах усещането, че държа жив въглен на дланта си.

Помислих си, че ми е необходим около час, докато стигна до лекаря, а ако камионетката не потегли скоро, щеше да има малко смисъл изобщо да отивам при него. Шофьорът вече бе капнал от въртенето на манивелата, когато неочаквано му дойде блестящата идея да бутат колата. Той обясни своето хрумване на тълпата и тя посрещна всичко с удоволствие и аплодисменти. Шофьорът се метна в колата, хората се струпяха зад нея и започнаха да бутат. Тя заръмжа ритмично,

тръгна бавно по пътя, зави зад ъгъла и заедно с хората изчезна от погледа.

— Скоро ще я запалят — усмихна се окуражително фонът и ми наля чашата — и ти ще отидеш на лекар веднага.

— Мислиш ли, че ще запалят колата? — попитах недоверчиво аз.

— Разбира се, приятелю — отвърна фонът и ме погледна обидено, — тази камионетка е моя, тя е чудесна. След малко ще я запалят, не се безпокой.

След малко отново се дочу ръмжение. Погледнахме от верандата и видяхме как камионетката отново се появи зад ъгъла, все още придвижвана, следвана като че от цялото население на Бафут. Тя се движеше като охлюв към нас и точно когато стигна до първото стъпало на стълбата, двигателят се задави няколко пъти и изведнаж забоботи. Всички закрещяха от възторг и заподскачаха весело по пътя.

— Ето че запали — обясни гордо фонът, да не би да съм пропуснал да забележа причината за всеобщото ликуване.

Шофьорът премина през сводестата врата в двора, направи завой, излезе отново на пътя, изсвири няколко пъти нетърпеливо с клаксона и едва не изпомачка своите доскорошни помощници. Двамата с фона пресушихме чашите и заслизахме по седемдесетте и пет стъпала. На последното стъпало фонът ме притисна до гърдите си и ме погледна сериозно в лицето. Явно искаше да ми каже нещо окуражително и ободрително. За миг се замисли дълбоко.

— Приятелю — изрече най-сетне, — ще ми бъде много мъчно за тебе, ако умреш.

Страхувах се, че гласът ми ще затрепери, затова само му стиснах ръка, надявам се достатъчно сърдечно, качих се на камионетката и с подскачания и друсане тръгнахме, като оставихме фона и неговите поданици, обвити в огромен облак червен прах.

След три четвърти час пристигнахме пред къщата на доктора и колата спря с внушително изскърцване на спирачките. Докторът стоеше на двора и разглеждаше мрачно една цветна леха. Когато се появих пред него, той ме погледна изненадано, приближи и ме заразглежда отблизо в лицето.

— Какво ви е ухапало? — попита той.

— Откъде знаете, че нещо ме е ухапало? — попитах аз, доста изненадан от неговата светкавична диагноза.

— Зениците ви са необикновено много разширени — обясни лекарят с професионално задоволство. — Та какво ви ухапа?

— Змия. Не зная каква змия, но ужасно боли. Струва ми се, че едва ли моето идване при вас има някакъв смисъл. Нямате серум, нали?

— Добре! — отвърна той с доволен глас. — Не е ли всичко това твърде любопитно? През последната си отпуска се снабдих с малко серум. Мислех си, че все може да ми потрябва. Стои вече шест месеца в хладилника.

— Благодаря на бога и за това.

— Влезте вътре, любезни приятелю. Много ми е любопитно дали серумът не се е вече развалил.

— Също и на мен — признах си откровено.

Влязохме в къщата. Аз седнах на един стол, а лекарят и жена му започнаха да изваждат бързо денатуриран спирт, игли за подкожни инжекции и разни други инструменти. След това лекарят ми направи три инжекции на палеца, съвсем близо до мястото на ухапването, и още няколко други в ръката. Те ми причиниха много по-голяма болка, отколкото самото ухапване.

— Чувствувате ли леко виене на свят? — запита бодро докторът, докато ми измерваше пулса.

— Чувствувам се ужасно гадно — отвърнах горчиво аз.

— Сега ви трябва чаша хубаво, силно уиски.

— Мислех, че алкохолът не е за препоръчване.

— Ами. Няма да ви навреди — отвърна той и ми наля една доста голяма чаша.

Никога по-рано не ми се е услаждало толкова много уискито.

— А сега — продължи докторът — вие ще спите при мен. След пет минути искам да сте в леглото. Ако желаете, преди това може да се изкъпете.

— Не може ли да се върна обратно в Бафут? — помолих го аз. — Всичките ми животни са там, а никой не би могъл да се грижи за тях, както трябва.

— Вие не сте в състояние да се върнете в Бафут, нито пък да се грижите за животни — отвърна строго той. — А сега, без много възражения — право в леглото. Може да си тръгнете утре сутринта, ако аз преценя, че сте достатъчно добре.

За моя изненада заспах дълбоко, а когато на следващия ден се събудих, чувствавах се прекрасно, макар и ръката ми да бе все още отекла и да ме наболяваше слабо. Закусих в леглото, после докторът дойде да ме види.

— Как се чувствувате? — попита той.

— Чудесно. Чувствам се толкова добре, че дори започвам да мисля, че змията е била напълно безвредна.

— Отровна е била. Казахте, че ви е ухапала само с единия зъб, а и вероятно сте я хвърлили толкова бързо, че не е имала време да впръсне в раната всичката си отрова. Ако беше сторила това, работата щеше да е малко по-различна.

— Може ли да се върна в Бафут?

— Разбира се, стига да се чувствувате годен за това, макар и да смятам, че ден-два едва ли ще можете да си служите с ръката. Ако продължава да ви безпокои, елате отново при мен.

Обзет от мисълта, че моите скъпоценни животни ме чакат непочистени и гладни в Бафут, аз така емнах нещастния шофьор, че той ме закара за рекордно време. Когато наближихме вилата, видях, че някой седи на последното стъпало. Това бе моята дебела приятелка от предния ден.

— Здравей, мамичко — поздравих аз и слязох от колата.

— Здравей, маса — отвърна тя, дигна се на крака и пристъпи към мен.

— Какво желаш? — попитах нетърпеливо аз, защото ми се искаше час по-скоро да отида при моите животни.

— Маса забрави ли? — запита учудено тя.

— Какво да съм забравил, мамичко?

— Ех, маса! — отвърна неодобрително тя. — Та маса не ми заплатил за онази чудесна змия, която му донесох.

ФОНЪТ И ЗЛАТНАТА КОТКА

Наближаваше краят на пребиваването ми в Бафут Събрах много животни и дойде време да ги превозя до главния лагер, да ги настаня в нови клетки и да ги подготвя за дългото пътуване. Неохотно уведомих всички ловци, че след седмица заминавам, да не би да донасят животни, след като вече съм заминал. Разпоредих се за пристигането на камиона и изпратих съобщение на Смит да ме чака. Дочул новината, фонът долетя бързо-бързо, стиснал бутилка в ръка, и направи всичко да ме убеди да остана. Обясних му, че въпреки моето желание не мога да остана повече. Бяхме ангажирали вече места за връщане, а това означаваше, че сбирката трябва да тръгне от Бафут на определената дата. Ако отложехме тръгването, щяхме да изпуснем кораба, а друг кораб нямаше да има в продължение на два месеца. С едно забавяне бюджетът на експедицията не бе предвидено да се справи.

— Ех, приятелю, съжалявам много, че трябва да си отиваш — каза фонът и напълни с джин чашата ми с веселото безгрижие на градински фонтан.

— И аз съжалявам много — отвърнах искрено, — но нямам възможност да остана повече в Бафут.

— Да не забравиш Бафут — изрече фонът и насочи дълъг пръст към мен, — винаги да си го спомняш с добро. Ти събра чудесни животни от Бафут, така ли е?

— Така е — отвърнах аз и посочих солидната камара клетки. — Много животни улових в Бафут.

Фонът кимна любезно с глава, после се наведе напред и хвана ръката ми.

— Когато се върнеш, разкажи на твоя народ, че фонът на Бафут ти е приятел и че ти е помогнал да заловиш всички тези животни, а?

— Всичко ще им разкажа — обясних аз. — Ще им разкажа още, че фонът е чудесен ловец, най-добрият ловец в Камерун.

— Чудесно, чудесно! — отвърна възхитен фонът.

— Не успях да намеря само едно животно — казах аз — и много съжалявам за това.

— Какво е това животно, приятелю? — попита той и се наведе неспокойно напред.

— Онази голяма горска котка със златистата козина и петната по корема. Показах ти една снимка, помниш ли?

— А-а! Онзи звяр! — отвърна той. — Истина казваш. Такова животно още не си уловил.

Той изпадна в мрачно мълчание и загледа навъсен бутилката джин. Чудех се дали не постъпих нетактично, като му споменах за този пропуск в моята сбирка. Животното, за което стана дума, се нарича златна котка — един от по-дребните, но най-красиви представители на котешкото семейство, обитаващ тази част на Африка. Знаех, че се среща често около Бафут, но ловците се отнасяха с по-голямо уважение към нея, отколкото към значително по-едрите сервал и леопард. Винаги когато показвах снимката на животното на ловци, те започваха да се подсмиват, да клатят глави и да ме убеждават, че е изключително трудно да се залови, че е „много свирепо“ и „много умно“ животно. Напразно предлагах големи възнаграждения не само за залавянето на животното, но дори за сведения за местонахождението му. Когато остана по-малко от седмица до моето заминаване, аз се примирих с мисълта, че златната котка ще липсва в моята сбирка.

Фонът се облегна на стола, примига и ми се усмихна заразително.

— Ще ти намеря това животно — отвърна той и закима важно с глава.

— Приятелю, след пет дена аз напускам Бафут. Как ще успееш да хванеш това животно за пет дни?

— Ще го хвана — отвърна твърдо фонът. — Почакай малко и ще се убедиш. Аз ще ти намеря това животно.

Той отказа да съобщи по какъв начин ще направи това чудо, но бе толкова сигурен в себе си, че започнах да се питам дали наистина няма да ми намери едно от тези създания. Когато обаче настъпи утрото на последния ден преди заминаването ми и от златната котка нямаше и помен, всичките ми надежди рухнаха. В изблик на голям ентусиазъм фонът беше обещал нещо, което не можеше да изпълни.

Денят бе навъсен и облачен, защото горе в планините дъждовният сезон започва по-рано, отколкото в равнината. Нито ниските и бързо преминаващи сиви облаци, нито ситният дъжд и редките тътени на гръмотевиците, носещи се от далечните планински вериги, ме караха да се чувствавам доволен, че напускам Бафут. Бях се привързал много силно към този спокоен, обрасъл с трева свят, към хората, които го населяваха. Беше ми много мъчно при мисълта, че ще трябва да се разделя с фона, когото бях обикнал и от когото се възхищавах. Той беше един чаровен и забавен другар.

Към четири часа след обяд дъждецът премина в проливен дъжд, който забули всичко наоколо, забарабани и заудря по покрива на вилата, по листата на палмовите дървета и превърна червената пръст на огромния двор в блеснало море от кървавочервена глина, изпъстрено с миниатюрните ямки от падащите дъждовни капки. Бях свършил с почистването и храненето на животните, разхождах се навъсен нагоре-надолу по верандата и наблюдавах как дъждът шиба и къса яркочервените цветове на бугенвилията. Багажът ми бе опакован, клетките — подредени и готови за товарене на камиона. Не знаех какво да правя, а и през ума не ми минаваше да излизам под ледения дъжд.

По едно време надникнах надолу към пътя и видях един мъж. Той шляпаше и се хлъзгаше по калта, понесъл голям чувал на гърба си. Изпълнен с надеждата, че носи някои редки животни, които щяха да разведрят лошото ми настроение, аз го наблюдавах нетърпеливо, но за съжаление той свърна от пътя, прецапа през огромния двор и изчезна през сводестата врата, водеща към чертозите на фона. Малко след като се изгуби от погледа ми, откъм малката вила на фона долетя силна глъчка, после утихна и остана само тъжното ромолене на дъжда. Прибрах се вътре и изпих самотен чаша чай. Нахраних нощните животни, които останаха малко изненадани, защото обикновено никога не ги хранех толкова рано, но тъй като очаквах фона да дойде да прекараме заедно вечерта, искаше ми се да съм готов с всичко преди неговото пристигане. Когато привърших работата си, дъждът бе преминал в лека мъглица, от която ръсеха ситни капчици. Ниските сиви облаци се поразкъсаха и тук-там засияха късчета кристално синьо небе. След час облаците се разпръснаха напълно и чистото и ясно небе се изпълни със светлината на залязващото слънце. Близко до къщата на

фона се зачуха удари на барабан, които все повече се усиливаха. Вратата към двора се отвори и през нея премина малка процесия. Първо се появи фонът, облечен с най-разкошните си роби в яркочервено и бяло и закрачи изящно през блестящите локви. Непосредствено зад него пристъпваше непознатият, когото видях в дъжда, все още с чувала на гърба си. Зад тях се движеха четирима съветници, а на самия край на процесията припкахе момченце в бяла роба и малка шапчица на главата, което биеше важно малко барабанче. Фонът очевидно идваше да ми направи последното си посещение в определен стил. Слязох по стълбите да го посрещна. Той спря пред мен, постави ръце на раменете ми и ме погледна съсредоточено право в лицето.

— Приятелю — изрече бавно и тържествено той. — Имам нещо за тебе.

— Какво? — попитах аз.

Фонът отхвърли с царствен жест широките си ръкави и посочи човека с чувала.

— Горска котка! — обяви той.

В първия момент не можах да се сетя, после изведнъж си спомних за животното, което фонът обеща да ми намери.

— Горска котка? Животното, което толкова много ми се искаше да притежавам? — попитах аз и не смеех да повярвам на ушите си.

Фонът кимна със спокойното задоволство на човек, свършил добре своята работа.

— Дай да я видя — казах нетърпеливо аз. — Бързо, развържи торбата!

Човекът постави торбата на земята пред мен. Забравих, че съм облякъл в чест на фона чисти панталони и клекнах на колене в калта, като се мъчех да развържа стегнатия възел на чувала. Засмян, фонът стоеше до мен като щедър дядо Мраз. Чувалът бе завързан с мокро и стегнато въженце. Както дърпах въженцето, от вътрешността на чувала се понесе странен и свиреп рев, който започна като тътнещ стон и с усиливането си се превърна в ръмжащ вой с такъв зловещ оттенък, че по гърба ми полазиха тръпки. Ловецът, съветниците и момчето с барабанчето се отдръпнаха няколко крачки назад.

— Внимателно, маса — предупреди ме ловецът, — този звяр е опасен. Много е силен.

— Завързани ли са му краката? — попитах аз и той кимна с глава.

Развързах и последното възелче, после разтворих бавно чувала и надникнах вътре.

Оттам, втренчило пламтящи очи в мен, ме гледаше такова красиво лице, че дъхът ми секна. Козината му бе къса, гладка, с наситен златистокафяв цвят, като цвета на див горски мед. Заострените му уши бяха долепени до главата, а горната устна бе подгъната леко и дръпната назад, при което се откриваха млечнобели зъби и розови венци. Неговите очи обаче приковаха цялото ми внимание — големи и леко дръпнати назад върху златистото лице, те ме гледаха с такава студена ярост, та мислено благодарих, че краката му са завързани. Очите му бяха ледено зелени и блестяха на залязващото слънце като слюда. За миг се вгледахме един в друг, после златната котка оголи още повече зъбите си, отвори уста и нададе отново същия силен и ужасяващ рев. Завързах на бърза ръка чувала, защото не знаех дали добре са завързани краката ѝ. Съдейки по очите ѝ, тя нямаше да се церемони много с мен, ако можеше да се освободи.

— Харесва ли ти? — попита фонът.

— Изключително! — отвърнах аз.

Понесохме скъпоценния чувал нагоре по стълбата до верандата и аз извадих бързо едно животно от най-голямата и здрава клетка, която притеждавах. После изтърсих внимателно златната котка от чувала, търкулнахме я вътре, след което затворих и залостих вратата. Котката лежеше на една страна, съскаше и ръмжеше, но не можеше да се помръдне, защото предните и задните ѝ крака бяха завързани със здрава, подобна на лико връв. Прикрепих нож на една пръчка и с него разризах въженцата. Когато връзките паднаха, котката скочи само с едно гъвкаво движение на крака, хвърли се върху решетката, пхна една от златистите си лапи между пръчките и замахна към лицето ми. Едва успях да се отдръпна.

— Аха! — възкликна фонът и се разхихика — това зверче се ядоса много.

— Като нищо може да сдави и човек — отбеляза ловецът.

— Силно е, затова — съгласи се фонът и кимна с глава. — Лапата му е много силна. Пази се приятелю, иначе ще те нарани.

Пратих да донесат едно малко пиле от кухнята. Току-що заклано, още топло, аз го размахах пред решетките на клетката. Една златиста лапа отново се подаде със светкавична бързина през решетката, бели нокти се впиха в тялото на птицата и го притиснаха о решетката. Котката се приведе напред, сграбчи го за врата и със светкавично движение вмъкна цялата птица в клетката. След малко тя започна да се храни и между прътовете на клетката се разхвърча бяла перушина. Закрих почтително предната част на клетката с чувал и оставих котката да се наслади спокойно на храната си.

— Как улови това животно? — попитах ловеца, а той се ухили и започна да рови смутено с пръстите на крака си.

— Не чуваш ли? — подкани го фонът. — Да не си си глътнал езика. Говори!

— Маса — отвори уста ловецът и се почеса по корема, — фонът ми каза, че маса иска много да има това зверче. Три дни ходих из гората да го търся. Ходих, ходих, много се уморих, но не открих животното. Вчера вечер тази котка дойде до моето стопанство и удуши три пилета. Тази сутрин видях следи в калта, тръгнах по тях и те ме изведоха в гората. Дълго време вървах по следите, маса, и при един голям хълм видях котката.

Фонът се размърда на стола и погледна ловеца с блеснали очи.

— Да не лъжеш? — попита строго той.

— Не, маса — запротестира ловецът, — не лъжа.

— Добре — отвърна фонът.

— Видях горската котка — продължи ловецът, — котката вървеше към хълма. После отиде до едно място с много камъни и се пъкна в една дупка под земята. Погледнах дупката. В нея не можеше да се вмъкне човек. Много беше тясна. Върнах се обратно в къщи, взех добри кучета и ловджийска мрежа и пак отидох на същото място. Поставих мрежата до входа, запалих малък огън и започнах да навявам пушека в дупката.

Той спря да говори, подскочи на един крак и щракна с пръсти.

— Ва! Това зверче е много свирепо. Щом подуши пушека, взе да вика, ама много силно, и изскочи от дупката. Моите кучета се изплашиха и побягнаха. И аз се уплаших да не се хвърли отгоре ми, та също побягнах. След малко чух зверчето пак да реве и тихо-тихо отидох да видя какво е станало. Ва! Маса, зверчето се беше напъхало

право в мрежата, а мрежата здраво го държеше. Когато видях, че се е заплело, страхът ми мина, отидох при него, завързах му краката с въже и го донесох на маса.

Мъжът свърши своя разказ, после започна да ни гледа боязливо и да върти късото ся копие в двете ръце.

— Приятелю — казах му аз. — Ти си чудесен ловец. Ще ти платя добре за това животинче.

— Така, така — съгласи се фонът и махна царствено с ръце, — този човек се е потрудил много за тебе.

Платих му щедро, подарих му няколко пакета цигари и той си тръгна ухилен, като не спираше да повтаря:

— Благодаря, маса, благодаря — по целия път надолу по стълбите и чак докато гласът му затихна и престана да се чува.

Обърнах се към фона, който ме наблюдаваше със самодоволно изражение.

— Приятелю, благодаря ти много за това, което направи за мен — казах аз.

Фонът замаха с ръце, като че искаше да възпре думите ми на благодарност.

— Няма нищо, приятелю, това е дребна работа. Нямах да бъде хубаво да си тръгнеш от Бафут, без да си намерил животното, което търсиш. Съжалявам много, че си заминаваш, но когато погледнеш това чудесно зверче, ще си спомниш за Бафут, нали?

— Да — отвърнах аз, — а сега, приятелю, ще пийнем ли нещо?

— Чудесно, чудесно! — съгласи се фонът.

Като че да ни възнагради за мрачната утрин, залезът беше великолепен, най-величественият от тези, които бях виждал дотогава. Слънцето потъваше зад ефирна мрежа от бледи и издължени облаци. Когато се скри, облациите се превърнаха от бели в седефенорозови, а после пламнаха огненочервени със златисти краища. Небето се къпеше в най-нежни отсенки на синьо и зелено, тук-там проблясваха златисти петна. Показаха се и първите немошни и трепкащи звезди, чийто блясък се усилваше с падането на мрака. След малко изгря луната, кървавочервена отначало, после пожълтя и на края се превърна в сребърна. Всичко потъна в студената ѝ сребриста светлина и се появили тъмни като катран сенки.

Двамата с фона седяхме и пиехме до късно на слабата лунна светлина. След това той се обърна към мен и посочи вилата си.

— Струва ми се, че обичаш да танцуваш — каза той, — сега ще накарам да ни посвирят. Искаш ли да потанцуваме за последен път преди твоето заминаване?

— Да, искам — отвърнах аз.

Фонът се изправи, като залиташе, наведе се опасно над перилата на верандата и нареди нещо със силен глас на някого, който чакаше долу. След малко по двора започнаха да се движат светлини, женският оркестър на фона се събра на пътя пред вилата и започна да свири. Не след дълго се присъединиха и много други хора, включително и повечето от съветниците. Фонът се вслушваше известно време в музиката, размахваше ръце, усмихваше се, после се изправи и протегна към мен ръка.

— Хайде — подкани ме той — да вървим да танцуваме!

— Чудесно, чудесно — имитирах го аз и той изпадна във възторг.

Тръгнахме по обляната от лунната светлина веранда и стигнахме началото на стълбата. Фонът ме прегърна с дългата си ръка през рамо отчасти от приятелски чувства към мен, отчасти за опора и заслизахме по нея. По средата на стълбата моят приятел се спря, за да изпълни няколко танцови стъпки в ритъма на мелодията. Кракът му се заплете в пищната роба и ако не се държеше здраво за врата ми, щеше да се търкулне по стълбата чак долу на пътя. За миг двамата се вкопчихме един в друг и в стремежа си да запазим равновесие се олюляхме застрашително. Насъбралите се съпруги, деца и съветници ахнаха втрещени от ужас при вида на изпадналия в такава беда техен господар, дори и оркестърът престана да свири.

— Музика! Музика! — изгърмя гласът на фона, докато се клатушкахме върху стъпалата. — Защо спряхте да свирите?

Оркестърът засвири отново, ние възстановихме равновесието си и слязохме благополучно. Фонът се намираше в прекрасно настроение. Той настоя да ме хване за ръка и ние затанцувахме из калния двор, като газехме в локвите, а оркестърът пристъпваше с бързи крачки зад нас и свиреше малко задъхано. Когато пристигнахме в колибата за танци, фонът седна на трона да си почине, а придворните му заеха танцовата площадка. Използувах малка пауза и помолих фона да повика оркестъра, за да разгледам по-отблизо инструментите. Музикантите се

струпаха пред подиума, на който седяхме. Аз вземах подред всеки инструмент, а те ми обясняваха как се свири на него. За изненада на всички, в това число и на самия мен, аз успях да изсвирия на бамбуковата флейта първите няколко такта на една популярна песничка. Фонът остана толкова очарован, че няколко пъти ме кара да я повторя. Той започна да ми акомпанира на голям барабан, а един от членовете на съвета — на някакъв интересен, звучащ като сирена инструмент. Резултатът бе много далеч от всякаква музикалност, но ние засвирихме енергично и с чувство. После повторихме всичко отначало, понеже фонът искаше да чуе как ще прозвучи мелодията в акомпанимент на целия оркестър. Прозвуча твърде добре, защото барабаните заглушаваха напълно повечето от моите еднообразни тонове.

Когато изчерпахме всичките музикални възможности на мелодията, фонът изпрати да донесат нова бутилка и седнахме да наблюдаваме танцуващите. Бездействието скоро се отрази на моя приятел. След около час той започна да се върти на трона и да се въси на оркестъра. Фонът напълни чашите, наведе се напред и впи поглед в танцуващите.

— Този танц не е хубав — довери ми той.

— Чудесен е! — отвърнах аз. — Защо не ти харесва?

— Много е бавен — изтъкна той, после се наведе към мен и ми се усмихна подкупващо. — Искаш ли да танцуваме твоя специален танц?

— Специален танц, ли? — попитах аз, леко озадачен. — Какъв танц?

— Едно, две, три, ритни; едно, две, три, ритни! — пропя фонът.

— Ах, танцът, който ти хареса! Добре, щом искаш да танцуваме.

— Много ми хареса — отвърна убедено фонът.

Той ме заведе на танцовата площадка и ме хвана здраво за кръста, а всички останали, бърборещи и ухилени от удоволствие, се наредиха след нас. За да разнообразя малко танца, аз взех една флейта и я занадувах силно, не точно в такта, докато водех буйния танц по площадката, а след това и между колибите на жените на фона. Нощта беше топла и след половин час от това упражнение плувнах в пот и едва дишах от умора. Ние спряхме да си починем и да глътнем нещо освежително. Стана ясно, че моята конга е влязла в сърцето на фона.

Той седна с блеснали очи на своя трон и продължи да тактува с крака, пееше си тихичко и очакваше със зле прикрито нетърпение да си откъхне, за да ми предложи да повторим отново цялото представление. Реших да го накарам по някакъв начин да се откаже, защото за такава топла нощ конгата бе много изтощителна, а освен това при последния кръг си ожулих много лошо крака на една врата. Прехвърлих през ума си някои други, по-малко трудни танци, на които бих могъл да го науча и чиито мелодии да са лесни за изпълнението на оркестъра. Най-сетне се спрях на един танц, помолих да ми дадат флейтата и малко се поупражнявах на нея. После се обърнах към фона, който ме наблюдаваше с много голям интерес.

— Ако кажеш на оркестъра да научи тази мелодия, ще ти покажа още един европейски танц — казах аз.

— Ах! Чудесно, чудесно! — отвърна той с блеснали очи, обърна се и извика силно на оркестрантите да спрат, после ги накара да се наредят около подиума, откъдето им изсвирих мелодията. Те я научиха за удивително кратко време и дори прибавиха свои вариации. Фонът потропваше от удоволствие с крака.

— Чудесна мелодия! — каза той. — А сега ще ми покажеш ли танца?

Огледах се и погледът ми се спря върху младо девойче, което забелязах по-рано. Притиснах го, доколкото приличието позволяваше (понеже нямаше никакви дрехи отгоре си), и се понесохме по танцовата площадка в бърза полка. След минутно колебание моята партньорка схвана чудесно стъпките и ние се запокланяхме и заподскачихме съвсем стилно. За да покаже колко му харесва новият танц, фонът започна да пляска с ръце и незабавно всичките му придворни последваха неговия пример. От началото пляскаха нормално и спокойно, но понеже бяха африканци, скоро превърнаха пляскането в ритъм на танц. Двата с момичето се завъртяхме пет пъти в кръг из голямата танцова площадка, след което се принудихме да спрем да си починем. Когато достигнахме подиума, фонът ми подаде пълна до горе чаша с уиски, а като седнах, ме потупа по гърба.

— Чудесен танц! — каза той.

Кимнах с глава и отпих от уискито. Едва поставих чашата, фонът ме сграбчи за ръката и ме издърпа отново на танцовата площадка.

— Ела — покани ме настоятелно той, — ела да ми покажеш този танц.

Започнахме, прегърнати, да танцуваме полка из помещението. Танцът ни не беше много успешен, понеже робите на моя партньор се усукваха в краката ми и ни принуждаваха да спираме. Тогава се налагаше да изчакаме търпеливо, докато цяла тълпа съветници ни отмотаеха, след което продължавахме танца: едно, две, три, подскок, но стигаме до отсрещния ъгъл и отново дългите му роби ни увиваха като пашкул.

Най-сетне погледнах часовника си и открих за най-голям ужас, че е станало три часа след полунощ. Сбогувах се неохотно с фона и си тръгнах. Фонът и всичките му придворни ме изпратиха до огромния двор, където се разделихме. Когато се изкачих по стълбите към вилата, обърнах се и ги погледнах. Под мигащата светлина на ветроупорните фенери всички танцуваха полка. Фонът танцуваше и подскачаше сам сред тях, после протегна дългата си ръка и извика: „Лека нощ, приятелю, лека нощ!“ Аз също му махнах с ръка, влязох вътре и се пяхнах блажено в леглото.

На следващия ден към осем и половина часа сутринта сбирката бе вече натоварена и подредена върху камиона. Невероятно голям брой бафутчани надойдоха да се сбогуват и да ме изпратят. Започнали да пристигат от рано сутринта, те стояха сега наредени от двете страни на пътя, разговаряха и ме чакаха да тръгна. Беше вдигнат вече и последният товар, когато звуци от барабани, флейти и викове оповестиха пристигането на фона, който идваше да се сбогува. Той носеше чисто бяла роба и виненочервена шапчица, както в деня на пристигането ми. Придружаваше го неговата разноцветна свита. Той приближи и ме прегърна, после задържа ръката ми в неговата и се обърна с няколко, произнесени бързо изречения към насъбралите се бафутчани. Когато завърши, от тълпата се понесе силно „аррр“, след което всички запляскаха ритмично с ръце. Фонът се обърна към мен и повиши глас.

— Моят народ съжалява много, че напускаш Бафут. Всички ще си спомняме за теб, а и ти няма да забравиш Бафут, нали?

— Никога няма да забравя Бафут — отвърнах искрено и се мъчех да надвикам силното и непрестанно пляскане на стотиците черни ръце.

— Добре — отвърна доволен той, после стисна прочувствено ръката ми. — Винаги ще си спомням за теб, приятелю. Никога няма да забравя щастливите дни, които прекарахме заедно. Дано с божията воля пристигнеш благополучно в своята родина. Добър път, приятелю, на добър час!

Камионът тръгна надолу по пътя, а ръкоплясканията ставаха все по-бързи и по-бързи, докато накрая зазвучаха като удари на дъждовни капки върху тенекиен покрив. Бавно и с друсане достигнахме завоя. Обърнах се назад и видях оградения от голи човешки тела път. Хората продължаваха да пляска с ръце. На края на този булевард от размахани ръце и блестящи зъби се издигаше една висока фигура в ослепително бели дрехи. Фигурата повдигна огромната си ръка и махна за последно с богом. Камионът зави рязко и пое нагоре по пътя от червена пръст, който се виеше из блесналите златисти хълмове.

ЗООЛОГИЧЕСКА ГРАДИНА В ПАЛАТКИ

Едно от най-неприятните неща за колекционера на диви животни е, че той рядко може да опознае което и да е от своите животни по-рано от края на експедицията. Първите четири месеца те не представляват за него нищо друго, освен животински екземпляри, защото не му остава време да ги наблюдава отблизо и да си изгради пълна представа за тях. Той се грижи за удобното им настаняване, храни ги и ги почиства. Не може да направи нищо повече, понеже цялото му свободно време е посветено на усилията да обогатява менажерията си. Към края на експедицията сбирката се разраства дотолкова, че от работа не му остава време да обикаля по-далеч из околните местности. Тогава настъпва периодът, през който започва да се осланя изключително на местните ловци за нови екземпляри. Принуден да стои по цял ден в лагера, той има вече възможността да опознае събраните животни. Когато се завърнах от Бафут, нашата сбирка бе достигнала тъкмо тази фаза. Ние притежавахме вече не само населяващи планинските пасища животни. През време на престоя ми в планините Смит бе увеличавал непрестанно сбирката с представители на местната горска фауна. Под покрива на нашата огромна палатка насъбрахме много и разнообразни животни, достатъчни, за да основем малка зоологическа градина.

И така, след като се завърнах в горещия и влажен главен лагер, разположен на бреговете на река Крос, аз започнах да опознавам за първи път някои от моите, заловени в планинските пасища животни. Да вземем например случая с даманите. Преди да ги отведа в главния лагер, имах впечатлението, че са твърде глупави създания, чийто единствен стремеж се свежда до хвалбата със своите родственици. Всеки ще бъде извинен, ако на пръв поглед вземе дамана за обикновен член на голямото семейство гризачи. Когато ги наблюдавате как хрупат листа или гризат сочна коричка, може да допуснете, че са родственици на зайците. Това би било голяма грешка, понеже даманът е копитно животно, т.е. принадлежи към разряда, който обхваща говедата, елена, свинята и конете. Най-близкият роднина на дамана не е заекът, а колкото и невероятно да звучи — слонът. По костната структура на

стъпалото и други анатомични особености даманът е класиран по-близо до слона и носорога, отколкото до което и да е друго животно. Тези сведения карат хората да смятат, че зоолозите не са с всички си, защото даманът прилича на слон толкова, колкото слонът на колибрите. Все пак родството става още по-ясно, ако човек се задълбочи в повече анатомични подробности и особено в структурата и разположението на зъбите. Честно казано, това беше всичко, което знаех за дамана.

След пристигането ми в главния лагер преместих стария женски даман, който захапа крака на бафутското гонче, и неговите две дебели бебета от малката в много по-голяма клетка. Тя им предоставяше не само достатъчно пространство за движение, но и отделно помещение за спане, където можеха да се оттеглят, ако пожелаеха да останат насаме. В тази именно клетка открих няколко характерни за тях подробности, които не бях забелязал по-рано. Преди всичко те притежават така наречените „клозетни навици“, тоест винаги оставят изпражненията си на едно и също място в клетката. Дотогава не знаех каква благодат за отрудения колекционер представлява животно с такива навици. Веднага след като разбрах какво означава малката купчина тор в ъгъла на клетката всяка сутрин, аз се заех да улесня почистването ѝ. Чисто и просто поставих вътре кръгла и плитка тенекиена кутия за отходно място. За голямо мое неудоволствие на следващата утрин установих, че са отхвърлили предложението ми. Просто бяха избутали консервната кутия и оставили изпражненията си на обичайното за тях място. Следващата вечер отново поставих кутията, но този път сложих вътре малко от собствените им изпражнения. За мое най-голямо удоволствие на другия ден кутията бе пълна с изпражнения, а подът на клетката — съвсем чист. След това почистването на клетката ми отнемаше приблизително пет минути — просто изтърсвах кутията, измивах я и я поставях отново в ъгъла. Почистването на даманите ми доставяше истинско удоволствие.

По навиците си бузестите плъхове се различаваха напълно от даманите. Тези големи колкото малки котенца гризачи живееха в съседната на даманите клетка. Те принадлежат към неприятната група животни, които не могат или пък не желаят да ходят по голяма нужда освен във вода, при това предпочитат течаща. В естествената си среда вероятно използват за тази цел потоците, при което водите отнасят изпражненията, за да наторят някое растение надолу по течението. В

клетката не можех да доставя на бузестите плъхове никакъв поток, затова те използваха естествено съдинката с вода за пиене. Няма нищо по-неприятно от това да поставите в клетката хубаво чисто съдче, пълно догоре с кристално бистра вода и пет минути по-късно да откриете, че наподобява съд, пълен с течен тор. Безпокоях се много, защото през горещините животните постоянно се нуждаеха от прясна вода за пиене, а плъховете замърсяваха водата, преди да са успели да я вкусят. След много безуспешни опити да ги принудя да се откажат от този навик аз започнах да им слагам голям съд с вода, който им служеше за тоалетна, и да им давам в изобилие сочни плодове за ядене, като се надявах, че те ще утоляват по този начин жаждата си.

Но да се върна отново към даманите. В Бафут бях решил, че те са тъпи и недружелюбни животни, които прекарват живота си, като седят на задниците си, дъвчат листа и гледат с безизразни очи. В главния лагер открих, че дълбоко съм се заблуждавал, защото пожелае ли, даманът става игрив като агне. Старата женска се излягаше привечер в обляната от слънчева светлина клетка с такава важност, като че беше статуя на лъв от Трафалгарския площад, и започваше да дъвче замислено пресния спанак или купчина листа от маниока, докато малките ѝ си играеха. Те лудуваха бясно и въодушевено. Първо се гонеха в кръг из клетката. Понякога се затичваха право към гладката дървена стена и аз с учудване гледах как се изкачват по нея почти до тавана, преди да тупнат на земята. Когато се уморяваха от тези смъртоносни салта, те се заемаха с едрото и отпуснато тяло на майка си. Едното се качваше на гърба ѝ, а другото го нападеше и се опитваше да го събори. От време на време двете се покачваха едновременно върху гърба на майка си и се вкопчваха в смъртоносни схватки, а майка им лежеше неподвижно и дъвчеше непрестанно, като че изпаднала в транс. С най-голямо удоволствие наблюдавах тези игри, досаждаше ми само, че понякога играеха до късно през нощта, особено когато имаше луна. Изключително трудно е човек да заспи, когато две малки даманчета лудуват в клетката си и вдигат шум колкото два биещи се жребеца, затворени в общ яхър. Аз се надигах в леглото, извиквах заплашително: „Тишина“ и те утихваха за около половин час. Тъкмо се унасях в сън, отново ме събуждаше думкането по дърво, дрънчането на тела от мрежите или мелодичното изтракване на някой подритнат тенекиен съд за храна. Даманите в никакъв случай не бяха тъпи животни.

Друго създание, което започна да си показва рогата след пристигането в главния лагер, бе черноухата катеричка — онова животинче, което предизвика такава бъркотия по стълбите на вилата в Бафут. Откъде да съм знаел тогава, че този епизод само е загатвал за онова, което тя е в състояние да направи, щом си го науми, защото единственото ѝ удоволствие в живота като че бе да побегне нанякъде, а после да я преследва цяла тълпа хора. Както вече споменах, тя беше съвсем бебче тогава и за кратко време, след като я получих, се опитоми дотолкова, че ми разрешаваше да я взимам от клетката и да я поставям на рамото си, където присядаше на задните крака и проучваше ухото ми с надеждата, че съм се сетил да скрия в него орехче или друго вкусно нещо. Ако в стаята имаше не повече от трима, четирима души, тя се държеше изключително благопристойно. Видеше ли повече хора обаче, обземаше я нечестивото желание да бъде преследвана. Отначало смятах, че големите хорски тълпи я тревожат и плашат и тя се опитва да избяга от тях. Скоро открих, че няма нищо подобно. Разбереше ли, че нейните преследвачи изостават, тя спираше, присядаше на задните си крака и ги изчакваше да я застигнат. Най-смешното беше, че нарекохме този малък мошеник Сладура (поради това че бе много послушен и с чудесен характер), преди да открием пороците му. Сладура организира първото надбягване три дни след като го настанихме в голямата палатка.

Водата на лагера държахме в два огромни варела за бензин, поставени близо до кухнята. Затворниците от местния затвор ги пълнеха всеки ден с вода. Това беше весела група мъже, облечени в белоснежни ризи и къси панталони, които всяка сутрин се катереха уморително по хълма към лагера, поставили върху бръснатите си глави напълнени догоре с вода газени тенекии. Зад тях, облечен във внушителна сивобежова униформа, се движеше надзирателят. Медните му копчета блестяха на слънцето, а в ръката си размахваше сръчно къса полицейска палка. Затворниците, чийто престъпления варираха от дребни кражби до непредумишлени убийства, вършеха еднообразната си работа със силно чувство за хумор, а когато ги поздравявах, лицата им светваха от удоволствие. Веднъж седмично ги черпех с цигари, а техният надзирател (който изпиваше чаша бира с мен) им разрешаваше да се поразходят из лагера и да погледат животните. Това разнообразие им доставяше рядко удоволствие и те се трупаха пред маймуните,

превиваха се от смях при техните номера или пък надничаха в сандъка със змиите, и изтръпваха възбудено.

Сутринта, за която искам да разкажа, се канех да храня Сладура, когато пристигнаха затворниците. Те минаваха един след друг пред мен с блеснали от пот лица, усмихнати приятелски, и ме поздравяваха: „Добро утро, маса. Ние пак дойдохме... Донесохме вода за маса... Здравсти, маса...“ и така нататък. Надзирателят ми отдаде чест по войнишки, страшно стегнато, след което ми се усмихна като малко момче. Докато изпразваха газените тенекии във варелите, аз извадих Сладура от клетката, поставих го върху дланта на ръката си и му дадох да си гризе парченце захар. Катеричката постави захарта в уста, огледа се и зърна застаналите близо до кухнята група затворници, които бъбреха и си разказваха пикантни вицове с кухненския персонал. Като се увери, че има достатъчно хора за гоненица, катеричката стисна поздраво захарта, скочи леко от ръката ми и се затича по поляната на лагера. Опашката ѝ се развяваше като подухван от ветреца пламък. Хукнах след нея, но преди да успея да направя и няколко крачки, тя се добра до гъстите храсталаци, които ограждаха нашия лагер, пхна се в тях и изчезна от погледа. Помислих си, че загубих катеричката завинаги, затова нададох такъв тревожен вик, че всички захвърлиха работата си и се втурнаха към мен.

— Зверчето избяга! — изкрещях аз на затворниците. — Давам пет шилинга на онзи, който го залови.

Резултатът от моето предложение беше смайващ. Затворниците оставиха газените тенекии и се втурнаха към храстите, следвани по петите от своя надзирател, който захвърли и палката, и шапката си, за да не му пречат на движенията. Целият ми персонал се включи в преследването. Всички минаваха с трясък през храсталаците и ниския подраст и търсеха Сладура. Те претърсиха основно цялата околност, но от животинчето нямаше и следа. Най-сетне открихме, че малката пакостница си седи на клончето на ниско храстче, наблюдава търсещите я насам-натам хора и спокойно си хруска бучката захар. Когато разбра, че е открита, тя скочи на земята, пресече отново полянката пред лагера и се затича по пътеката, която водеше нагоре по хълма, преследвана по петите от задъхана тълпа — надзирателя, затворниците и моя персонал. Те изчезнаха от погледа и скоро над лагера пак се възцари тишина. Това не трая дълго. След няколко минути

Сладура отново се появи на върха на хълма, спусна се тичешком в лагера, премина светкавично през голямата палатка, пхна се в своята клетка и най-невинно започна да гризе парченце захарна тръстика. Като мина половин час, надзирателят, затворниците и моят персонал започнаха един по един да се завръщат разгорещени и потни в лагера. Те ми съобщиха, че животното избягало и сега без съмнение е някъде дълбоко в гората. Когато им посочих Сладура (който се бе вече нахранил и спеше спокойно) и им разказах как се е върнал, те ме зяпнаха от учудване. После, понеже са си африканци, оцениха веселата страна на цялото положение. Те започнаха да се превиват из лагера от смях и заудряха бедрата си, докато от очите им потекоха сълзи. Надзирателят изпадна в такова веселие, че се опря, задавен от смях, върху един от затворниците.

След това надзирателят и затворниците ежедневно носеха по някакъв подарък на животинчето, което ги накара така много да тичат и което „така майсторски ги изигра“. Понякога това беше парченце захарна тръстика, шепа фъстъци, късче маниока или хляб. Каквото и да бе, Сладура се изправяше пред телената решетка и поемаше с радостни цвъртения подаръка. Затворниците се трупаха наоколо и почваха отново да споменават или да разказват на някой новодошъл как са гонели катеричката. После всички започваха да се смеят и да хвалят Сладура за неговата изкусна тактика на спринтьор. Това беше първата от многобройните поразии, които Сладура правеше в лагера.

От многото най-разнообразни животни, които ни донесоха в главния лагер, около една пета бяха новородени. Макар и очарователни, тези дребосъчета ни създадоха много допълнителна работа, защото всяко новородено животинче изисква такива грижи и внимание, каквито са нужни и за бебето на човека. Привързахме се силно към всички тези малки създания, но едни от най-очарователните и същевременно най-големи палавници бяха три дребосъка, които нарекохме „бандитчетата“. Това бяха кусиманси — вид мангусти, които се срещат много често из гората. Възрастните са колкото едри морски свинчета. Те имат гъста и груба шоколадовокафява козина, пухкави опашки и дълги заострени личица с розови нослета, направени като че от гума, и кръгли, изпъкнали очички. Когато пристигнаха, „бандитчетата“ бяха на ръст колкото малки плъхчета и тъкмо бяха прогледали. Козината им имаше светлочервен цвят, стърчеше на туфички и снопчета по целите им тела и ги правеше да приличат повече на малки таралежчета. Най-забележителната част от анатомията им бяха носовете — дълги, светлорозови и толкова гъвкави, че се извиваха насам-натам подобно на миниатюрни слонски хоботчета. Отначало ги хранехме с мляко, към което прибавяхме калций и рибено масло. Задачата никак не беше лесна. Те пиеха повече мляко, отколкото което и да е друго новородено животинче и цялата работа се усложняваше много, защото бяха съвсем малки да сучат от бутилка, както останалите. Наложих се да ги храня с тампонче памук, който увивах на върха на клечица, потапах го в млякото и после ги карах да смучат от него. От началото този начин се оказа отличен, но когато от венците им се подадоха малки остри зъбки, те станаха просто нетърпими. Бяха толкова лакоми, че стискаха памука в уста и се държаха като булдози за

него, отказваха да го пуснат и по този начин не ми позволяваше да го потопя отново в млякото. В много случаи стискаха толкова силно, че памукът се изхлузваше от върха на клечицата и правеха опит да го глътнат. Аз бръквах с пръст в устата им и хващах изчезващия в гърлото памук и така ги спасявах от задушаване. Бръкнех ли с пръст в устата им, те винаги повръщаха и веднага отново огладняваха, затова се налагаше цялото представление да се повтаря отново. Всеки, който се хвали с търпение, трябва да се опита да храни от ръка новородени кусиманси.

Когато зъбите им пораснаха и се научиха да ходят, „бандитчетата“ започнаха да проявяват ужасно любопитство и се стараеха да пъхат навсякъде розовите си нослета. Те живеяха в така наречените от нас ясли — няколко кошници, в които държахме всички малки животинчета, поставени между двете ни легла, за да може по-лесно да се пресягаме и да им държим бутилките при нощните хранения. Капакът на кошниците на „бандитчетата“ не се затваряше много добре и не след дълго те се научиха да го отворят. Тогава изпълзваха навън и тръгваха да оглеждат лагера. Това ни създаваше големи грижи, понеже тези животинчета, изглежда, бяха лишени от страх и пъхаха носове еднакво свободно както в клетките на маймуните, така и в сандъците на змиите. Единствената цел в живота им беше да търсят храна и те слагаха в уста всичко, което намираха, с надежда, че ще се окаже вкусно. По това време имахме една напълно пораснала женска маймуна колобус. Това животно притежава прекрасна и гъста, наподобяваща коприна козина от дълги, черни и бели косми и дълга, пухкава, също чернобяла опашка, с която, изглежда, много се гордееше. Към нея тя проявяваше изключителни грижи и винаги я поддържаше чиста и блестяща. Един ден „бандитчетата“ се измъкнали от яслите и заскитали да търсят нещо за ядене около клетките на маймуните. Колобусът си почивал в клетката и се препичал на слънце, а дългата му прекрасна опашка била провряна през решетката и лежала отвън на земята. Едно от „бандитчетата“ открило този интересен предмет и тъй като изглеждал безстопанствен, втурнало се и впило малките си остри зъбки в него, за да разбере става ли за ядене. Останалите двама разбрали, че първият е открил нещо, присъединили се моментално към него и също захапали опашката. Нещастната маймуна изревала силно от ярост и уплаха и се покатирила на върха на клетката, но не успяла да се отърве

от „бандитчетата“. Те стискали здраво опашката като менгемета и с изкачването си маймуната издигала и тях от земята. Когато пристигнах на местопроизшествието, те висяха на около тридесетина сантиметра над земята, полюляваха се бавно и ръмжаха зад стиснатите си зъби. Няколко минути се мъчех да ги накарам да пуснат опашката на маймуната. Най-сетне успях само защото им духнах цигарен дим в лицата и те се разкихаха.

Когато „бандитчетата“ пораснаха и ги отделихме в специална клетка с помещение за спане, поднасянето на храната им се превърна в трудно и опасно занимание. Те толкова се вълнуваха при настъпване на времето за хранене, че впиваха зъби във всичко, което дори най-незначително наподобяваше храна, затова пазехме много ръцете си. Вместо като всички свестни животни да изчакат поставянето на блюдото с храната в клетката, те скачаха през отворената врата към него, събаряха го от ръцете ни, падаха вкупом на земята и пицяха от безсилен гняв. В края на краищата ми дотегна това мълниеносно стрелване на „бандитчетата“ всеки път, когато отивах да ги храня, и разработих един план. Настъпеше ли време за хранене, двама души приближаваха клетката и „бандитчетата“ започваха да пицят и се нахвърляха с ококорени от вълнение очи върху решетките. След това един от нас започваше да удря по вратата на тяхното спално отделение. Зверчетата смятаха, че поставяме храната там, и се хвърляха към него, като се биеха и драцеха кой да се добере пръв. В цялата тази залисия имахме само две секунди на разположение, докато открият измамата. През това време трябваше да отворим клетката, да поставим храната, да отдръпнем ръце и да заключим отново вратата. Ако не действахме светкавично или пък издавахме някакъв лек шум, той привличаше вниманието им, „бандитчетата“ се изтъркулваха през глава от спалното отделение, катурваха с пронизителни писъци съда и започваха да впиват безразборно зъби както в храната, така и в ръцете ни. Всичко това ужасно ни дразнеше.

По същото време ни донесоха една друга двойка новородени, които се оказаха изключително обаятелни животни, при това с характер. Те бяха новородени ръждиви горски свинчета и както кусимансите, се различаваха напълно от възрастните. Възрастната ръждива горска свиня е може би най-привлекателният член от семейството на свинете и определено най-красиво оцветеният. Четината

на тези животни беше светлоръждивооранжева с по-тъмни, почти шоколадови петна около зурлата. Големите им уши завършваха с две необикновени, наподобяващи моливи снопчета от чисто бяла четина, а по гърбовете им се проточваше грива от същата бяла четина. Както всички малки прасета, новородените бяха на ивици. Основният им цвят бе тъмнокафяв, почти черен, а от зурлата до опашката се проточваха широки черти от ярка, светложълта козина. Тази разцветка ги правеше да приличат много повече на тлъсти оси, отколкото на новородени прасенца.

Първо пристигна малкото мъжко прасенце. То седеше омърлушено в една кошница, която един як ловец носеше на главата си. Явно беше, че се нуждае от едно хубаво кърмене с топло мляко, затова след като заплатих за него, приготвих веднага бутилка и го вдигнах на колената си. На големина беше колкото китайски мопс, имаше малки, много остри копитца и бивни зъбки, в което много скоро се уверих. То никога не бе виждало бутилка за хранене и от самото начало се отнесе с най-голямо подозрение към нея. Когато го вдигнах на колената си и се опитах да вкарам цицката в устата му, прасенцето се разрита и разквича, съдра панталоните ми с копитцата си и направи опит да ме ухапе с бивните си зъбки. След около пет минути изглеждаше, че двамата сме се къпали в мляко, от което то не успя да глътне нито една капчица. Накрая се наложи да го стисна здраво между колената си, да отворя насила устата му с една ръка, а с другата да наливаам в нея мляко. Когато първите капки мляко потекоха надолу по гърлото му, прасенцето престана да се съпротивява и да скимти и след няколко минути сучеше вече с всички сили от бутилката. То не ми създаваше повече главоболия, а след два дни изобщо престана да се страхува от мен. Притичваше към решетката на своята кочинка, когато се приближавах към него, квичеше и грухтеше от удоволствие и се търкулваше по гръб, за да почеша пълното му коремче.

Женското прасенце пристигна една седмица по-късно. Докато го носеха, то протестираше толкова силно, че дочухме гласа му много преди да зърнем ловеца. Женското бе почти два пъти по-голямо на ръст от мъжкото, затова отначало реших да ги поставя в две различни клетки, да не би случайно женското да нарани мъжкото. Сложих двете клетки една до друга. От самото начало прасенцата изразиха явно удоволствие от срещата. Те се втурнаха към решетката, която ги

разделяше, започнаха да грухтят и да трият носове. На часа промених решението си и ги събрах заедно. Когато ги пуснах в една клетка, малкото мъжко прасенце се затича напред, започна шумно да души и мушна леко женското в ребрата, което изгрухтя и взе да припка из клетката. Мъжкото я подгони и двете се разтичаха в кръг из клетката, заогъваха се и се заобръщаха с учудваща за дебеличките им телца подвижност. Когато се наиграха до насита, те се заровиха дълбоко в поставената вътре купчина сухи бананови листа, заспаха и захъркаха. Разнесе се бръмчене като от пчелен кошер в лятна нощ.

Като по-голямо, женското прасенце скоро започна да допълва млечното се меню с блюдо нарязани плодове и зеленчуци. След бутилката с млякото поставях в клетката широк и плитък съд с тази салата. Женското прасенце прекарваше сутринта със забит в паничката нос, започваше да лапа с характерното свинско мяскане и от време на време въздъхваше замечтано. Мъжкото прасенце не разбираше нищо и много се сърдеше, че го пренебрегват. То приближаваше и бодваше съквартирантката си със зурличката или пък я пощипваше леко за краката, докато най-после тя се извъръщаше внезапно към него и с гневно квичене го прогонваше. То на няколко пъти правеше опити да разбере какво има в съда, та така много я привлича, но не откриваше нищо чак толкова привлекателно в нарязаните плодове, затова започваше да се върти мрачно наоколо и присядаше самичко в ъгъла, докато тя се наяде. Един ден мъжкото прасенце реши, че също може да си похапне допълнително, като си посуче от дългата опашка на женското. То беше убедено, че ако суче достатъчно дълго и упорито, от нея ще потече мляко. И така женското стоеше там, заровило нос в съда с храната, а зад него, налапало с надежда опашката му, стоеше мъжкарчето. Това никак не безпокоеше женското, но мъжкото сучеше толкова въодушевено от опашката му, че тя напълно оплешивя и за да може отново да се окосми, отделих двете животни в различни клетки, като само два пъти дневно ги събирах да си поиграят.

Животът в голямата палатка с петдесетината различни животни, за които се грижехме, не можеше в никакъв случай да се нарече еднообразен. Отвсякъде ни заобикаляха животни с различни размери, форми, видове — от дървесни жаби до кукумявки и от питони до маймуни. По всяко време на деня и нощта въздухът бе изпълнен с непрестанни и чудновати звуци, които варираха от налудничавите

писъци и кикотения на шимпанзетата до равномерното стържение на бузестия плъх, убеден, че въпреки досегашните неуспехи, ако прояви достатъчно упоритост, ще може да прегризе металическата съдинка за храна. По всяко време на деня имаше нещо за вършене или нещо за отбелязване и наблюдаване. Следните извадки от седмичните бележки в моя дневник дават известна представа за многобройните дребни, но вълнуващи или интересни случки, които заслужаваха да се отбележат:

Цветът на очите на малката женска стенджърова катерица се промени от красиво небесносиво в стоманено сиво; когато нощем бъде обезпокоена, тя издава звуци, наподобяващи шума от детско влакче с навита пружина, вдигнато от релсите... Една от палмовите усойници роди единадесет малки, дълги около 10–12 сантиметра, бледосиви, с преплетени ивици от тъмнопепелявосиво. Малките се открояват удивително добре на оцветената си в яркозелено и бяло майка; всичките се залавяха здраво за пръчка няколко часа след раждането им... Големи зелени дървесни жаби, точно преди да завали дъжд, започват да издават звуци, наподобяващи бавно цъккане на часовник, но когато човек се приближава към тяхната клетка, моментално млъкват и не се обаждат, докато небето не се намръщи отново. Открих, че галагото обича много цветовете на един вид невен, който расте наоколо; те хващат цветчето с едната си лапа, започват да късат листенцата му с другата и да ги тикат в устата си, после си играят с обезлистеното цвете, като че ли е перо за игра на федербал. Изглеждат много смешни с огромните си опулени очи...

Бележки върху храненето: Златната котка обожава накълцан мозък и черен дроб, към които са примесени сурови яйца. Що за странен вкус имат някои от тези зверове! Панголините (люспестите мравояди) отказват да вкусят сместа от яйца и мляко, ако не е подсладена, и просто обръщат съда. Това е адски досадна работа! Летящите кучета предпочитат бананите да им бъдат поднасяни с корите. Те изяждат всичко; предполагам, че банановите кори предпазват стомасите им от разхлабване. Презрелите плодове причиняват чревни разстройства при маймуните (особено шимпанзетата — направо дрисък), а пък летящите кучета консумират без никакви последици загнили плодове, при условие че към тях са прибавени други груби храни. Консумирането на много козе месо причинява изпадане на ануса на блатните мангусти поради някаква непонятна за мен причина; топло

рибено масло и леки масажи помагат за наместването му. Животните се изтощават силно от това и тогава една капка уиски в лъжица вода им помага особено много.

Това са дребулии, от които се състоеше животът ни в основния лагер, но те поглъщаха всецяло интереса ни и дните бяха така оживени и изпълнени със случки, че отлитаха незабелязано. Не е никак чудно тогава, че се държах остро с един приятен на вид, но глуповат младеж, който, след като разгледа сбирката, се изрази така: „Не излизате ли понякога на лов да застреляте маймуна или нещо друго? Струва ми се, че вързани по цял ден при тези животни, вие просто умираете от скука!“

ГОРАТА НА ЛЕТЯЩИТЕ МИШКИ

След като се завърнах от планините в главния ни лагер на река Крос, само една, но съществена празнота остана в нашата сбирка. Тази празнота бе твърде осезаема за мен, тъй като бе причинена от липсата на едно дребно животинче, което всъщност исках да притежавам повече от всички други камерунски животни. Обикновеното название на това животинче е малка летяща катеричка, но зоолозите с присъщия им непочтителен и свойски маниер го наричат *Idiurus kivuensis*. В Англия изучавах рисунки на това животно и музейни кожи от него, а след пристигането ми в Африка говорех непрестанно за него, докато чак и моите прислужници научиха, че *Idiurus kivuensis* е името на животното, което ценях най-много от всичко.

Аз знаех, че *Idiurus* е изключително нощно животно и достига на големина едва колкото малка мишка. Това ме караше да предполагам, че никой от ловците не го е виждал. Показах се прав. Никой от тях не познаваше изобразеното на моите рисунки животно. От оскъдната литература, посветена на този вид, успях да установя обстоятелството, че тези животни живеят на колонии в кухите дървета и предпочитат по-мъчно достъпните части на гората. Обясних всичко това на ловците със слабата надежда, че ще ги подтикна да търсят тези екземпляри, но безуспешно. Африканецът не ходи на лов за животно, което никога не е виждал, защото мисли, че то просто не съществува — ходенето на лов за такова животно е истинско губене на време. Аз срещнах абсолютно същите трудности и с косматите жаби и разбрах добре, че моите разкази за дребните плъхчета, които летят от дърво на дърво като птички, са обречени на неуспех още от самото начало. Едно бе ясно: ако исках да се снабдя с *Idiurus*, трябваше сам да отида на лов за него и това трябваше да стане час по-скоро, защото ми оставаше много малко време. Определих село Ешоби за мой главен изходен пункт, от който да ходя на лов за *Idiurus*. То отстоеше на около един ден път от главния лагер в дебрите на гората, освен това познавах добре неговите жители, защото бях отсядал там при едно от предишните ми посещения на Камерун. Преследването на голямо колкото мишка животно из дебрите

на ширналата се няколкостотин мили във всички посоки тропическа дъждовна гора наподобява търсенето на игла в купа сено, но именно това е, което прави толкова интересно колекционирането на дивни животни. Шансовете ми за успех бяха едно на хиляда, но независимо от това се отправих бодро към гората.

Пътят за Ешоби може да се оцени само от човек, притежаващ склонността на светците към изтезаване на плътта. По-голямата част от този път наподобява старо и изсъхнало речно корито, макар и да следва трасе, по което нито една самоуважаваща се река не би текла. Той се виеше в поредица зигзаги между дърветата, спущаше се от време на време надолу по стръмния склон в някоя долчинка, пресичаше малък поток и се заизкачваше по отсрещната страна. Когато се спущахме надолу, разпръснатите по повърхността му камъни и скали бяха винаги разклатени, така че понякога човек слизаше много по-бързо, отколкото предполагаше. Заизкачвахме ли се по насрещния скат, откривахме, че скалите се увеличават значително и са разположени като поредица големи стъпала. Това всъщност беше само една измама на окото, защото всеки камък се оказваше така дяволски поставен, че бе невъзможно да прекрачите от един връху друг. Всичките бяха гъсто обрасли със същинско покривало от зелен мъх, дивни бегонии и папрат, така че преди да скочи човек, не би могъл да каже какво ще е мястото, на което ще стъпи кракът му.

Пътят продължаваше така около три мили. След това се изкатерихме с мъка от дъното на дълбока долчинка и установихме, че теренът в гората е равен, а пътят — гладък като първокласно шосе. Той се виеше и усукваше около гигантските дървета, а тук-там по него в листака над главите ни се откриваше голям отвор, през който струеха потоци слънчева светлина. На тези облени от слънчевата светлина места се препичаха след нощната роса безброй пеперуди. Те се вдигаха от земята и започваха да кръжат нагоре-надолу около нас, опиянени от слънцето. Сред тях имаше безброй дребни и нежни като снежинки пеперуди, огромни и тромави, с проблясващи като излъскана мед криле и най-различни други, обагренени в черно, зелено, червено и жълто. След като отминавахме, те отново кацаха на огряното от слънцето място и стояха там — весели ярки петна, — като от време на време отваряха и затваряха криле. Този балет на пеперуди можеше да се види винаги по пътя за Ешоби. До голяма степен те бяха единствената форма на живот,

която имаше вероятност да се види, защото горските дебри не гъмжат от опасни зверове, както се твърди в някои книги.

Вървахме по този път в продължение на около три часа, като от време на време спирахме, за да може запотените носачи да свалят багажа на земята и да си починат. Най-сетне пътят свърна встрани, а след завоя гората свърши и ние неочаквано се оказахме на главната и единствена улица на Ешоби. Разлаяха се кучета, пред нас се разбягаха уплашени и кудкудякащи кокошки. Малко момченце се надигна от прахта, където играеше, разрева се с цяло гърло и се пхна в първата колиба. Изведнъж, като че изскочила изпод земята, ни обкръжи неспокойна човешка тълпа: мъже и момчета, жени от всички възрасти, всички се усмихваха и пляскаха с ръце, блъскаха се напред, за да се здрависат с мен.

— Добре дошъл, маса, добре дошъл!

— Ти пак дойде, маса.

— Добър ден, маса, добре дошъл!

— Е, хей! Маса, ама ти пак дойде в Ешоби!

Гостоприемното и бърливо човешко сборище ме съпроводи надолу по селската улица, като че бях някаква кралска особа. Някои се втурнаха за стол, след което седнах заобиколен от възхитени и сияещи жители на селото. Те подвикваха от време на време „добре дошъл“ и пляскаха с ръце или пък щракаха с пръсти в изблик на голяма радост.

Аз продължавах да поздравявам стари приятели и да се интересувам за близките и роднините им, когато се появи носачите с моя багаж и готвачът. После се поде дълъг спор къде да бъда настанен. Най-сетне селяните решиха, че единственото подходящо място за такъв висок гост е новопостроеният танцов салон. Това бе една много голяма кръгла колиба с равен под, лъснат като полиран от стъпките на безброй боси крака. Изнесоха на бърза ръка барабаните, флейтите и марикасите, пометоха пода и ме настаниха.

След като се нахраних и утолих жаждата си, селяните се събраха още веднаж, за да научат защо съм пристигнал. Обясних им надълго и нашироко, че съм дошъл за кратко време и че желая много да заловя едно зверче. След това им описах Idiurus и им показах рисунка на животното. Те си я предаваха от ръка на ръка, всеки поклащаше отрицателно глава и отвърщаше със съжаление, че никога не го е виждал. После извиках трима ловци, с които бях работил и по-рано.

Наредих им да отидат веднага в гората, да търсят колкото може повече кухи дървета и да ги маркират. На следващата сутрин трябваше да се върнат, да ми разкажат какво са направили и да ме заведат до откритите от тях дървета. После запитах дали някой от присъстващите може да се катери по дървета. Вдигнаха се десетина ръце. Доброволците бяха от най-различни възрасти, затова ги изгледах недоверчиво.

— Може ли да се катерите по дървета? — попитах ги аз.

— Да, са, можем — чу се моментален и невдъхващ вяра отговор.

Посочих едно огромно, извисено на края на селото дърво.

— Може ли да се изкачите по онова високо дърво? — попитах ги аз.

Броят на доброволците начаса се стопи. Само един човек продължи да вдига ръка.

— Можеш ли да се изкачиш по онова високо дърво? — запитах повторно аз, като сметнах, че не ме е чул.

— Да, са — отвърна той.

— Да не ме лъжеш?

— Не, са, мога да се изкача. Мога да се покатеря и на много по-високи дървета.

— Добре, утре ще дойдеш с мен в гората.

— Добре, са — отвърна човекът и се ухили.

— Как се казваш?

— Питър, са.

— Добре, утре рано-рано да дойдеш.

Ловците и останалите жители на селото се разпръснаха, а аз разопаковах моите съоръжения и се подготвих за следващия ден. Цялото село се завърна отново тихо и предпазливо още същата вечер при мен, за да ме наблюдава как се къпя. Това можеше да се направи сравнително удобно, защото стените на салона за танци имаха безброй прозорци и пукнатини. Сигурно са ме наблюдавали поне петдесетина души, докато насапунисвах тялото си и си пеех с всички сили, но доста време не усетих, че ме наблюдават. Това никак не ме безпокоеше, аз не съм прекалено скромен и докато моите зрители (половината от които жени) пазеха тишина и не подхвърляха неприлични забележки, няха нищо против да ме наблюдават. Якоб обаче пристигна точно в този момент и възмутителното любопитство на селяните го потресе. Той грабна една тояга, втурна се към тях и ги разгони. Тълпата се разбяга с

писъци. Якоб се върна задъхан със справедливо негодувание. Малко след това забелязах, че е пропуснал двама души от наблюдателите, чиито сериозни черни лица надничаха през един от прозорците. Повиках Якоб.

— Якоб — обърнах се аз към него и посочих с насапунисаната си ръка към прозореца. — отново се връщат.

Той огледа лицата на прозореца.

— Не се връщат, са — отвърна важно той, — тези двамата са мои приятели.

Очевидно не биваше да бъда оскверняван от погледите на безразборната маса селяни, но личните приятели на Якоб влизаха в друга категория. Много по-късно научих, че Якоб се проявил в този случай като делови човек. След като разгонил тълпата, той обявил, че онези, които му заплатят по едно пени, могат да се върнат и да наблюдават моята баня. Той направил набързо търговията с по-млади селяни, повечето от които виждаха за първи път европейец и които искаха по този начин да разрешат различни облози помежду си — дали цялото ми тяло е бяло или по него има и черни петна.

Рано на следващата утрин пристигнаха моите ловци и катерачът. Оказа се, че ловците са открили и белязали тридесетина кухи дървета в различни райони на гората. Разпръснати били в такъв широк район, че било невъзможно да ги обиколим за един ден. Реших да започнем с най-отдалеченото дърво, след което постепенно да се връщаме към селото.

Пътеката, по която тръгнахме, беше истинска горска пътека. Широка около половин метър, тя лъкатушеше и се огъваше около дърветата като умираща змия. От началото ни поведе по един изключително стръмен склон през огромни кръгли камъни, отгоре на които растяха папрат и мъх, изпъстрени тук-там с цветчетата на нежно и розово, подобно на иглика цвете.

На места от дърветата провисваха огромни, усукани и преплетени лиани и пресичаха пътя ни под най-различни форми, увиваха се и се огъваха подобно на огромен питон. На върха на този стръмен наклон пътеката продължаваше по равен горски терен между гигантските стволове на дърветата. Във вътрешността на гората бе прохладно и сенчесто. Слънцето проблясваше през гъстата плетеница от листа, от което ни се струваше, че се движим по вода. Гората не е преплетена маса от шубраци, както ви я представят разни писатели. Тя се състои от

огромни, наподобяващи колони стволове на дърветата, които растат доста далеч едно от друго, а в полумрака между тях се спотайват храсталаци, млади фиданки и нискостъблени растения. Продължихме по тясната пътечка още около четири мили, после един от ловците спря и заби с тътен своя мачете в ствола на огромното дърво.

— Това дърво е кухо отвътре, са — обяви той.

В основата на дървото имаше широка шестдесетина сантиметра и висока около метър цепнатина. Наведох се и пъхнах глава в нея, после извих тяло и погледнах нагоре в дървото. Ако на върха изобщо имаше отвор, той вероятно не се виждаше от някоя извивка във вътрешността на дървото, защото надолу не се процеждаше никаква светлина. Започнах да душа енергично, но до носа ми идваше само миризмата на изгнило дърво. На дъното на хралупата нямаше нищо друго, освен малко изпражнения от прилепи и изсъхнали обвивки от разни насекоми. Не изглеждаше особено обещаващо дърво, но си помислих, че няма да е лошо да го опушим и да разберем какво се крие в него.

Опушването на голямо горско дърво представлява вълнуваща процедура, когато не се прави много често. По време на търсенето на Idiurus вълнението не бе чак толкова голямо поради обстоятелството, че опушвахме ежедневно много дървета и голяма част от тях се оказаха абсолютно празни. Опушването на дърветата е истинско изкуство и изисква известна практика, за да се усъвършенствува. Първо, след като сте открили дървото и сте се убедили, че наистина е кухо до самия си връх, трябва да откриете дали няма нагоре по ствола никакви изходи. Ако намерите, трябва да изпратите човек да ги покрие с мрежа. След това, замрежвате главния отвор в основата на дървото така, че от една страна, да не пречи на пушека, а от друга, да спира всички излизаци отвътре животни. Важно е да се убедите, че мрежата е здраво закрепена, защото няма нищо по-неприятно от това мрежата да падне и да ви обгърне точно когато животните започнат да излизат от вътрешността на дървото.

След като поставите всички мрежи на съответните места, заемете се с огъня. Обратно на всички очаквания, той не трябва да гори с пламък, а да пуши, освен ако не искате да събирате печени образци от фауната. В отвора най-напред се поставя купчина сухи и напоени с газ клонки и се запалват. Когато пламнат, отгоре им се хвърлят непрестанно зелени листа. Листата почти не горят с пламък, но затова пък отделят

огромно количество задушлив пушек, който се всмуква веднага и плъзва нагоре по кухото дърво. Следващият проблем е да се внимава нагоре да не отива твърде много пушек. Проявите ли немарливост, лесно ще задушите вашите животни, преди да са успели да се измъкнат от дървото. Целта е да се достигне онази златна среда, намираща се някъде между задушаването и опичането на плячката. След като се запали огънят и бъде затрупан със зелени листа, обикновено минават около три минути (това е в зависимост от размерите на дървото), после пушекът прониква във всички части на дървото и животните започват да се измъкват от него.

След опушването на първото дърво от него излезе само една голяма и възмутена нощна пеперуда. Ние свалихме мрежите, угасихме огъня и продължихме пътя си. Следващото белязано от ловците дърво се намираше на около половин миля по-нататък. Когато пристигнахме до него, повторихме процедурата от самото начало. Това дърво ни причини малко повече вълнения. Макар в хралупата на ствола да не открихме *Idiurus*, вътре имаше някакъв живот. Първо напусна укритието си малко геконче с красиви шоколадови и пепелявосиви ивици. Тези гущерчета се срещат в голям брой из горските дебри и при опушване на дърветата се откриват обикновено по две-три от тях. Почти по петите на гущерчето се появиха три други същества. Те изпълзяха и наподобяваха огромни кафяви наденички със същински ресни от полюшващи се крачета от двете страни. Това бяха гигантски стоножки, огромни, глупави и напълно безопасни създания, които се срещат навсякъде из гората. Хралупестите дървета са любимото им обиталище, защото се хранят с тяхната изгнила дървесина. С това се изчерпа цялото съдържание на хралупата. Ние свалихме мрежите, угасихме огъня и продължихме нататък. Следващото дърво, както и останалите три след него се оказаха съвсем празни. От седмото дърво изскочи малка колония прилепи. Всички излетяха уплашени от една дупка на върха на дървото в момента, в който Питър се опита да се покатери на него.

Изнурителната работа по поставянето на мрежите, опушването на дървото, свалянето на мрежите и придвижването до следващото дърво повторихме петнадесет пъти през този ден и привечер, с безброй болезнени и смъдящи драскотини и натъртвания, прегракнали от вдишвания пушек, вече бяхме капнали от умора. Чувствувахме се

отвратително, защото не заловихме нито Idiurus, нито нещо що-годе ценно. Когато достигнахме последното дърво, което искахме да опушим преди здрач, изпитвах такава умора, че дори ми бе безразлично дали в неговата хралупа има Idiurus, или не. Приседнах на земята, запалих цигара и започнах да наблюдавам подготовката на ловците. След опушването на дървото от него не излезе нищо. Ловците ме погледнаха.

— Свалете мрежите. Връщаме се в Ешоби — наредих уморено аз.

Якоб започна чевръсто да развързва мрежата от ствола на дървото, после изведнъж спря и се взря в нещо, което лежеше в кухината в основата на дървото. Той се наведе, повдигна го и се приближи до мен.

— Маса се интересува от това животинче? — запита неуверено той.

Погледнах и едва не получих шок. Той държеше за дългата переста опашка безжизненото тяло на един Idiurus. Очите на животинчето бяха затворени, но забелязах, че продължава да диша. Той постави голямото колкото мишка тяло на Idiurus върху дланите ми и аз вперих в него очи. Животинчето бе изпаднало в безсъзнание под влияние на задушливия пушек.

— Бързо, Якоб, бързо! — изкрещях, обхванат от страх — донеси една малка кутия да го поставя вътре... не, не тази, по-добра донеси... Постави вътре дребни листа... дребни листа... глупчо такъв, сложил си половин дърво... Така, сега вече е добре.

Поставих благоговейно Idiurus в кутията и отново го погледнах. Той лежеше съвсем отпуснат и в несвяст, макар че гръдният му кош се повдигаше и розовите му лапички потрепваха. Стори ми се, че е на границата между живота и смъртта. Грабнах бързо огромен сноп листа и започнах енергично да му вея. За моя най-голяма радост четвърт час след прилагането на тази особена форма на изкуствено дишане Idiurus започна да се съвзема. Той отвори замъглените си очи, обърна се по корем и остана напълно безпомощен в това състояние. Продължих още дълго да му вея, след което затворих внимателно капака на кутията.

Докато се мъчех да върна Idiurus в съзнание, ловците ме заобиколиха мълчаливи и натъжени. Когато видяха, че животното се върна към живота, по лицата им заигра широка усмивка на доволство. Ние претърсихме бързо вътрешностите на дървото да не би да има и

други задушени животинчета, но не открихме нищо. Това много ме озадачи, защото се предполагаше, че Idiurus живее на големи колонии. Откриването само на един екземпляр беше твърде необикновено явление. Искрено се надявах написаното в книгите да отговаря на действителността, защото залавянето на отделни екземпляри от цяла колония животни е безкрайно по-лесно, отколкото преследването и залавянето на самотни животни. Все пак нашата летяща катеричка ме безпокоеше. Искаше ми се час по-скоро да пренеса скъпоценната си придобивка в селото и да я извадя от малката кутийка, в която пътуваше. Прибрахме мрежите и тръгнахме с възможната най-голяма бързина през полумрака на гората. Аз носех внимателно кутията с Idiurus в ръце, като че в нея имаше яйца, и от време на време му веях през капака от мрежа.

Когато се прибрах благополучно в танцовия салон на селото, подготвих по-голяма клетка за драгоценното животно, след което го преместих в нея. Това никак не бе лесно, защото съвзело се напълно от задушаването, то се стрелкаше бързо и уплашено насам-натат. Най-сетне, без да го изпусна да избяга или да му позволя да ме ухапе, успях да го преместя в новата клетка, след това поставих най-силната лампа до него, за да мога добре да го разгледам.

На големина беше колкото обикновената домашна мишка и по общите си очертания наподобяваше много нея. Първото нещо, което привлече веднага вниманието, е опашката: тя е много дълга (почти два пъти по-дълга от тялото), а по продължението на двете ѝ страни растат ресни от дълги къдрави косми, така че опашката прилича на мръсно перо. Главата му е голяма, валчеста, с малки, заострени ушички. Очите са катраненочерни, мънички и малко изпъкнали. Гризаческите му зъби, два огромни и светлооранжеви резеца, са леко издадени от устата и от страни му придаваха извънредно високомерно изражение. Може би най-любопитното при това животинче е неговата „летателна“ кожата, която се разпростира от двете страни на тялото му. Това е дълга, нежна кожена гънка, закрепена на глезените и на дългия, леко извит хрущялен израстък, излизащ от предната лапа непосредствено зад лакътя. Когато стои на едно място, кожичката е надиплена и прибрана покрай тялото му като завеска; хвърли ли се във въздуха, животинчето опъва крака и по този начин обтяга ципата, която в случая играе ролята на крила на безмоторен самолет. По-късно имах възможност да видя

колко умело се държи Idiurus във въздуха с помощта на това примитивно приспособление за летене.

Когато си легнах и угасих светлината, чувах моя нов екземпляр във въздуха да шумоли и тупурка из своята клетка и си представях как пирува с разнообразната храна, която му оставих. На следващата утрин се измъкнах сънливо от леглото, надникнах в клетката и разбрах, че не е сложил нищо в устата си. Това не ме обезпокои кой знае колко, защото някои животни отказват да се хранят след залавянето им, докато свикнат с пленничеството. Продължителността на този период е различна не само при отделните видове животни, но и при отделните екземпляри от един и същ вид. Надявах се, че по някое време Idiurus ще слезе от върха на клетката, където се бе покачил, и ще изяде храната си.

Ловците пристигнаха и отново тръгнахме през потъналата в бяла мъгла гора към останалите кухи дървета. Освежени от нощната почивка и от радостта за уловения предния ден Idiurus, ние се заехме много по-ентусиазирано с трудната работа по опушването на дърветата. За половин ден опушихме без никакъв резултат десет дървета. По това време вече се бяхме озовали в местност с огромни дори за западноафриканската гора дървета. Те растяха доста раздалечени едно от друго, но независимо от това масивните им клони се преплитаха високо във въздуха. Стволовете на тези дървета в повечето случаи имаха диаметър най-малко по пет метра. От основата се подаваха огромни корени и наподобяваха подпорни стени на някаква катедрала. Всичките се издигаха над три метра, преди да се слеят със ствола на дървото, а между тях се откриваше пространство колкото една голяма стая. Около някои от тези корени се увиваха масивни пълзящи растения, чиито стебла приличаха на мускули, дебели колкото тялото ми. Ние се промъкнахме между огромните стволове на дърветата и най-сетне пристигнахме до едно място, което беше малко по-ниско от равнището на гората, нещо като малка долчинка. Там се издигаше почти усамотено едно от тези грамадни дървета. Ловците спряха на края на долчинката и посочиха дървото.

— Това високо дърво има голяма хралупа, са — казаха те.

Приближахме ствола и аз забелязах голяма сводеста дупка в дървото, точно между два корена. Дупката имаше формата и размерите на малка църковна врата. Спрях пред входа на хралупата и вдигнах глава: над мен се извисяваше стволът на забилото връх в небесата дърво, гладък и без никакво клонче на повече от шестдесет метра. Нито чепче, нито клонка нарушаваха гладката повърхност на огромната дървена колона. Щеше ми се във вътрешността на дървото да няма нищо, защото не можех да си представя, че някой е в състояние да се изкачи на върха му и да постави мрежи на отворите горе, ако изобщо съществуваха отвори. Аз влязох в хралупата на дървото така, както се влиза в стая, и установих, че вътре е много просторно. През входа струеше мека светлина. Очите ми постепенно свикнаха с полумрака. Надникнах нагоре, но една лека извивка в ствола на дървото ми пречеше да видя какво има по-нататък. Проверих стените на дървото. Меката и пореста дървесина бе изгнила. Ритнах с върха на обувката и установих, че мога лесно да направя стъпки. Покачих се, макар и с доста усилия, по вътрешната страна на дървото и бях вече достатъчно

високо, за да мога да надникна зад извивката. Стволът се извисяваше нагоре като огромен фабричен комин. От големия отвор на самия връх на дървото влизаше сноп слънчева светлина. И тогава за малко не политнах надолу от вълнение, защото видях, че около горния отвор дървото бе буквално покрито от жив, мърдащ килим от Idiurus. Те се плъзгаха по изгнилата повърхност на дървото бързо и тихо като сенки, а когато заставаха неподвижно, изчезваха напълно от погледа, толкова идеално се сливаха с фона. Плъзнах се обратно на земята и излязох на открито. Ловците ме погледнаха очаквателно.

— Има ли вътре животни, маса? — попита един от тях.

— Да. Вътре има много животни. Иди да погледнеш.

Те се разбърбориха възбудено и започнаха да се бутат и да лазят във вътрешността на дървото. Може да се получи известна представа за размерите на това дърво от факта, че тримата ловци, Питър — катерачът по дърветата и Якоб се побрах спокойно в неговата просторна вътрешност. Чух техните възклицания, когато видяха Idiurus. После си размениха остротии, понеже един от тях (предполагам Якоб) беше настъпил във възбудата си някого по лицето. Аз обиколих бавно дървото с надеждата да открия издатини или вдлъбнатини по кората, които биха помогнали на Питър да се изкачи на върха, но кората бе гладка като билиардна топка. Доколкото разбирах, не съществуваше никаква възможност човек да се покатери на това дърво и охладих ентусиазма на ловците, като им изтъкнах това съображение, когато излязоха навън. Докато седяхме на земята, пушехме и обсъждахме въпроса, Якоб обиколи долчинката, огледа страшно навъсен дърветата, на края дойде при нас и заяви, че знае как Питър може да се изкачи на върха на дървото. Ние го последвахме през долчинката и отидохме в другия ѝ край. Там той ни посочи висока и тънка фиданка, чийто връх достигаше един от огромните клони на нашето дърво. Якоб предложи Питър да се изкачи по фиданката, да стигне до клона, а после по него да се добере и до върха на кухия ствол. Питър огледа подозрително фиданката и заяви, че ще опита. Той плюна на дланите си, залови се за ствола на фиданката и запълзя нагоре, като използваше за допълнителна опора необикновено подвижните пръсти на краката си. Когато достигна някъде по средата, на около двадесетина метра от земята, фиданката се заогъва под тежестта на тялото му като лък и преди да бе успял да се придвижи по-нагоре, стволът започна

застрашително да пращи. Явно дървото бе тънко, за да издържи тежестта на моя закръглен катерач, и той се принуди да слезе на земята. Якоб се ухили развълнувано и приближи важно до мястото, където стоях.

— Аз мога да се изкача на дървото, маса — каза той — Не съм такъв дебелан като Питър.

— Дебелан! — промърмори обидено Питър. — Кого наричаш дебелан, а? Аз не съм дебелан, фиданката не е достатъчно здрава да издържи един човек, това е.

— Дебелан си — каза презрително Якоб, — през цялото време тъпчеш стомаха си с храна, а сега маса те кара да се качиш на това дърво и ти не можеш.

— Добре, добре — отвърнах бързо аз. — Като толкова говориш, изкачи се ти. Внимавай само да не паднеш.

— Добре, са — отвърна той, затича се към фиданката, хвана се за ствола и запълзя като гъсеница нагоре.

Якоб тежеше на половината на Питър и скоро се изкачи до самия връх на фиданката, но тя си стоеше все така изправена, макар и да се поклащаше леко встрани. Той започна да прави отчаяни опити да се залови за клона на голямото дърво, но всеки път го пропускаше. Най-сетно погледна надолу.

— Маса, не мога да го хвана — извика той.

— Добре, добре, слизай долу — извиках аз в отговор.

Той слезе бързо на земята и аз му подадох края на дълго здраво въже.

— Вържи края на въжето за върха на дървото. Когато си готов, ние ще дърпаме и ще наклоним малкото дърво към голямото. Разбра ли?

— Да, са — отвърна радостно Якоб и запълзя отново нагоре по фиданката.

Когато се изкачи на върха, той завърза въжето около фиданката и извика, че е готов. Ние се хванахме за въжето и дръпнахме едновременно. Всички тръгнахме бавно заднешком, забихме пръсти в меката, посипана с изгнили листа земя за опора и фиданката започна да се привежда леко докато върхът ѝ докосна огромния клон. Бърз като катерица, Якоб се присегна, сграбчи клона и се прехвърли на него. Ние продължавахме да държим фиданката, а той извади късо въженце от

увитото около бедрата си парче плат и завърза върха ѝ за клона, върху който лежеше. Когато я привърза, ние отпуснахме леко въжето. Якоб застана изправен на клона. Той се придържаше о късите му израстъци и се придвижваше бавно към ствола. Якоб пристъпваше внимателно, защото клонът, по който вървеше сега като по пътека, бе обрасъл гъсто с орхидеи, пълзящи растения, дървесна папрат, изобщо чудесно убежище за дървесната усойница. Когато достигна мястото, където клонът се съединяваше със ствола на дървото, той го възседна и ни спусна края на дългото въже, с което завързахме вързоп мрежи и няколко малки кутии да слага в тях каквото залови. Той ги изтегли горе, завърза здраво въжето около кръста си и приближи към отвора, разположен в чатала, там, откъдето огромните клони се разпростираха встрани от ствола. Той седна, опъна мрежата над отвора, подреди кутиите така, че да може лесно да ги вземе, след което се ухили дяволито към нас.

— Всичко наред, маса. Твоят ловец е готов — извика той.

— Ловец! — измърмори възбудено Питър. — Ако и този готвач е ловец... ех... ех!

Насъбрахме сухи клонки и зелени листа и запалихме огън в огромния, наподобяващ огнище отвор на дървото. Огънят пламна и ние натрупахме отгоре му зелени листа, като преди това поставихме мрежа на сводестия отвор. Огънят известно време пушеше леко, после тънката струйка дим надебеля и скоро нагоре по кухото дърво плъзна огромен стълб от сив пушек. Когато димът започна да се извисява, изведнъж установих, че има и други отвори, които не сме забелязали, защото на различни места от кората, на десетина метра над земята, започнаха да се появяват тънки струйки дим, да се вият и да изчезват във въздуха. Точно когато седналият несигурно Якоб надникна в хралупата на дървото, гъстият стълб дим се показва над върха и той потъна в него. Чувахме как кашля и се дави, виждахме го да се движи трескаво в пушека в стремежа си да открие някое по-удобно за сядане място. Аз чаках нетърпеливо, струваше ми се, че минава безкрайно много време, а пушекът не влияе на Idiurus.

Започнах да си мисля, че преди да са успели да избягат, всички са изпаднали моментално в безсъзнание, когато се показва първото животинче. То изскочи уплашено от основата на дървото, направи опит да се издигне във въздуха и моментално след това се оплете в мрежата.

Един от ловците се втурна да го освободи, но преди да успее да му се притека на помощ, цялата колония като че реши да напусне вкупом дървото. На главния отвор се появиха около двадесет Idiurus и попаднаха веднага в мрежите. Дочух как Якоб, напълно изчезнал в талазите пушек на върха на дървото, крещеше от възбуда и от време на време, когато го ухапеше някой Idiurus, изреваваше от болка. Видях с досада, че в ствола на дървото, на около десетина метра от земята, има две-три пукнатини, които бяхме пропуснали преди това. Именно през тези малки отвори те пъплека сега на открито. Животинчетата побягнаха по кората на дървото и явно не ги безпокоеше нито силната слънчева светлина, нито нашето присъствие, защото някои от тях се приближиха на около два метра от нас по земята. Те се придвижваха удивително бързо по повърхността на дървото и като че ли се плъзгаха по него. След това към тях се издигна нов задушлив облак пушек, обгърна ги и те решиха да излетят.

През живота си съм виждал необикновени гледки, но никога няма да забравя полета на малките летящи катерички. Огромното дърво бе обгърнато от всички страни от кълбящи се нагоре колони сив пушек, който придобиваше прозрачен сив цвят там, където го пронизваха огромните стрели на слънчевите лъчи. Натам се хвърлиха и Idiurus. Те се отделяха от ствола на дървото без никакво видимо усилие. Заставаха за миг прилепени върху кората на дървото, а в следващия излитаха във въздуха, протягаха малките си крачка и кожестите ципи от двете страни на телата им се изпъваха. Те връхлитаха и се носеха през кълбящите се облаци дим с увереността и умението на стрелкащи се лястовици, извиваха тела и се накланяха невероятно изкусно със съвсем слабо или без никакво движение на тялото. Това представляваше чисто реене във въздуха и постигаха удивителни резултати. Забелязах как една летяща катеричка се отдели от ствола на дървото на десетина метра височина. Тя се хлъзна над долчинката по права линия и кацна на едно дърво, отстоящо на петдесетина метра по-нататък, като по време на своя полет почти не изгуби височина. Други се отделяха от ствола на обгърнатото от пушека дърво и се рееха наоколо в поредица низходящи спирали, след което отново кацаха някъде по-надолу върху същия ствол. Някои патрулираха около дървото с низ сложни движения и се извърщаха по своя път с невероятна лекота и ловкост. Тяхното чудесно умение да се държат във въздуха ме удиви, защото в гората не духаше никакъв

ветреца, който да предизвиква възходящи въздушни течения, необходими за подобно сложно движение.

Направи ми впечатление, че макар и някои от летящите катерички да отлетяха в гората, по-голямата част останаха върху дървото, като се задоволяваха само да го заобикалят във въздуха, когато пушекът станеше много гъст. Това ме наведе на една мисъл. Угасих огъня и когато пушекът намаля и се разпръсна, останалите върху дървото летящи катерички отново се пъкнаха вътре. Оставихме ги за няколко минути да се настанят, а аз през това време разгледах заловените екземпляри. В основата на дървото заловихме осем женски и четири мъжки. Якоб спусна своя улов от напълнените с пушек висини и там се оказаха два мъжки и един женски екземпляр. Сред тях имаше и два необикновени прилепа, каквито не бях виждал никога преди това. Те имаха златистокафяви гърбове и лимоненожълти гърди, лица на прасета и дълги като на прасета уши, увиснали върху носовете им.

Когато всички Idiurus се пъкнаха в дървото, запалихме отново огъня и те се втурнаха пак навън. Този път обаче бяха по-хитри и по-голямата част не се приближаваха до поставените пред главния отвор мрежи. Щастието се усмихна повече на Якоб и той скоро спусна торба с двадесет екземпляра, които сметнах за напълно достатъчни. Угасихме огъня, свалихме мрежите и накарахме Якоб да слезе от върха на дървото (с известни трудности, понеже много му се искаше да направи опит да залови и останалите членове на колонията). След това поехме през гората да преодолеем четирите мили, които ни делиха от селото. Аз носех внимателно в ръце скъпоценната торба, в която цвърчаха и се боричкаха летящите катерички, от време на време спирах, разтварях я и започвах да им вея, понеже не бях много сигурен, че през тънките стени на лепената торба влиза достатъчно въздух.

Уморени и изпоцапани, пристигнахме по тъмно в селото. Поставих Idiurus в най-голямата клетка, която притежавах, но установих с досада, че е твърде малка да побере такъв голям брой животни. Бях разчитал да улова не повече от два, три Idiurus, ако изобщо хванех нещо, затова допуснах глупостта да не взема големи клетки. Опасявах се, че ако оставя животните една нощ в това малко пространство, загубите на следващата сутрин ще бъдат големи. Не ми оставаше нищо друго, освен да пренеса колкото може по-бързо скъпоценните животни до главния лагер. Написах кратка бележка на

Смит в смисъл, че съм имал голям успех и че се завръщам около полунощ с животните. Молах го да ми подготви една голяма клетка. Изпратих бележката без никакво отлагане, изкъпах се и хапнах. Надявах се писмото ми да пристигне в лагера около един час преди мен — достатъчно време за Смит да измайстори някаква клетка.

Към десет часа моята малка група тръгна по ешобийския път. Първи се движеше Якоб с фенера. След него вървеше един носач, понесъл върху къдравата си глава сандъчето, в път лош и посред бял ден, а нощем е същински ад. Като източник на осветление фенерът на Якоб ни беше толкова от полза, колкото би била и някоя светулка. Неговата светлина изопачаваше очертанията на всички предмети, а скалите покриваше със същинско черно було. При това положение бяхме принудени да се придвижваме бавно. Обикновено разстоянието се преминава за два часа, а тази нощ вървахме пет. През по-голямата част от пътя се намирах на границата на нервно разстройство, защото носачът на Idiurus подскачаше между камъните като планинска коза и аз очаквах всеки момент да се подхлъзне, а моето скъпоценно сандъче с животните да се търкулне в някой дол. Пътят стана още по-лош, носачът — още по-безразсъден. По едно време имах чувството, че непременно ще падне. Това бе въпрос на време.

— Приятелю — не издържах аз, — ако изпуснеш моите животни, няма да стигнем заедно до Мамфе. Да знаеш, че тук някъде ще ти бъде гробът.

Той си взе бележка от моите думи и забави значително хода си.

Като пресичахме малък поток, сянката ми попадна на пътя на носача зад мен точно когато се намирахме в средата на течението. Той стъпи накриво, спъна се и леглото ми заедно със завивките падна с плясък във водата. Това много го разстрои, макар и да знаех, че вината е главно моя. Ние продължихме пътя си, а носачът, понесъл капещото легло върху главата си, от време на време извикваше със силен и печален глас: „Е! Извинявай, са.“

Навсякъде в гората около нас се разнасяха тихи звуци: тихото изпращяване на някоя клонка, понякога крясъкът на уплашена птица, отмерената пулсираща песен на цикадите по стволовете на дърветата, а от време на време и остро подсвиркване на някоя дървесна жаба. Потоците, които пресичахме, бяха леденостудени и прозрачни. Водата шептеше и лижеше заговорнически големите заоблени камъни. На едно

място тръгналият напред Якоб изкряска силно и заподскача като обезумял, лампата се заклати в ръката му и сенките между стволовете на дърветата започнаха да се кривят и огъват.

— Какво има? Какво има? — извикаха носачите.

— Мравки! — отвърна Якоб и продължаваше да се върти — ух, колко много мръсни мравки!

Без да забележи, той бе стъпил точно върху цяла колона жилещи африкански мравки, които пресичаха нашия път — същински черен поток, широк около пет сантиметра. Тази колона от гъсталака от единия край на пътя се вливаше от другата му страна подобно на тих равномерен катранен ручей. Когато кракът на Якоб стъпи отгоре ѝ, потокът като че изведнъж кипна безшумно. Само за една секунда мравките започнаха да се тълпят на рояци и да се разпростират все по-далеч и по-далеч около мястото на настъпването като мастилено петно върху постилката от опадали кафяви листа. Носачите и аз се видяхме принудени да се отдръпнем назад в гората, за да избегнем жестокото им нападение.

Когато напуснахме горския покров и излязохме на първата поляна, посребрена от лунната светлина, започна да вали. Отначало едва-едва ръмеше и дъждът приличаше повече на влажна мъгла. После, без никакво предупреждение, от небето се изля истински потоп, от който тревата полегна, а пътеката се превърна в коварна пързалка от червена кал. Уплаших се, че скъпоценното ми сандъче с улова ще прогизне и Idiurus ще загинат, затова свалих палтото си и покрих кутията върху главата на носача. Палтото не ги пазеше кой знае колко, но все пак представляваше някаква преграда за дъжда. Продължихме с мъка, затъвахме до глезени в калта, докато пристигнахме до реката, която трябваше да пресечем. Ние я пресякохме приблизително за три минути, но и това ми се стори безкрайно дълго, защото носачът с Idiurus залитаše и се спъваше по каменистото дъно, а течението го блъскаше и търсеше възможност да го повали. Пристигнахме благополучно на отсрещния бряг и скоро зърнах през дърветата светлините на лагера. В момента, в който влязохме в голямата палатка, дъждът спря.

Пригответената от Смит клетка за Idiurus всъщност не беше достатъчно голяма. Най-важно за мен бе да извадя колкото може по-скоро животинчетата от сандъчето, защото от него капеше вода, като че

току-що го бяхме измъкнали от реката. Отворихме внимателно вратата и наблюдавахме със затаен дъх как дребните животинчета се пъхаха в своя нов дом. Нито едно от тях не изглеждаше мокро, което много ме успокои, макар и едно-две да не изглеждаха добре след пътуването.

— Какво ядат? — заинтересува се Смит, след като в продължение на пет минути ги поглъщахме с очи.

— Нямам ни най-малка представа. Онова, което уловихме вчера, не е слагало нищо в уста, макар че, кълна се в господата, му бях оставил достатъчно и различни неща за ядене.

— Хм, струва ми се, че след като се настанят, ще проядат.

— Разбира се, и аз мисля същото — отвърнах уверено и действително бях убеден в това.

Напълнихме клетката с всякакъв вид храни и напитки, каквито се намираха в лагера, и тя заприлича на местен пазар. После метнахме един чувал върху предната стена на клетката и оставихме Idiurus да се хранят на спокойствие. Завивките ми се бяха подули като гъба от просмукания дъжд и речната вода и аз прекарах неприятна нощ в дрямка на един стол. Спах на пресекулки до разсъмване, когато се надигнах и се измъкнах, целият схванат, до клетката на Idiurus. Повдигнах чувала и надникнах вътре.

Сред недокоснатата храна и вода на пода лежеше един мъртъв Idiurus. Другите се бяха прилепили на върха на клетката като ято прилепи и се разцвърчаха подозрително. Прибрах умрялата летяща мишка, поставих я върху масата и я подложих на много внимателна дисекция. За най-голяма моя изненада стомахът ѝ бе претъпкан с отчасти смлени червени черупки от палмови орехчета. Това беше последното нещо, което очаквах да открия, защото поне в Камерун палмовото орехче е културно растение и не се среща в диво състояние из гората. Ако и останалите членове на колонията се бяха хранили с палмови орехчета през нощта преди своето залавяне, това означава, че вероятно са пропътували четири мили до най-близката местна ферма и са слизали на около метър разстояние от земята, за да се нахранят. Всичко това ме озадачи твърде много, но във всеки случай ме насочи в работата ми. На следващата нощ украсихме клетката на Idiurus като коледна елха с клони червени палмови орехчета и друга храна. Поставихме храната по здрач и в продължение на три часа след това разговаряхме надълго със Смит по въпроси, които нямаха нищо общо с

Idiurus, и се правехме, че не чуваме писукането и шумоленето, което се разнасяше от клетката. След вечеря обаче не можахме повече да подтискаме любопитството си, примъкнахме се до клетката и повдигнахме внимателно крайчето на чувала.

Цялата колония Idiurus се намираше на пода и всички лапаха през глава палмови орехчета. Те сядаха на задните си крака и държаха орехчетата в мъничките си розови предни лапички като същински катерички, въртяха бързо орехчетата, докато зъбките им обелваха яркочервената кора. След като повдигнахме чувала, те престанаха да се хранят и обърнаха поглед към нас. Едно-две от най-страхливите изпуснаха орехчетата и побягнаха към върха на клетката, но повечето решиха, че сме безвредни и продължиха да се хранят. Отново спуснахме чувала, затанцувахме лудешката из палатката и закрещяхме от удоволствие. Нашите крясъци разбудиха маймуните и те се разбъбриха недоволно, а целият персонал изтича през глава от кухнята да разбере какво се е случило. Когато научиха приятната новина, че новите животни най-сетне са проявили, те се ухилиха и започнаха да щракат от удоволствие с пръсти, защото взимаха много присърце нашата работа. Цял ден настроението в лагера бе мрачно, понеже новите животни отказаха да се хранят, но сега всичко бе наред и прислугата се върна в кухнята, като по пътя хората не преставаха да бърбат и се смеят.

Радостта ни се оказа краткотрайна. Когато на следващата сутрин приближихме клетката, открихме два мъртви Idiurus. Оттогава насетне нашата малка колония започна системно да намалява седмица след седмица. Животните се хранеха само с палмови орехчета, а това очевидно беше недостатъчно. Ние поставихме най-разнообразни храни в клетката, но те отказваха да се докосват до тях. Това ни обърка сериозно, понеже и на най-придирчивото животно човек може да улучи храната, която харесва, стига да му предложи голям избор. Разбрах, че никак няма да е лесно да превозим Idiurus до Англия.

МАЙМУНСКА СБИРЩИНА

Като че най-шумните, най-дразнещите и най-обичните животни, които споделяха с нас голямата палатка, бяха маймуните. Притежавахме четиридесет маймуни, а животът с четиридесет маймуни под един покрив може да е всичко друго, но не и спокоен. Възрастните животни не бяха чак толкова лоши. Най-много грижи и допълнителна работа ни създаваха маймунските бебета. Те пицяха сърцераздирателно, когато ги оставяхме сами, искаха бутилки с топло мляко в най-неподходящите часове на деня и нощта, оплакваха се от всичко, от което се оплакват новородените, и ни плашеха до смърт, бягаха от яслите, приближаваха клетката на златната котка, падаха в пълните с вода газени тенекии и изобщо ни докарваха до границата на нервна криза. Принуждавахме се да измисляме най-хитроумни и лукави начини, за да се справим с тези бебета и някои от тези начини се оказваха съвсем необикновени. Да вземем например случая с дрилите. Тези бабуни се срещат извънредно често из камерунските гори. Непрестанно ми носеха малки от различни възрасти на този вид. Дрилът е грозновато създание, което може да се види из повечето зоологически градини. То има ярко розов задник и не се свени ни най-малко да се похвали с него. Когато са малки, тези маймунки са едни от най-трогателните и смешни създания в света, обрасли са с чудесна сребристосива козина, а главите, ръцете и краката им изглеждат поне три пъти по-големи от техните тела. Ръцете, ходилата и лицата им имат бебешки розов цвят, в същия цвят са и мъничките им задничета. Кожата на телата им е бяла, на места с големи, като че ли родови петна, оцветени ясносиньо. Подобно на всички новородени маймунки, очите им са опулени, а ръцете и краката — дълги, тънки и треперещи като крайниците на престарял човек. Това описание ви дава известна представа за малките на дрила.

Първите дни от живота си тези маймунки прекарват заловени яко с мускулестите си ръце и стъпала за гъстата козина на своята майка. Когато нашите бебета-дрили пренесоха чувствата си към нас и решиха, че сме техни родители, те настояваха силно и гласовито да им

разрешим да се държат за нас. След като е нахранена изобилно, най-важното нещо в живота на малката маймуна-дрил е да чувства, че се държи здраво за този, който ѝ осигурява храната. Тъй като не е възможно да се работи, ако четири или пет новородени маймунки се залепят за вас, трябваше да измислим нещо, за да ги направим щастливи. Намерихме две стари палта, окачихме ги на облегалките на два стола, които поставихме в средата на голямата палатка, и след това сложихме новородените маймунки отгоре им. Те бяха привикнали да ни виждат с такива дрехи. Предполагам, че дрехите издаваха някаква характерна наша миризма и маймунките очевидно решиха, че палтата са своеобразна, захвърлена от нас кожа. Те увисваха като залепени по празните ръкави, реверите и пешовете на двете палта и докато работехме из лагера, висяха там полузаспали, само от време на време се събуждаха и започваха да ни бръцолевят нещо.

Големият брой посетители, които идваха да разглеждат животните в нашия лагер, винаги изглеждаха най-очаровани от малките маймунки. С цялото си поведение маймунското бебе напомня твърде много човешкото, с тази разлика, че е безкрайно по-трогателно. Жените винаги гледаха с разтопени от умиление очи нашите маймунки, издаваха нежни звуци и преливаха от майчина любов. Една млада жена ни посети на няколко пъти и остана толкова очарована от милото изражение на малките маймунки, че съвсем неразумно ми прочете цяла лекция за изключителната жестокост, която проявяваме към тях, като отделяме тези малки бедни създания от техните майки и ги затваряме в клетки. Тя се отдаде на поетически глаголствувания относно радостите, доставяни от живота на свобода, и противопостави безгрижното и щастливо съществуване на тези малки по върховете на дърветата със зловещия затвор, в който бяха сега. За всичко това съм бил виновен аз. Същата сутрин един местен ловец донесе малка маймуна и след като младата жена се оказа такъв специалист по маймуните, аз ѝ предложих, ако, разбира се, желае, да ми помогне при изпълнението на едно малко задължение по отношение на всяка новопристигнала маймуна. Тя се съгласи с радост, като си представи, че е нова Флорънс Нейтингейл, само че посветила живота си на маймуните.

Малкото и просто задължение целеше да проверим дали новородената маймуна няма вътрешни и външни паразити. Аз обясних всичко това и младата жена ме погледна учудено — не знаела, че

маймуните имат паразити, като се изключат, разбира се, бълхите. Взех малката кошничка, с която донесоха маймунката, извадих част от изпражненията ѝ, поставих ги върху чист лист хартия и ѝ показах многобройните нишковидни червейчета, които съдържаха. Моята помощничка изпадна в странно мълчание. После донесох новородената маймунка — малка белоноса морска котка, очарователно създание с черна козина, бели гърди и блестящо бяло петно във формата на сърце върху носа. Прегледах дребните лапички и дългите нежни пръсти на ръцете и краката и открих шест кърлежа, настанени на удобни и сигурни места. Тези малки кърлежчета се забиват в кожата на стъпалата и ръцете, особено под ноктите, където кожата е най-мека. Там се хранят, подуват се и нарастват, докато станат колкото главички на кибритени клечки. После снасят яйцата си и умират. След необходимото време от яйцата се излюпват малки кърлежчета и продължават започнатото от техните родители добро дело. Ако кърлежите не се премахнат от началото, те могат да доведат до унищожаване на цяла става на пръст от ръка или крак, а в изключителни случаи — и до унищожаване на всички пръсти на ръцете или краката, защото продължават да се хранят и се забиват все по-навътре, докато образуват в кожата цяло, изпълнено с гной джобче. Няколко пъти съм имал кърлежи на краката си и мога да ви уверя, че са крайно болезнени. Аз обрисовах всичко това на моята помощничка в най-големи подробности. След това взех торбичка с местна упойка, обезчувствих пръстите на ръцете и краката на малката маймунка и с помощта на стерилна игла започнах да изваждам кърлежите и да дезинфекцирам направените от тях ранички. Тази местна упойка бе истинска благодат, защото обикновено операцията е болезнена и малките маймунки не могат да стоят спокойно през цялото време.

Когато свърших тази работа, аз прекарах пръсти по опашката на маймунката и напипах две подутини с формата на суджучета, дълги колкото първото членче на малкия ми пръст и почти толкова дебели. Показах тези подутини на моята помощничка, после разтворих космите, за да види по-добре кръглите отвори на края на всяка подутина. Ако се погледнеше през отворите във вътрешността на подутината, можеше да се види как там се движи нещо бяло и гнусно. Обясних най-спокойно, че една горска муха снася своите яйца върху козината на различни животни и когато личинката се излюпи, тя се вмъква в плътта на своя

гостоприемник, заселва се там, дебелее като прасе в кочина и диша през направения отвор. Когато най-сетне излети като муха, оставя след себе си дупка в тялото на своя гостоприемник колкото диаметър на цигара, който след това обикновено загнойва. Показах на моята помощничка, която беше съвсем пребледняла, че е невъзможно да се измъкнат тези личинки. Аз взех една игла, разтворих козината и показах излегналата се в своята дупка личинка, прилична на малък балон за противовъздушна защита. Когато върхът на иглата я докосна, тя се дръпна назад, сви се и потъна в опашката на маймунката. После ѝ показах как се вадят личинките. Този метод го измислих самият аз. Пъхах дюзата на тубичката с упойката в дупката, впръсвах вътре течността и по този начин замразявах личинката. После разширявах леко отвора със скалпел, набождах личинката с върха на иглата и така я изваждах от нейното леговище. Когато измъкнах бялото сбръчкано и отвратително тяло от изпълнената с кръв дупка, моята помощничка неочаквано и прибързано ме напусна. Извадих и втората личинка, дезинфекцирах направените от тях два големи отвора, след което намерих моята помощничка на другия край на лагерната площадка. Тя обясни, че закъснявала за някаква среща, която имала точно по обяд, благодари за извънредно интересната сутрин, сбогува се и повече не я видях. Твърде жалко, че хората не проявяват по-голям интерес към отрицателните страни на живота в джунглата, преди да започнат да дрънкат за жестокостта на пленничеството.

Една от най-очарователните маймунки, които имахме, бе новородена мустаката морска котка, с която Смит се снабди при едно пътуване из вътрешността на страната. По-дребна маймунка от нея не съм виждал. Без дългата и тънка опашка можеше да се помести удобно в чаена чаша. Сивозеленикава, тя имаше лютиковожълти петна по бузите и бели гърдички. Най-забележителното нещо на тази маймунка беше лицето. Над горната устна минаваше широка и завита бяла ивица косми, също като че имаше внушителни мустаци. За размерите си притежаваше огромна уста и съвсем лесно захапваше биберона на бутилката за хранене. Това дребничко, мустакато животинче представляваше много забавна гледка — когато се хвърляше върху бутилката за хранене, издаваше остри радостни писъци, сграбчваше бутилката с ръце и крака, затваряше очи, лягаше, и започваше да суче като бясно. Изглеждаше като че суче от огромен бял цепелин, защото

бутилката бе три пъти по-голяма от него. То възприемаше всичко много бързо и не след дълго го приучихме да пие млякото си от чинийка. Хранехме го на една от лагерните маси. Щом видеше, че носят чинийката, просто изпадаше в истерия от възбуда, разтреперваше се, започваше да се дърпа и да крещи с всички сили. Когато поставеха чинийката, то моментално пъхаше цялата си глава в нея. Лицето му потъваше в млякото и то вдигаше глава само да си поеме дъх. В лакомията си понякога задържаше твърде много главата си натопена. На повърхността на млякото се появяваха мехурчета, след което маймунката вдигаше глава и с кашляне и кихане започваше да пръска наоколо, по масата и по себе си фонтани от мляко. Понякога по време на хранене маймунката изведнъж решаваше, че се навъртам около нея и чакам удобен случай да ѝ отмъкна чинийката. Разтреперена от гняв, тя осуetyаваше плана ми, като скачаше с писък във въздуха, цопваше с плясък посред чинийката и седнала вътре, ми отправяше тържествуващ поглед. По време на ядене така си изплескваше лицето и главата с мляко, че трудно можеше да се каже къде започват и къде завършват мустаците ѝ, а масата имаше вид като че отгоре ѝ са издоили едра породиста крава.

Най-силни характери сред нашата сбирка от маймуни безспорно имаха шимпанзетата Мери и Чарли. Преди да дойде при нас, Чарли е бил любимец на един плантатор, затова бе съвсем опитомен. Имаше

дребно, набръчкано и тъжно лице и кафяви, сантиментални очи. Ако се съдеше по вида му, човек можеше да помисли, че всички са се държали зле с него, но той, като истински светец, не се оплаква от това. Този оскърбен и подтиснат вид на шимпанзето беше само една димна завеса. Чарли всъщност представляваше един безчестен малък палавник, изпълнен с лукавост и измама и нямаше нищо общо с нагрубяваната и неразбирана маймуна, за каквата се представяше. Всеки ден го пускахме да се поразтъпче извън клетката. Той започваше да броди из лагера с невинно изражение на лицето и неговата почтеност приспиваше бдителността на всички. После се приближаваше равнодушно към масата, на която се хранехме, оглеждаше се бързо наоколо да не би някой да го наблюдава, грабваше най-големия клон банани и запрашваше лудешката към най-близкото дърво. Ако го подгонехме, той хвърляше плодовете и се заковаваше на място. Докато му се карах, седеше в праха, вперил тъжен поглед в мен. Върху лицето му се изписваше накърнена невинност, която съвсем ясно говореше, че е несправедливо обвиняван в чудовищно престъпление, но неговото благородство не му позволява да ми изтъкне всичко това, след като съм толкова тъп да не го разбера сам. Размахвах ли откраднатите плодове под носа му, той ги поглеждаше с лека изненада, примесена с отвращение. „Нима си въобразявате, че съм ги откраднал?“ — като че говореше неговото изражение. „Нима не знаете, че не обичам банани?“ Никога през живота си (посветен на благотелност и себеотрицание) той не е изпитвал и най-малкото желание дори да вкуси отвратителния плод, а какво ли остава да го открадне. След мъмренето Чарли ставаше, въздъхваше дълбоко, хвърляше ми снизходителен поглед, в който се долавяше отвращение, и подскачаше към кухнята, за да провери какво може да отмъкне оттам. Той си остана абсолютно непоправим. Лицето му бе толкова изразително, че можеше да води дълги разговори с вас, без да се почувствува нито веднъж нужда от говор.

Най-големият успех за Чарли представляваше посещението на върховния комисар на Камерун, който пристигна във връзка с една от периодичните си проверки. Той дойде в нашия лагер, придружен от цяла армия секретари и разни помощници, и се интересува изключително много от нашата голяма сбирка животни. Най-много му хареса Чарли. Докато обяснявахме на негово превъзходителство какъв отвратителен лицемер е тази маймуна, Чарли седеше в своята клетка,

хванал ръката на високия гост през решетката. Той го гледаше с такова нещастно изражение на лицето и умоляващи очи, като че настояваше гостът да не дава ухо на гнусната клевета. На тръгване негово превъзходителство покани Смит и мен на приема, който устройваше на другия ден. На следващата сутрин един внушителен пратеник с блестящи златни копчета ми връчи плик от областната инспекция. Вътре имаше голяма картичка, която с великолепен завъртян почерк ни уведомяваше, че негово превъзходителство, върховният комисар на Камерун, има чест да покани Чарли на приема между шест и осем часа. Когато показахме поканата на Чарли, той седеше и размишляваше нещо в своята клетка, хвърли ѝ един бегъл поглед и престана да се интересува от нея. От неговото отношение разбрахме, че е навикнал да го обсипват с подобни покани, но че това са твърде светски неща, за да възбудят неговия интерес. Той искаше да каже, че е твърде много зает със свети размисли и поканата за някаква си пианска оргия с един обикновен върховен комисар ни най-малко не го вълнува. Тъй като тази същата сутрин той бе ходил в кухнята и откраднал шест яйца, една франзела хляб и един крак от студено пиле, ние не му повярвахме.

Шимпанзето Мери притежаваше съвсем друг характер. По-възрастна и много по-едра от Чарли, на големина тя достигаше колкото двегодишно дете. Преди да я купим, е била собственост на един търговец — хаузанец. Предполагам, че са я дразнели и са я гледали зле, защото в началото бе навъсена и злобна и ние се страхувахме, че няма да успеем да спечелим доверието ѝ. У нея се бе развило дълбоко недоверие към всички хора, било бели, било черни. Обаче след няколко месеца добро хранене и внимателно отношение за наше удоволствие тя се прояви като шимпанзе с много чар, слънчев характер и необикновено силно чувство за хумор. Имаше бледорозово, малко глуповато лице и голям корем. Напомняше ми много дебела съдържателка на бар, винаги готова да се разсмее гръмогласно на някоя неприлична шега. След като ни опозна и започна да ни се доверява, тя измисли една шега, която смяташе за адски забавна. Мери лягаше по гръб в една твърде неустойчива поза върху пръта в клетката си и показваше част от своето тяло, която не е удобно да назовавам. Този, пред когото се правеше номерът, трябваше тогава да се наведе напред и да духне силно, при което Мери се разсмиваше пронизително и се закриваше скромно с ръка. После отправяше срамежлив поглед, над издутото си коремче,

вдигаше ръце и очакваше да се повтори отново цялото разсмиващо я действие. Всички в лагера нарекохме този номер „продухване на греховните части на Мери“. Колкото и пъти на ден да го повтаряше, на Мери винаги ѝ се струваше безкрайно смешен. Тя отмяташе назад глава, отваряше широко уста, при което се разкриваше огромната ѝ паст с розови венци и бели зъби, и се заливаше от истеричен смях.

Макар Мери да се отнасяше с голяма нежност към нас и останалия персонал, тя не забрави, че има зъб на африканците и се заяждаше с всеки чужд човек, който посещаваше лагера. Тя му се ухилваше очарователно, удряше се по гърдите или се премяташе през глава — изобщо правеше всичко, за да привлече вниманието му. С тези номера го примамваше все по-близо и по-близо до клетката, изразявайки добродушно веселие, като в същото време преценяваше внимателно разстоянието с проникателните си очи. Съвсем неочаквано дългата и силна ръка се промушваше светкавично през решетката, разнасяше се силен звук на разпаряне, уплашен вик от страна на африканеца, след което Мери започваше да танцува победоносно и размахваше разкъсаната риза или долна фланелка, смъкната от гърба на нейния обожател. Тя беше необикновена силна и възстановяването на щетите, нанесени от нея, ми струваше едно малко състояние, докато накрая поставих клетката ѝ на такова място, че тя не можеше да върши повече пакости.

Маймуните вдигаха шум през целия ден, но около четири и половина часа след обяд той достигаше своя връх и караше и най-здравите нерви да настръхнат. По това време те получаваха храната си. Към четири часа ставаха нетърпеливи, започваха да подскачат и се друсат в клетките, обръщаха се през глава или седаха с прилепени към решетките лица и надаваха тъжни писъци. Когато подреждахме чистите съдове и пред очите им се покажеше голямо газено тенеке, пълно с топло мляко, малц, рибено масло, захар и калций, вълна на възбуда разтърсваше клетките, а врявата ставаше оглушителна. Шимпанзетата надаваха проточен вой през свитите си устни и думкаха с юмруци по стените на своите клетки, дрилите викаха силно и пронизително: „Ар-ар-ар-ар-ар-ереререр!“ подобно на миниатюрни картечници, а откъм морските котки се разнасяха слаби подсвирквания и трели като от птици, ръждивите хусари започваха да подскачат нагоре-надолу като побъркани балерини и жалостиво да крещят: „проуп... проуп“, а

красивите колобуси с развят шал от бяла и черна козина се обаждаха с началнически тон: „Аруп! Аруп! Йе-йе-йе-йе“. Тръгнем ли покрай клетките да пъхаме съдовете с мляко през вратичките, шумовете започваха постепенно да стихват, докато накрая се чуваше само тихо пръхтене и лочене, прекъсвано тук-там от кашлица, когато някое животно се задавеше. После съдовете се изпразваха, маймуните се изкачваха с издути кореми на своите стърчишки и сегиз-тогиз високо и доволно се уригваха. След известно време всички слизаха отново долу на пода да проверят дали в съдовете не е останало някакво мляко, дори вдигаха съдовете и поглеждаха под тях. После се свиваха на стърчишките, огрявани от лъчите на залязващото слънце, изпадаха в сито вцепенение и над лагера се разстилаше тишина. Нещо, което особено ми хареса при маймуните, е свободата в тяхното държание. Те правят всичко, което искат, без ни най-малко смущение. Уринират обилно или се навеждат и разглеждат с израз на всепоглъщащ интерес как се появяват собствените им изпражнения; съешават се или онанират свободно, без да обръщат внимание колко и какви хора ги наблюдават. Чувал съм възмутени хора да наричат маймуните мръсни и неприлични създания, когато виждат как простодушно и публично изпълняват всички тези действия, и винаги ми е било трудно да разбера защо разсъждават така. В края на краищата точно ние, с висшата ни интелигентност, сме решили, че най-естествените функции на нашите тела са нечисти; маймуните не споделят тези наши възгледи.

Едно от нещата, които ми харесват у африканците, е същото непосредствено отношение към функциите на човешкото тяло. По това те приличат изключително много на маймуните. Чудесен пример беше случаят с посещението на две малко старомодни мисионерки, които дойдоха един ден да разглеждат лагера.

Показах им различните животни и птици и те надърдориха куп лигави слова за тях. После отидохме при маймуните и мисионерките изпаднаха във възторг. Накрая доближихме една клетка, в която маймуната седеше необикновено изгърбена на стърчишката.

— О! Какво прави маймуната? — извика весело едната мисионерка и преди да ѝ попреча, се наведе да погледне по-отблизо. Тя мигновено се изправи със зачервено като домат лице, защото маймуната запълваше часовете до времето за храна, като осмукваше половите си органи.

Ние преминахме край останалите маймуни от сбирката за рекордно късо време. Много забавно беше да видя как изразът на замръзнало отвращение замени добродетелния възторг върху лицето на възрастната мисионерка. Маймуните също са създания на бога, като че говореше нейното изражение, но тя би желала господ да е направил нещо за техните маниери. След като разгледахме всичко, в палатката се появи друго божие творение, този път в образа на дългурест африкански ловец. Той ни носеше всяка седмица животни, но през последните две седмици не беше се мяркал насам.

— Здравей, Самуел! — поздравих го аз.

— Здравей, маса — отвърна той и приближи към нас.

— Къде се губиш толкова време? — попитах го аз, — цели две седмици не си ми носил животни.

— Ех, маса, болен бях — обясни той.

— Болен ли? Извинявай тогава, приятелю. От какво беше болен?

— Гонореята ми, маса — обясни чистосърдечно той, — много ме измъчи тези дни моята гонорея.

Мисионерките бяха измежду хората, които не стъпиха втори път в лагера.

НА ДОБЪР ЧАС!

Последните няколко дни преди да се качим със сбирката животни на кораба, който трябва да ни отведе обратно в Англия, са винаги най-изнурителните от цялата експедиция. Трябва да се извършат хиляди неща: да се наемат камиони, да се потегнат клетките, да се закупят и опаковат огромни количества храна и всичко това в допълнение на ежедневните грижи по отглеждането на животните.

Между въпросите, които ни безпокояха най-много, бе и този за Idiurus. Нашата колония по това време беше намалела на четири екземпляра, които решихме на всяка цена да се опитаме да отведем живи и здрави в Англия. Освен палмови орехчета с нечовешки усилия успяхме да ги научим да ядат и авокадо. Тази храна им понасяше добре. Реших, че ако успеем да се снабдим с три дузини авокадо, от напълно узрели до зелени, ще бъде съвсем достатъчно за по пътя, дори щяха да останат и за Англия, докато навикнат с обстановката. Извиках с тези намерения Якоб и му наредих да докара веднага три дузини авокадо. За мое удивление той ме погледна като че съм изгубил ума си.

— Авокадо ли, са? — попита той.

— Да, авокадо — отвърнах аз.

— Не мога да намеря, са — каза печално той.

— Не можеш да намериш? Защо не можеш да намериш?

— Свършиха се — отвърна безпомощно Якоб.

— Свършиха ли се? Какво искаш да кажеш? Иди да купиш от пазара, а не да ги търсиш из кухнята.

— На пазара се свършиха, са — отвърна търпеливо Якоб.

Изведнъж ми стана ясно какво се стараяше да ми обясни Якоб. Сезонът на авокадо бе преминал и сега не можеха никъде да се намерят. Налагаше се да тръгнем на път без необходимото количество от този плод за скъпоценните Idiurus.

Все с Idiurus ще се случи нещо, помислях си с горчивина аз, тъкмо започнат да ядат от някакъв плод и той се свърши. Независимо от всичко налагаше се на всяка цена да намеря авокадо. Разпратих

целия персонал да търси този плод из околностите в продължение на няколко дни. Когато настана време да тръгваме, разполагах само с няколко дребни и съсухрени плода. Тези почти мумифицирани останки от плодовете трябваше да стигнат на моите безценни Idiurus до пристигането им в Англия.

Предстоеше да пропътуваме двеста мили от главния лагер до морския бряг и за превоза на нашата сбирка ни бяха необходими три камиона и един фургон. Пътувахме нощем, понеже беше по-хладно за животните. Тази част от пътя ни отне два дни, а пътуването се оказа от най-неприятните. Налагаше се на всеки три часа да спираме камионите, да изваждаме сандъците с всички жаби и да ги пръскаме със студена вода, за да не изсъхнат. Всяка нощ правехме по два дълги престоя, за да нахраним младите животни с топло мляко, което носехме готово в термоси. После, на разсъмване, прекарвахме камионите под огромните дървета отстрани на пътя, разтоварвахме клетките до една на тревата, после почиствахме и нахранвахме всяко животинче. На сутринта на третия ден пристигнахме до малка вила на брега на морето, оставена на наше разположение. Тук се наложи да разопаковаме отново всичко, да почистим и нахраним нашите питомци, едва след което да влезем в къщата, да хапнем и да легнем като трупове в леглата. Още същата вечер надойдоха хора от местните бананови плантации да разгледат животните и полумъртви за сън, ние се принудихме да ги развеждаме, да отговаряме на въпроси и да бъдем учтиви.

— С този кораб ли заминавате? — заинтересуваха се някои.

— С този — отвърнах аз и сподавих прозявката — заминаваме утре.

— Боже господи! Съжаляваме ви! — отвърнаха приветливо.

— О! Защо ни съжалявате?

— Капитанът е истински див татарин, приятелю, и ужасно мрази животните. Истина ви казвам. Последния път, когато старият Робинзон излезе в отпуска, поиска да вземе със себе си любимия си бабун. Трябваше да пътува със същия кораб. Капитанът не се съгласи. Не разреши да го качат на кораба. Каза, че не искал неговият кораб да се пълни с миризливи маймуни. Чух, че станали големи разправии.

Двамата със Смит разменихме тревожни погледи, защото от всички злини, които могат да сполетят един колекционер на диви

животни, най-страшната може би е да попадне на неприятен капитан. По-късно, когато си отидоха и последните посетители, ние седнахме да обсъдим неприятната новина. Решихме по изключение да се държим учтиво с капитана, а освен това да вземем особени мерки да не възбуждаме неговия гняв с неприятни инциденти с маймуните.

Под контрола на помощник-капитана, изключително приятен и услужлив човек, натовариха на предната палуба нашата сбирка. Тази нощ не видяхме капитана и на следващата утрин, когато станахме рано, за да почистим клетките, зърнахме неговата прегърбена и ужасяваща фигура да се разхожда по мостика. Казаха ни, че ще слезе на закуска и ние очаквахме с трепет срещата с него.

— Помни — каза Смит, когато почистихме клетките на маймуните, — трябва да гледаме да сме винаги в добри отношения с него. — Той напълни една кошница с дървени трици, отиде до перилата и ги изхвърли в морето. — Трябва да се стараем да не правим нищо, което би го раздразнило — продължи той и се върна обратно.

Точно в този момент една облечена в безупречно бяла униформа фигура слезе задъхана като фурия от мостика.

— Извинете, господине — започна офицерът, — моля, приежете поздравленията на капитана и ще бъдете ли така добър друг път да проверявате откъде духа вятърът, преди да изхвърляте зад борда тези трици.

Ние вдигнахме ужасени погледи към мостика. Въздухът бе изпълнен с летящи частици от дървени трици, а капитанът, намръщен, ядосано изтупваше изцапаната си униформа.

— Моля ви да ни извините пред капитана — казах аз и се помъчих да надвия силното желание да се разсмея.

Когато офицерът си отиде, обърнах се към Смит.

— Да гледаме да сме винаги в добри отношения с него! — казах горчиво аз — да не правим нищо, което би го раздразнило, а изхвърли сто и петдесет килограма дървени трици върху него и скъпоценния му мостик! И после искаш да ти вярвам, че знаеш как се печели сърцето на един капитан.

Гонгът прозвуча и ние слязохме бързо в каютата, измихме се и заехме места в столовата. После открихме ужасени, че сме на една маса с капитана. Капитанът седна с гръб към стената, на която имаше три кръгли прозорчета, а ние бяхме срещу него. Прозорчетата зад

гърба на капитана гледаха към долната палуба, върху която бяха настанени нашите животни. Някъде към средата на закуската на капитана малко му поразмина и дори се опита да се пошегува с дървените трици.

— Нямам нищо против, стига да не изпуснете някое животно да избяга — заяви весело той и се зае с пърженото си яйце.

— Няма да допуснем подобно нещо — отвърнах аз и още не изрекъл тези думи, нещо мръдна на прозорчето зад капитана. Вдигнах очи. Там, на кръглия отвор седеше Сладура, нашата черноуха катеричка, и изучаваше с любопитни очи вътрешността на салона.

Капитанът естествено не виждаше катеричката, която се намираше на едно ниво с рамото му и на около метър зад него, продължаваше да се храни и да разговаря, без да подозира каквото и да е. Също и Сладура продължаваше да седи на задните си крака и да чисти мустаците си. Бях така същисан, че в продължение на няколко секунди мозъкът ми отказваше да работи. Аз само седях и гледах втренчено прозорчето. За щастие капитанът бе изцяло зает със закуската си и не забеляза нищо. Сладура завърши своя тоалет и отново заоглежда салона. Той реши, че си заслужава да проучи мястото и се огледа да види как най-лесно да слезе от прозорчето. Катеричката сметна, че това ще стане най-бързо, като оттам скочи направо върху рамото на капитана. Виждах как този план се оформя вече в главата на малкия разбойник и мисълта, че може да се стовари върху рамото на капитана, ме подтикна към действие. Промърморих набързо: „Извинете за миг“, станах от стола и излязох от салона. Когато капитанът не можеше вече да ме види, аз си плюх на петите и хукнах към палубата. За мое успокоение катеричката още не бе скочила и дългата ѝ пухкава опашка продължаваше да виси от кръглото прозорче, хвърлих се през капака на люка и я сграбчих за опашката в момента, в който тя се бе присвила, готова да скочи. Тя се разкряска възмутено, но аз я натиках в клетката, после зачервен, но тържествуващ, се върнах обратно в салона. Капитанът продължаваше да говори и ако изобщо бе забелязал моето отсъствие, сигурно бе сметнал тази проява за някаква особеност на характера ми, защото не спомена нищо за това.

На третия ден от пътуването умряха още два Idiurus. Разглеждах натъжен телата им, когато към мен приближи един член от екипажа.

Той запитва защо са умрели малките животинчета и аз му разказах надълго трагичната история за това, как не успяхме да се снабдим с авокадо.

— Какво представлява това авокадо? — запитва ме той.

Показах му една от сбръчканите останки.

— А, това ли е авокадо — каза той — искате ли да ви дам от тези плодове?

Гледах го, без да мога да произнеса думица.

— Имате ли от тях? — успях най-сетне да попитам.

— Аз нямам — отвърна той — но ми се струва, че мога да ви намеря.

Същата вечер морякът се появи с издути джобове.

— Ето — каза той и ми набута в ръцете няколко чудесно узрели плода — дайте ми три от вашите и не казвайте нито думица на никого.

Дадох му три от моите изсъхнали плодове и веднага нахраних Idiurus с узрелите плодове. Те ги загризаха с наслаждение. Настроението им се повиши и отново ме изпълни надеждата, че ще заведе останалите животни в Англия.

Моят приятел, морякът, ми носеше сочни, узрели авокадо всеки път, когато му обаждах, че запасът намалява, но винаги взимаше в замяна от изсушените плодове. Всичко това беше много любопитно, обаче чувствавах, че най-добре е да не проявявам излишно любопитство. Независимо от пресните плодове умря още един Idiurus, така че когато минавахме Бискайския залив, ми остана само един екземпляр. Сега вече бе въпрос на време. Успеех ли да заведе този екземпляр жив до Англия, щях да съм в състояние да му предложа огромно разнообразие от храна и без съмнение щях да открия нещо, което да може да яде. Приближавахме все повече и повече Англия и аз не престанах да наблюдавам внимателно малкото животинче. То изглеждаше добре и в най-добро разположение на духа. Като допълнителна предпазна мярка всяка вечер внасях тайно неговата клетка в моята каюта, за да не се простуди. В деня преди пристигането то се чувствуваше прекрасно и аз бях почти убеден, че ще сполуча. Същата нощ съвсем неочаквано, без каквато и да е очевидна причина, умря и то. След като пропътувах четири хиляди мили, последният Idiurus умря двадесет и четири часа преди пристигането пи в

Ливерпул. Обзе ме горчиво разочарование и голяма мъка. Всичко ми беше черно.

Дори гледката на разтоварваната на брега сбирка не ме изпълни, както обикновено, със смесеното чувство на облекчение и гордост. Косматите жаби оцеляха, също и листовеждите крастави жаби. Чарли и Мери започнаха да врещят, когато ги вдигнаха зад борда. Сладура хрупкаше парченце захар и наблюдаваше с надежда в очите тълпата на пристанището, мустаката морска котка надничаше от клетката с блестящите си мустаци и приличаше на малолетен дядо Мраз. Но дори видът на всички тези животни, пристигнали благополучно след такова дълго и опасно пътуване, не ме утеши за загубата на моя малък Idiurus. Тъкмо се канехме със Смит да слизаме от кораба, отнякъде се появи моя приятел, морякът. Научил новината за смъртта на Idiurus, той бе покрусен от мисълта, че съвместните ни усилия са отишли напразно.

— Впрочем — казах аз на тръгване. — Твърде съм любопитен да узная как посред океана се снабдявахте с авокадо!

Той се огледа да не би някой да ни чуе.

— Ще ви кажа, приятелю, само че между нас да си остане — прошепна дрезгаво. — Капитанът обича много авокадо и е поставил в хладилника една голяма щайга. Винаги си носи по една щайга в къщи, разбрахте ли? Просто взимах по няколко плода за вас от щайгата.

— Искате да кажете, че тези авокадо са били на капитана? — едва успях да промълвя аз.

— Разбира се. Той нищо не загуби — убеди ме весело той — всеки път, когато взимах няколко от неговите плодове, аз ги възстановявах от вашите.

Митничарите не разбраха защо се треса от смях, когато им показвах сандъците, и през цялото време ме стрелкаха с подозрителни погледи. За съжаление шегата не бе от онези, които можех да разкажа и на тях.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.